MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
TEISĖS FAKULTETAS
BAUDŽIAMOSIOS TEISĖS IR PROCESO INSTITUTAS

KRISTUPAS VASILIAUSKAS
(BAUDŽIAMOSIOS TEISĖS IR KRIMINOLOGIJOS PROGRAMA)
Programos valstybinis kodas 621M90011

KONTRABANDOS, MUITINĖS APGAULĖS IR NETEISĖTO PREKIŲ AR PRODUKCIJOS NEIŠVEŽIMO IŠ LIETUVOS RESPUBLIKOS NUSIKALSTAMŲ VEIKŲ SUDĖTYS IR JŲ ATRIBOJIMAS

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas –
Prof. dr. Oleg Fedosiuk

Vilnius, 2015

TURINYS

ĮVADAS 3

SANTRUMPŲ SĄRAŠAS 8

1. KONTRABANDOS, MUITINĖS APGAULĖS IR NETEISĖTO PREKIŲ AR PRODUKCIJOS NEIŠVEŽIMO IŠ LIETUVOS RESPUBLIKOS NUSIKALSTAMŲ VEIKŲ SUDĖČIŲ STRUKTŪRA IR TRUMPAS APIBŪDINIMAS 9

1.1 Kontrabandos, muitinės apgaulės ir neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos kriminalizavimo pagrindas ir šių normų saugoma vertybė 9

1.2 Kontrabanda ir jos požymiai 10

1.3 Muitinės apgaulė ir jos požymiai 20

1.4 Neteisėtas prekių ar produkcijos neišvežimas iš Lietuvos Respublikos ir jo požymiai 23

2. KONTRABANDOS, MUITINĖS APGAULĖS BEI NETEISĖTO PREKIŲ AR PRODUKCIJOS NEIŠVEŽIMO IŠ LIETUVOS RESPUBLIKOS NUSIKALSTAMŲ VEIKŲ SUDĖTIES POŽYMIŲ ATRIBOJIMO PROBLEMOS 27

2.1 Priežastys, sukeliančios kontrabandos, muitinės apgaulės bei neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikalstamų veikų sudėčių atribojimo problemas 27

2.2 Kontrabandos atribojimas nuo muitinės apgaulės ir neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos 34

2.3 Muitinės apgaulės ir neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos atribojimas 43

3. NORMŲ, REGLAMENTUOJANČIŲ BAUDŽIAMĄJĄ ATSAKOMYBĘ UŽ ŠIAS VEIKAS, TOBULINIMO GALIMYBĖS 49

IŠVADOS 58

PASIŪLYMAI 60

LITERATŪROS SĄRAŠAS 62

ANOTACIJA LIETUVIŲ KALBA 67

ANOTACIJA ANGLŲ KALBA 68

SANTRAUKA LIETUVIŲ KALBA 69

SANTRAUKA ANGLŲ KALBA 70

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ 71

ĮVADAS

Prisitaikant prie aplinkos pokyčių bei palankesnių augančios prekybos sąlygų, kontrabandos, muitinės apgaulės ir neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo nusikalstamos veikos tampa vis didesne pasauline problema, sukeliančia didelę žalą valstybių finansiniams interesams. Remiantis E. U. Savona koordinuoto tyrimo rezultatais, vien Europos Sąjungoje nelegalios cigarečių rinkos pelningumas numanomai siekia 7.8-10.5 milijardų eurų per metus[1], kas sudaro tik dalį visos šešėlinės ekonomikos. Šešėlinė ekonomika trukdo numatyti ir vykdyti ekonominę politiką, sutrikdo kainų, gamybos ir vartojimo proporcijas. Šie nusikaltimai daro neigiamą įtaką ne tik pačių valstybių finansams, ekonominei politikai, bet ir jų vidinėms rinkoms, kadangi asmenys, kurie užsiima tokia nelegalia veikla, išvengia pareigos sumokėti mokesčius ir taip įgauna nesąžiningą pranašumą prieš kitus teisėtai veikiančius asmenis.

Tiriama problema. Nuo dabartinio Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso įsigaliojimo 2003 m. gegužės 1d. teisės mokslininkų darbuose yra atskleistos tik kai kurios kontrabandos, muitinės apgaulės bei neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos sudėčių požymių problemos, tų problemų įtaka nusikalstamų veikų sudėčių sisteminimui bei nusikalstamų veikų kvalifikavimui. Tačiau lyg šiolei nėra skirta pakankamai dėmesio šių nusikaltimų atribojimui. Praktikoje gali atsirasti atvejų, kuomet nusikalstamos veikos sudėtyje galima įžvelgti kelių nusikaltimų, numatytų baudžiamojo kodekso XXXI skyriaus straipsniuose, požymius. Antai, padaryta veika gali atitikti tiek kontrabandos, tiek muitinės apgaulės nusikaltimų sudėties požymius, kuomet į kitą Europos Sąjungos valstybę akcizais apmokestintos prekės patenka kontrabandos būdu, o iš pastarosios į Lietuvos Respubliką. Kitu atveju, padaryta veika gali atitikti muitinės apgaulės ir neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikalstamos veikos požymius. Šiame darbe detaliau analizuojamas šių nusikalstamų veikų sudėčių požymių atribojimas.

Taip pat autorius kelia klausimą, ar šiuo metu galiojančio baudžiamojo kodekso straipsnių, numatančių atsakomybę už kontrabandos, muitinės apgaulės bei neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikaltimus, redakcija tebėra aktuali kvalifikuojant veikas pagal šiuos nusikaltimus. Baudžiamosios ir administracinės atsakomybės diferencijavimas tik pagal prekių vertę, bet ne pagal kitus veikos pavojingumo laipsnį lemiančius veiksnius, lemia neproporcingą tiek baudžiamosios, tiek administracinės atsakomybės taikymą.

[1] Transcrime. European Outlook on the Illicit Trade in Tobacco Products. *Transcrime – Joint Research Centre on Transnational Crime.* [interaktyvus]. Trentas: 2015, ISBN 978-88-8443-583-5 [žiūrėta 2015-02-24]. <http://www.transcrime.it/en/pubblicazioni/european-outlook-on-the-illicit-trade-in-tobacco-products/>.

Kontrabandos kvalifikuojantis požymis – ribotai apyvartoje esantys daiktai (šaunamieji ginklai, šaudmenys, sprogmenys, sprogstamosios, radioaktyviosios medžiagos ar kitos strateginės prekės, nuodingosios, stipriai veikiančios, narkotinės, psichotropinės medžiagos ar psichotropinių medžiagų prekursoriai) – yra taikomas tiek šį dalyką gabenant per Lietuvos Respublikos valstybės sieną į (iš) ne ES valstybes, tiek ir į (iš) ES valstybes. Lietuvai tapus Europos Sąjungos nare, jos sienos sutampa su ES išorės sienomis, dėl to Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 199 straipsnio 1 dalies dispozicijoje minima sąvoka „*Tas, kas per Lietuvos Respublikos valstybės sieną...*“[2] vartojama tik kalbant apie valstybės sieną su Baltarusija ar Rusijos Federacija. Taigi to paties straipsnio 2 dalyje vartojama ta pati sąvoka traktuojama skirtingai. Taip pat šiuo kvalifikuojančiu požymiu baudžiamajame įstatyme saugomos papildomos vertybės skiriasi nuo pagrindinės kontrabandos sudėties.

Temos aktualumas. Visų pirma, istorinės, geografinės ir socialinės priežastys bei kiti veiksniai Lietuvos Respubliką daro labai paklausia kontrabandai, muitinės apgaulei bei neteisėtam prekių ar produkcijos neišvežimui. Antra, Lietuvai 2004 gegužės 1 dieną tapus Europos Sąjungos nare, valstybė tapo svarbiais vartais, pro kuriuos vyksta nelegali prekyba į kitas Europos Sąjungos valstybes. Šie ekonominiai nusikaltimai yra vieną iš didžiausių šešėlinės ekonomikos dalių lemiantys reiškiniai bei vieni iš didžiausių kliūčių siekiant surinkti valstybės biudžeto pajamas[3]. Taip pat reiktų pažymėti, jog 2010 metais Lietuvos Respublikos Teisingumo ministerija, vadovaujama R. Šimašiaus, parengė Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso, administracinių teisės pažeidimų kodekso bei operatyvinės veiklos įstatymo pataisas, susijusias su šiame tyrime nagrinėjamais nusikaltimais, kurių įstatymų pakeitimų projektai svarstomi Lietuvos Respublikos Seime[4].

Baigiamojo darbo mokslinis naujumas pasireiškia tuo, jog, nors ir yra parašyta nemažai mokslinių darbų apie kontrabandą, tačiau jos tinkamo reglamentavimo klausimas nagrinėtas tik fragmentiškai. Tuo tarpu muitinės apgaulės bei neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikaltimai bei su jais susijusios problemos nėra pakankamai išnagrinėtos. Šiame moksliniame darbe stengiamasi atskleisti svarbiausius šių nusikalstamų veikų sudėties požymius bei jų atribojimą, taip pat kontrabandos, muitinės apgaulės ir neteisėto prekių ar

[2] Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. *Valstybės žinios*. 2000, Nr. 89-2741.
[3] Ivoška, G. Baudžiamosios politikos kontrabandos ir muitinės apgaulės kontrolės srityje įgyvendinimo Lietuvos teisinėje sistemoje problemos. *Teisės problemos*. 2011, Nr. 2(72): p. 39.
[4] Baudžiamojo kodekso 199, 199(1), 199(2) ir 200 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projektas. Nr. XIP-2697; Administracinių teisės pažeidimų kodekso 163(2), 177, 177(2) ir 210 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas. Nr. XIP-2698; Operatyvinės veiklos įstatymo 9 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas. Nr. XIP-2700.

produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikaltimų reglamentavimo problematiką šiuo metu galiojančiame baudžiamajame kodekse.

Tiriamos problemos ištyrimo lygis. Kontrabandos kriminologinę charakteristiką, prevencines priemones ir bendradarbiavimą jas įgyvendinant nacionaliniu bei tarptautiniu lygiu moksliniame metodiniame leidinyje nagrinėjo Dovilė Juodkaitė ir Rokas Uscila[5]. Kontrabandos kontrolės ir prevencijos ypatybes savo darbe tyrė Jolita Malinauskaitė, Gintautas Šulija ir Vytautas Šulija. Girius Ivoška savo daktaro disertacijoje atskleidė kai kurias baudžiamosios atsakomybės už nusikalstamas veikas ekonomikai ir verslo tvarkai reglamentavimo Lietuvos Respublikos baudžiamaisiais įstatymais problemas [6] bei parašė mokslinį straipsnį, kuriame aptariamos kontrabandos ir muitinės apgaulės baudžiamosios politikos problemos[7]. Taip pat svarbūs Armano Abramavičiaus[8], Jurgitos Baltrūnienės ir Gintauto Šarausko[9] bei kitų autorių moksliniai darbai.

Tyrimo objektas yra kontrabandos, muitinės apgaulės ir neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikalstamų veikų sudėties požymių atribojimo problemos bei kontrabandos, muitinės apgaulės ir neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikaltimų sudėties požymių reglamentavimo Lietuvos baudžiamajame įstatyme tinkamumas.

Tyrimo dalykas. Šiame baigiamajame darbe tyrimo dalyką sudaro Lietuvos Respublikos ir kai kurių užsienio valstybių įstatymų normos, reglamentuojančios atsakomybę už šias veikas, kiti Lietuvos Respublikos įstatymai, poįstatyminiai teisės aktai, įstatymų pakeitimo projektai, tarptautiniai ir ES teisės aktai, mokslo darbai bei teismų praktika.

Baigiamojo darbo reikšmė. Gauti baigiamojo darbo rezultatai yra reikšmingi tiek teoriniu, tiek praktiniu aspektu, kadangi jie gali būti panaudoti įstatymų leidėjo koreguojant bei tikslinant įstatymų straipsnius, reglamentuojančius atsakomybę už šias veikas, taip pat kvalifikuojant jas teismų praktikoje kontrabandos, muitinės apgaulės bei neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos bylose. Tyrimo rezultatai gali būti naudingi teisės mokslininkams, atliekant tolimesnius šių nusikalstamų veikų sudėties požymių ir jų atribojimo problemų tyrimus.

---

[5] Juodkaitė, D., Uscila, R. *Tarptautinės kontrabandos prevencijos organizavimas*. Mokslinis metodinis leidinys. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2000.

[6] Ivoška, G. *Baudžiamosios atsakomybės už nusikalstamas veikas ekonomikai ir verslo tvarkai reglamentavimo Lietuvos Respublikos baudžiamaisiais įstatymais problemos*. Daktaro disertacija. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2006.

[7] Ivoška, G., *supra* note 3, p. 39-61.

[8] Abramavičius, A. Kai kurie baudžiamosios atsakomybės už nusikaltimus ūkininkavimo (verslo) tvarkai klausimai pagal naująjį Lietuvos Respublikos baudžiamąjį kodeksą. *Teisė: mokslo darbai.* 2003, 48: 7-14.

[9] Baltrūnienė, J., Šarauskas, G. Kontrabandinių nusikalstamų veikų kriminalistinė charakteristika ir praktiniai šių nusikaltimų atskleidimo aspektai Lietuvoje. *Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka: mokslinių straipsnių rinkinys*. Nr. 6. 2011, 6: 49-62.

Tyrimo tikslai ir uždaviniai. Tyrimo tikslas yra atskleisti kontrabandos, muitinės apgaulės ir neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikalstamų veikų sudėties požymių atribojimo problemas bei kontrabandos, muitinės apgaulės ir neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikaltimų sudėties požymių reglamentavimo Lietuvos baudžiamajame įstatyme tinkamumą.

Tyrimo uždaviniai:

1) Atskleisti šių nusikalstamų veikų sudėties svarbiausius požymius, remiantis Lietuvos Respublikos ir ES teisės aktais, bei Lietuvos Respublikos Seimo ratifikuotomis tarptautinėmis sutartimis.

2) Nustatyti kaip LR BK 199, 199[1] ir 200 straipsniai yra taikomi Lietuvos Respublikos teismų praktikoje ir su kokiomis problemomis susiduriama.

3) Ištirti kontrabandos, muitinės apgaulės bei neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikaltimų sudėties požymių reglamentavimo problemas, remiantis Lietuvos ir užsienio valstybių baudžiamaisiais įstatymais, moksline literatūra, ir pateikti rekomendacijas.

Tyrimo metodika. Tam, kad būtų pasiekti tyrimo tikslai bei įrodytas ginamasis teiginys, baigiamajame darbe naudojami tiek teoriniai, tiek empiriniai mokslinio tyrimo metodai:

1) Sisteminis metodas naudojamas lyginant BK 199, 199[1] ir 200 straipsniuose numatytų nusikalstamų veikų sudėties požymius bei baudžiamosios ir administracinės atsakomybės už šias veikas reglamentavimo skirtumus.

2) Apibendrinimo metodas taikomas visai išnagrinėtai literatūrai, gautiems tyrimo rezultatams, taip pat darant galutines išvadas.

3) Analizės metodas naudojamas tiriant Lietuvos teismų praktiką bei Lietuvos ir užsienio valstybių teisės aktus, reglamentuojančius baudžiamąją atsakomybę už baigiamajame darbe tiriamas nusikalstamas veikas.

Tyrimo struktūra. Baigiamąjį darbą sudaro: įvadas, dėstomoji dalis, susidedanti iš trijų skyrių (teorinio ir dvejų specialiųjų (empirinio tyrimo)), išvados, literatūros sąrašas, anotacija lietuvių kalba, anotacija anglų kalba, santrauka lietuvių kalba ir santrauka anglų kalba.

Pirmąją bendrąją teorinę dalį sudaro keturi poskyriai, kuriuose aptariamas kontrabandos, muitinės apgaulės bei neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos kriminalizavimo pagrindas bei atskleidžiami šių nusikalstamų veikų sudėties požymiai. Tačiau dėl

ribotos baigiamojo darbo apimties nagrinėjami tik tie nusikalstamų veikų sudėties požymiai, kurie yra reikalingi tyrimo temai ir problemoms atskleisti.

Antrojoje specialiojoje dalyje nagrinėjamos šių nusikalstamų veikų sudėties požymių atribojimo problemos, daugiausiai dėmesio skiriant muitinės apgaulės ir neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikaltimams.

Trečiojoje specialiojoje dalyje aptariami kai kurie normų, reglamentuojančių atsakomybę už šiais veikas, trūkumai bei pateikiamos jų reglamentavimo tobulinimo galimybės.

Ginamasis teiginys. Lietuvos Respublikos baudžiamojo įstatymo normoms, kurios nustato atsakomybę už kontrabandos, muitinės apgaulės bei neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikalstamas veikas, reikalingas reglamentavimo tobulinimas.

SANTRUMPŲ SĄRAŠAS

LAT – Lietuvos Aukščiausiasis Teismas;

LR ATPK – Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas;

LR BK – Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas;

MGL – minimalus gyvenimo lygis;

1. KONTRABANDOS, MUITINĖS APGAULĖS IR NETEISĖTO PREKIŲ AR PRODUKCIJOS NEIŠVEŽIMO IŠ LIETUVOS RESPUBLIKOS NUSIKALSTAMŲ VEIKŲ SUDĖČIŲ STRUKTŪRA IR TRUMPAS APIBŪDINIMAS

1.1 Kontrabandos, muitinės apgaulės ir neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos kriminalizavimo pagrindas ir šių normų saugoma vertybė

Baudžiamosios teisės moksle yra priimta laikyti, kad baudžiamųjų kodeksų specialiųjų dalių skyrių pavadinimai paprastai išreiškia šiuose skyriuose numatytų nusikalstamų veikų rūšinį kėsinimosi objektą. Būtent iš skyrių pavadinimų galima spręsti, kokie teisiniai gėriai pažeidžiami šiuose skyriuose reglamentuotomis nusikalstomomis veikomis[10]. Kontrabandos, muitinės apgaulės bei neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikaltimai yra numatyti LR BK XXXI skyriuje „*Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai ekonomikai ir verslo tvarkai*“. Taigi šiomis nusikalstamomis veikomis yra kėsinamasi į Lietuvos Respublikos įstatymais bei kitais teisės aktais nustatytą ekonomikos ir verslo tvarką, kas trukdo planuoti ir vykdyti valstybės ekonominę politiką, biudžeto pajamų surinkimą, daro neigiamą įtaką prekybos santykiams bei skatiną šešėlinę ekonomiką.

Tačiau kontrabanda, muitinės apgaule bei neteisėtu prekių ar produkcijos neišvežimu iš Lietuvos Respublikos pažeidžiamo teisinio gėrio, kurį saugo visas LR BK XXXI skyrius, ir konkrečiai šių nusikaltimų normomis saugomų vertybių nereikėtų tapatinti, kadangi pastarosios, autoriaus nuomone, yra siauresnės apimties. Tokios pozicijos laikosi ir kai kurie Lietuvos baudžiamosios teisės specialistai[11]. Antai O. Fedosiukas savo paskaitų tezėse rašo, jog kontrabandos pagrindinė įstatymo saugoma vertybė yra prekių ir kitų daiktų gabenimo per Lietuvos valstybės sieną tvarka[12].

Laikantis tokio saugomų vertybių vertinimo, toliau bus aptariamos šiame baigiamajame darbe tiriamų nusikaltimų normų saugomos vertybės.

Kaip jau minėta anksčiau, LR BK 199 str. norma saugoma pagrindinė vertybė yra prekių bei kitų daiktų gabenimo per Lietuvos Respublikos valstybės sieną tvarka. Be pagrindinės dar

[10] Abramavičius, A., *supra* note 8, p. 9.
[11] Plačiau žr. Ivoška, G., *supra* note 6, p. 16-35.
[12] Fedosiuk, O. *Baudžiamoji teisė (specialioji dalis): Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai ekonomikai ir verslo tvarkai. 1 dalis (BK 199 - 203 str.)*. Paskaitų tezės. [interaktyvus], [žiūrėta 2015-02-20]. <https://www.mruni.eu/mru_lt_dokumentai/katedros/baudziamosios_teises_katedra/paskaitos/Nusik_ekonom_1.ppt>.

galima būtų išskirti šias papildomas įstatymo ginamas vertybes – tai finansų sistema, visuomenės saugumas, žmonių sveikata ir gyvybė.

Muitinės apgaulės straipsniu pagrindinė saugoma vertybė yra Bendrijos prekių statuso neturinčių daiktų, įvežtų į Lietuvos Respubliką iš kitos Europos Sąjungos valstybės narės teritorijos, pateikimo Europos Sąjungos narės muitinės kontrolei tvarka (papildomos vertybės – ekonominė tvarka ir finansų sistema).

Pagrindinė LR BK 200 straipsnio saugoma vertybė yra prekių ar produkcijos, privalomų išvežti pagal tranzito arba eksporto dokumentus per Lietuvos Respublikos valstybės sieną, išvežimo tvarka, papildomos – ekonominė tvarka bei finansų sistema.

1.2 Kontrabanda ir jos požymiai

Prieš pradedant nagrinėti kontrabandos, muitinės apgaulės ir neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos atribojimo problemas, iš pradžių reiktų aptarti tiriamajam darbui svarbius šių nusikalstamų veikų sudėties požymius.

LR BK 199 straipsnis reglamentuoja baudžiamąją atsakomybę už kontrabandos nusikaltimą:

„1. Tas, kas per Lietuvos Respublikos valstybės sieną gabendamas privalomus pateikti muitinei daiktus, kurių vertė viršija 250 MGL dydžio sumą, nepateikė jų muitinės kontrolei ar kitaip šios kontrolės išvengė arba neturėdamas leidimo per Lietuvos Respublikos valstybės sieną gabeno kilnojamąsias kultūros vertybes ar antikvarinius daiktus, baudžiamas bauda arba laisvės atėmimu iki aštuonerių metų.

2. Tas, kas nepateikdamas muitinės kontrolei ar kitaip jos išvengdamas arba neturėdamas leidimo per Lietuvos Respublikos valstybės sieną gabeno šaunamuosius ginklus, šaudmenis, sprogmenis, sprogstamąsias, radioaktyviąsias medžiagas ar kitas strategines prekes, nuodingąsias, stipriai veikiančias, narkotines, psichotropines medžiagas arba narkotinių ar psichotropinių medžiagų pirmtakus (prekursorius), baudžiamas laisvės atėmimu nuo trejų iki dešimties metų."[13]

Pagal Valstybės sienos ir jos apsaugos įstatymą, Lietuvos Respublikos valstybės siena yra linija ir šia linija einantis vertikalus paviršius, apibrėžiantis Lietuvos Respublikos teritorijos ribas sausumoje, žemės gelmėse, oro erdvėje, vidaus vandenyse, teritorinėje jūroje ir jos gelmėse[14].

[13] Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. *Valstybės žinios*. 2000, Nr. 89-2741.
[14] Lietuvos Respublikos valstybės sienos ir jos apsaugos įstatymas. *Valstybės žinios*. 2000, Nr. 42-1192.

Kontrabandos dalyką sudaro visi materialūs objektai, pagal galiojančius teisės aktus privalomi pateikti muitiniam tikrinimui, kurių vertė viršija 250 MGL, taip pat kilnojamosios kultūros vertybės, antikvariniai daiktai, šaunamieji ginklai, šaudmenys, sprogmenys, sprogstamosios, radioaktyviosios medžiagos ar kitos strateginės prekės, nuodingosios, stipriai veikiančios, narkotinės, psichotropinės medžiagos arba narkotinių ar psichotropinių medžiagų pirmtakai (prekursoriai), nepriklausomai nuo jų vertės.

Neteisėtai gabenamų daiktų vertė yra nustatoma pagal prekių muitinę vertę [15]. Jei kontrabandos dalyko, išskyrus kilnojamąsias kultūros vertybes, antikvarinius daiktus bei LR BK 199 str. 2 d. nurodytus dalykus, vertė yra mažesnė nei 250 MGL, tai asmuo yra traukiamas ne baudžiamojon, bet administracinėn atsakomybėn pagal LR ATPK 210 straipsnio atitinkamą dalį.

Kontrabandos dalyką sudarantys materialieji objektai yra laikomi tiek Bendrijos prekių statusą turinčios, tiek ir jo neturinčios prekės, įskaitant pinigus, juvelyrinius dirbinius ir kitus daiktus, kurie pagal galiojančius teisės aktus yra privalomi pateikti muitinės kontrolei gabenant per Lietuvos Respublikos valstybės sieną.

Pagal Bendrijos muitinės kodekso 4 str. 7 punktą, Bendrijos prekėmis yra laikomos tokios prekės, kurios:

- išgautos arba (ir) pagamintos tik Bendrijos muitų teritorijoje, laikantis Bendrijos muitinės kodekso 23 str. nustatytų sąlygų, kurių sudėtyje nėra prekių, importuotų iš šalių arba teritorijų, nesančių Bendrijos muitų teritorijos dalimis,

- importuotos iš šalių arba teritorijų, nesančių Bendrijos muitų teritorijos dalimis, ir išleistos į laisvą apyvartą,

- išgautos arba pagamintos Bendrijos muitų teritorijoje tik iš antrojoje įtraukoje nurodytų prekių arba iš prekių, nurodytų pirmojoje ir antrojoje įtraukose[16].

Pinigai kaip kontrabandos dalykas yra visi apyvartoje esantys grynieji pinigai, kuriuos asmuo gabendamas per Lietuvos Respublikos valstybės sieną privalo deklaruoti galiojančių teisės aktų nustatyta tvarka. Remiantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu Nr. 1889/2005 dėl grynųjų pinigų, įvežamų į Bendriją ir išvežamų iš jos, kontrolės 2 str., grynieji pinigai yra:

„*a) turėtojo apyvarčiosios priemonės, įskaitant turėtojo pinigines priemones, pavyzdžiui, kelionės čekius, apyvarčiosios priemonės (įskaitant čekius, skolinius įsipareigojimus ir pinigines perlaidas), kurios arba yra jų turėtojui pritaikyto pavidalo, be apribojimų indosuojamos, skirtos*

[15] Plačiau apie prekių muitinės vertės nustatymą ir tai reglamentuojančius teisės aktus žr. Lietuvos Respublikos muitinės interneto svetainėje. [interaktyvus], [žiūrėta 2015-02-13]. <http://www.cust.lt/web/guest/697>.
[16] Tarybos 1992 m. spalio 12 d. reglamentas (EEB) 2913/92, nustatantis Bendrijos muitinės kodeksą. [1992] OL L302.

fiktyviam apmokėjimo gavėjui arba kitokio pavidalo, kuris sąlygoja teisės į jose nurodytą nuosavybę perėjimą tokias priemones įteikus, taip pat iki galo neužpildytos priemonės (įskaitant čekius, skolinius įsipareigojimus ir pinigines perlaidas), kurios pasirašytos nenurodžius apmokėjimo gavėjo vardo ir pavardės;

b) valiuta (banknotai ir monetos, kurie yra apyvartoje kaip atsiskaitymo priemonės).“[17]

Šio Europos Parlamento ir Tarybos reglamento 2 str. b) punkte minima valiuta yra Lietuvos Respublikos ar bet kurios užsienio valstybės ar užsienio valstybių bendrai naudojama valiuta.

Nesantys apyvartoje grynieji pinigai gali būti kontrabandos dalyku tik tada, kai jie turi meninę, istorinę ar numizmatinę vertę, t. y. tik tais atvejais, kai jie yra gabenami, pavyzdžiui, kaip meninės ar kultūrinės vertybės.

Autoriaus nuomone, reiktų pabrėžti, jog palyginus su kitais kontrabandos dalykais, numatytais LR BK 199 str. 1 d., asmens gabenamiems gryniesiems pinigams per Lietuvos Respublikos valstybės sieną yra taikoma specifinė gabenimo tvarka.

Pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento Nr. 1889/2005 dėl grynųjų pinigų, įvežamų į Bendriją ir išvežamų iš jos, kontrolės preambulės 6 punkto bei 3 straipsnio, taip pat Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo 18 straipsnio 1 dalies nuostatas[18], kiekvienas asmuo, išgabenantis didesnę nei 10 000 eurų sumą iš Bendrijos teritorijos arba gabenantis į šią teritoriją, privalo ją deklaruoti.

Kiek kitokia tvarka yra numatyta asmenims, gabenantiems grynuosius pinigus iš Lietuvos Respublikos į kitą ES valstybę narę arba iš jos į Lietuvos Respubliką: kiekvienas asmuo, išvykstantis iš Lietuvos Respublikos į kitą ES valstybę narę arba iš kitos ES valstybės narės atvykstantis į Lietuvos Respubliką, tik muitinės pareigūnui pareikalavus ir pateikus Grynųjų pinigų deklaravimo formą, privalo deklaruoti gabenamą 10 000 eurų viršijančią grynųjų pinigų sumą.

Pažymėtina, jog Europos Parlamento ir Tarybos reglamente bei Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatyme nustatyta 10 000 eurų deklaruotinų pinigų riba skiriasi nuo LR BK 199 str. 1 d. numatytos 250 MGL materialiųjų objektų vertės dydžio ribos, t. y. šiuose teisės aktuose numatyta apie 265 MGL riba. Pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento Nr. 1889/2005 dėl grynųjų pinigų, įvežamų į Bendriją ir išvežamų iš jos, kontrolės preambulės 6 punktą, „*siekiant, kad institucijų veiksmai būtų nukreipti į reikšmingus grynųjų pinigų*

[17] Europos Parlamento ir Tarybos 2005 m. spalio 26 d. reglamentas (EB) 1889/2005 dėl grynųjų pinigų, įvežamų į Bendriją ir išvežamų iš jos, kontrolės. [2005] L 309/9.
[18] Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymas. *Valstybės žinios.* 1997, Nr. 64-1502.

gabenimo atvejus, tokia prievolė turėtų būti taikoma tik gabenant 10 000 EUR ar daugiau. Taip pat reikėtų nustatyti, kad prievolė deklaruoti grynuosius pinigus taikoma juos gabenančiam fiziniam asmeniui, neatsižvelgiant į tai, ar tas asmuo yra jų savininkas“[19]. Taigi baudžiamoji atsakomybė už nedeklaruotų grynųjų pinigų gabenimą per Lietuvos Respublikos valstybės sieną pagal LR BK 199 str. 1 d. turėtų kilti tik tada, kai gabenamų pinigų suma viršija 10 000 eurų.

Pagal LR BK 199 str. 1 d., be materialių objektų, kurie pagal galiojančius teisės aktus privalomi pateikti muitiniam tikrinimui ir jų vertė viršija 250 MGL, kontrabandos dalyką taip pat sudaro kilnojamosios kultūros vertybės bei antikvariniai daiktai, kurie yra gabenami per Lietuvos Respublikos valstybės sieną neturint leidimo.

Remiantis Lietuvos Respublikos kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymu, kilnojamosios kultūros vertybės turėtų būti suprantamos kaip pagal paskirtį ir prigimtį kilnojamieji žmogaus veiklos medžiaginiai kūriniai ir kiti kilnojamieji daiktai, turintys kultūrinę vertę ir įtraukti į Vyriausybės patvirtintą sąrašą daiktų, kurie gali būti išvežami tik turint leidimą[20].

Antikvariniais daiktais laikomi visi prieš 50 metų ir anksčiau sukurti kilnojamieji žmogaus veiklos medžiaginiai kūriniai ir kiti kilnojamieji daiktai ar jų dalys, nesvarbu, kokia jų kultūrinė vertė ir esantys įtraukti į Vyriausybės patvirtintą sąrašą daiktų, kurie gali būti išvežami tik turint leidimą[21].

LR BK 199 str. 2 d. nurodyta, jog kontrabandos nusikaltimą kvalifikuoja tie atvejai, kai kontrabandos būdu per Lietuvos Respublikos valstybės sieną yra neteisėtai gabenami bent vieni iš šių kontrabandos dalykų: šaunamieji ginklai, šaudmenys, sprogmenys, sprogstamosios, radioaktyviosios medžiagos ar kitos strateginės prekės, nuodingosios, stipriai veikiančios, narkotinės, psichotropinės medžiagos arba narkotinių ar psichotropinių medžiagų pirmtakai (prekursoriai).

Toliau, remiantis Lietuvos Respublikos įstatymais bei kitais teisės aktais, trumpai aptarsime kiekvieną kontrabandos nusikaltimo kvalifikuotos sudėties dalyką.

Pagal Lietuvos Respublikos ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymą, šaunamasis ginklas yra toks ginklas, iš kurio sprogstamųjų medžiagų degimo produktų slėgio jėga per vamzdį gali būti paleisti kulkos, sviediniai arba kenksmingosios, dirginančiosios medžiagos mechaniškai, termiškai,

[19] Europos Parlamento ir Tarybos 2005 m. spalio 26 d. reglamentas (EB) 1889/2005 dėl grynųjų pinigų, įvežamų į Bendriją ir išvežamų iš jos, kontrolės. [2005] L 309/9.
[20] Lietuvos Respublikos kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymas. *Valstybės žinios.* 1996, Nr. I-1179.
[21] *Ibid.*

chemiškai ar kitaip taikiniui per atstumą paveikti arba duotas garso ar šviesos signalas, taip pat pagrindinės šaunamųjų ginklų dalys, o šaudmuo – tai, kuo šaudoma iš šaunamųjų ginklų[22].

Sprogmenų ir sprogstamųjų medžiagų apibrėžimai yra įtvirtinti Lietuvos Respublikos sprogmenų apyvartos kontrolės įstatymo 2 str. atitinkamai 22 ir 23 dalyse. Sprogmuo – tai sprogstamosios medžiagos ir sprogdinimo priemonės, kurios sprogmenimis laikomos Jungtinių Tautų rekomendacijose dėl pavojingų prekių, priskiriamų tų rekomendacijų ST/SG/AC.10/1 pirmajai klasei, pervežimo, taip pat įtaisas su sprogstamąja medžiaga (ar iš sprogstamosios medžiagos), specialiai pagamintas sprogdinti ar tam tikromis sąlygomis sprogti, o sprogstamoji medžiaga yra sprogimui atlikti skirtas cheminis junginys ar jų mišiniai, kurie, paveikti išorinio poveikio (trinties, šilumos, smūgio, kibirkšties ir kt.), gali staigiai išskirti didelį energijos kiekį[23].

Lietuvos Respublikos radiacinės saugos įstatymo 2 str. 17 punkte yra nurodyta, jog radiacinė medžiaga yra tokia medžiaga, kurioje yra vienas arba daugiau radionuklidų ir kurių aktyvumas arba savitasis aktyvumas viršija teisės aktuose nustatytą jo dydį[24].

Nuo Europos Tarybos reglamento (EB) Nr. 428/2009 įsigaliojimo, kuriuo buvo nustatytas Bendrijos dvejopo naudojimo prekių eksporto, persiuntimo, susijusių tarpininkavimo paslaugų ir tranzito kontrolės režimas, kitomis strateginėmis prekėmis turi būti laikomos šiame reglamente įtvirtintos dvejopo naudojimo prekės. Tokios prekės yra apibrėžiamos kaip prekės, įskaitant programinę įrangą ir technologijas, kurios gali būti naudojamos ir civiliniams, ir kariniams tikslams, taip pat visos prekės, kurios gali būti ir neskirtos sprogdinti, bet gali kokiu nors būdu būti susijusios su branduolinių ginklų ar kitokių branduolinių sprogstamųjų įtaisų gamyba[25].

Nuodingosios medžiagos yra apibrėžtos Lietuvos Respublikos nuodingųjų medžiagų kontrolės įstatymo 2 str. Nuodingosios medžiagos – tai cheminių medžiagų ir preparatų įstatyme apibrėžtos labai toksiškos, toksiškos, kancerogeninės, mutageninės, toksiškos reprodukcijai cheminės medžiagos ir (ar) preparatai[26].

Stipriai veikiančios medžiagos yra tokios medžiagos, kurios turi pavojingą poveikį žmogaus sveikatai ar gyvybei, ir atitinka joms keliamus medicininį bei juridinį kriterijus:

---

[22] Lietuvos Respublikos ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymo pakeitimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2010, Nr. 142-7261.
[23] Lietuvos Respublikos sprogmenų apyvartos kontrolės įstatymo pakeitimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2012, Nr. 81-4220.
[24] Lietuvos Respublikos radiacinės saugos įstatymas. *Valstybės žinios*. 1999, Nr. 11-239.
[25] Tarybos 2009 m. gegužės 5 d. reglamentas (EB) 428/2009, nustatantis Bendrijos dvejopo naudojimo prekių eksporto, persiuntimo, susijusių tarpininkavimo paslaugų ir tranzito kontrolės režimą. [2009] L 134/1.
[26] Lietuvos Respublikos nuodingųjų medžiagų kontrolės įstatymas. *Valstybės žinios.* 2001, Nr. 64-2330.

1) Pagal medicininį kriterijų – medžiagos gali sukelti žymią žalą žmogaus sveikatai.

2) Pagal juridinį – medžiagos turi būti oficialiai nepripažintos narkotinėmis ar psichotropinėmis ir neįtrauktos į pirmąjį narkotinių medžiagų sąrašą, tačiau įtrauktos į Jungtinių Tautų Organizacijos 1988 m. gruodžio 19 d. konvencijos „Dėl kovos su neteisėta narkotinių priemonių ir psichotropinių medžiagų apyvarta“[27] pirmąjį stipriai veikiančių medžiagų sąrašą bei I ir II lenteles[28].

Pagal Lietuvos Respublikos narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolės įstatymo 2 straipsnio 1 punktą, narkotinės ir psichotropinės medžiagos yra į Sveikatos apsaugos ministerijos patvirtintus kontroliuojamų medžiagų sąrašus įrašytos gamtinės ar sintetinės medžiagos, kurios dėl kenksmingo poveikio ar piktnaudžiavimo jomis sukelia sunkų žmogaus sveikatos sutrikimą, pasireiškiantį asmens psichine ir fizine priklausomybe nuo jų, ar pavojų žmogaus sveikatai[29].

Narkotinių ar psichotropinių medžiagų pirmtakai (prekursoriai) yra į oficialų sąrašą įtrauktos medžiagos, kaip nurodyta Europos Parlamento ir Tarybos Reglamento (EB) Nr. 273/2004 I priede bei Reglamento (EB) Nr. 111/2005 priede, naudojamos narkotinių ar psichotropinių medžiagų gamybai ar perdirbimui. Lietuvos Respublikos narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirmtakų (prekursorių) kontrolės įstatymo 2 str. 6 punktu šie pirmtakai (prekursoriai) yra suskirstyti į pirmos, antros ir trečios kategorijos pirmtakus. Toks skirstymas svarbus tuo, kad baudžiamoji atsakomybė yra numatyta tik už pirmosios kategorijos pirmtakų neteisėtą disponavimą.

Lyginant su LR BK 199 str. 1 d. numatyta nusikalstama veika, už kontrabandos kvalifikuotos sudėties nusikalstamą veiką yra numatyta griežtesnė baudžiamoji atsakomybė, kadangi šiuo nusikaltimu padaroma pavojingesnė veika, pažeidžianti ne tik daiktų gabenimo per Lietuvos Respublikos valstybės sieną tvarką, bet ir kelianti pavojų žmonių sveikatai, gyvybei bei visuomenės saugumui.

Šio nusikaltimo kvalifikuojantys požymiai, numatyti LR BK 199 str. 2 d., visais atvejais užtraukia baudžiamąją atsakomybę, nepriklausomai nuo jų gabenimo masto.

Kontrabandos pavojinga veika pasireiškia neteisėtu daiktų gabenimu per valstybės siena. LAT senato nutarime yra išaiškinta, jog gabenimas yra bet koks daiktų transportavimas per valstybės sieną, per muitinę arba ją apeinant. Tai gali būti daiktų vežimas bet kokiomis transporto

[27] 1988 m. Jungtinių Tautų Organizacijos konvencija dėl kovos su neteisėta narkotinių priemonių ir psichotropinių medžiagų apyvarta. *Valstybės žinios*. 1998, Nr. 38-1004.
[28] Baranskaitė, A. 267 straipsnis. *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis (213-330 straipsniai)*. Vilnius: Registrų centras, 2010, p. 347.
[29] Lietuvos Respublikos narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolės įstatymas. *Valstybės žinios*. 1998, Nr. 8-161.

priemonėmis, siuntimas paštu, nešimas pėsčiomis, taip pat jų transportavimas naudojant vamzdynus, elektros linijas, vandentiekius, oro ar vandens sroves ir panašiai[30].

Pagal komentuojamą straipsnį, kontrabanda gali būti padaroma nepateikiant daiktų muitinės kontrolei arba kitaip išvengiant šios kontrolės. Daiktų nepateikimu muitinės kontrolei laikomi tokie atvejai, kai kontrabandos dalykas gabenamas ne per muitinę arba per muitinę, tačiau jo nedeklaruojant, nerodant muitinio tikrinimo metu (pavyzdžiui, daiktų paslėpimas iš anksto tam paruoštose slėptuvėse ir panašiai)[31].

Tuo tarpu kitokiu muitinės kontrolės išvengimu laikomas neteisingų duomenų apie gabenamus daiktus pateikimas, suklastotos muitinės deklaracijos pateikimas, taip pat kitų suklastotų dokumentų, reikalingų muitinės procedūrai atlikti, pateikimas. Tai apima ir daiktų deklaravimą žodžiu arba veiksmu, taip pat naudojantis automatinio duomenų apdorojimo techninėmis priemonėmis atvejus[32].

Reiktų pažymėti, jog LR BK 199 str. 1 d. minimų kilnojamų kultūrinių vertybių bei antikvarinių daiktų, kaip ir to paties straipsnio 2 dalyje nurodytų šaunamųjų ginklų, šaudmenų, sprogmenų, sprogstamųjų, radioaktyviųjų medžiagų ar kitų strateginių prekių, nuodingųjų, stipriai veikiančių, narkotinių, psichotropinių medžiagų arba narkotinių ar psichotropinių medžiagų pirmtakų (prekursorių), gabenimo per valstybės sieną pripažinimas kontrabanda gali būti ir nesusijęs su muitinės kontrolės vengimu, paprastai pakanka neturėti atitinkamo leidimo.

Antrai, baudžiamojoje byloje V. G. buvo nuteista už tai, kad 2010 m. rugsėjo 10 d., apie 13 val., vykdama iš Rusijos Federacijos į Lietuvos Respubliką per Lietuvos Respublikos valstybės sieną, t. y. per Klaipėdos teritorinės muitinės Panemunės kelio postą, savo rankinėje, neturėdama Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos leidimo bei pažeisdama 1998 m. sausio 8 d. Lietuvos Respublikos narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolės įstatymo 20 straipsnį, neteisėtai, neturėdama tikslo parduoti ar kitaip platinti, gabeno 150 tablečių „*Fenazepam*“, kurių sudėtyje yra 0,150 g psichotropinės medžiagos – fenazepamo[33].

Tačiau pagal savo teisinį statusą kilnojamosios kultūros vertybės ir antikvariniai daiktai skiriasi nuo LR BK 199 str. 2 d. nurodytų pavojingų daiktų, jų apyvartai taikomi visai kitokio pobūdžio apribojimai. Kaip yra išaiškinusi LAT baudžiamųjų bylų skyriaus išplėstinė septynių

[30] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2003 m. gruodžio 29 d. nutarimas Nr. 43 “Dėl teismų praktikos kontrabandos bylose”. *Teismų praktika*. 2004, Nr. 20.
[31] *Ibid.*
[32] *Ibid.*
[33] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 birželio 26 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-382/2012 m.).

teisėjų kolegija: "*Į valstybės apskaitą (registrą) įtrauktų kultūros vertybių savininkai, pardavę (perdavę) jas kitam asmeniui, privalo raštu informuoti apie tai Kultūros paveldą departamentą (Kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo 12 straipsnis). Tačiau į tokią apskaitą (registrą) neįtraukti antikvariniai daiktai dalyvauja civilinėje apyvartoje neribotai, ribojamas tik jų išvežimas iš šalies teritorijos. <...>. Toks reguliavimas suponuoja prezumpciją, kad visi tokių daiktų turėtojai žino jų amžių ir, norėdami juos gabenti į užsienį, supranta būtinumą gauti atitinkamą leidimą. Kita vertus, ši antikvarinių daiktų teisinei apsaugai būdinga prezumpcija negali būti lemiamas veiksnys nustatant asmens nusikalstamą tyčią vykdyti kontrabandą.*"[34]

Taigi baudžiamoji atsakomybė už kilnojamų kultūros vertybių arba antikvarinių daiktų kontrabandą gali kilti tik esant šiems kriterijams:

1) Asmuo gabena per Lietuvos Respublikos valstybės sieną kilnojamas kultūros vertybes arba antikvarinius daiktus;

2) Asmuo neturi šių daiktų gabenimui reikalingo leidimo;

3) Asmuo veikia tiesiogine tyčia, t. y. jis suvokia, kad gabenami daiktai turi kultūrinę vertę, dėl kurios jiems taikoma valstybinė apsauga, ir kad jis veikia priešingai šios apsaugos tikslams – išsaugoti tokias kultūros vertybes dabarties ir ateities kartoms.

Būtent trečiasis kriterijus minėtoje byloje nebuvo nustatytas, kuomet asmuo paštu iš Lietuvos Respublikos į JAV siuntė antikvarinį daiktą – senovinę knygą. LAT baudžiamųjų bylų skyriaus išplėstinė septynių teisėjų kolegija pažymėjo, jog „*Muitinės departamento generalinio direktoriaus 2009 m. vasario 26 d. įsakymu Nr. 1B-124 patvirtintose pašto siuntų deklaravimo, muitinio tikrinimo ir mokesčių už prekes, gaunamas pašto siuntose, apskaičiavimo taisyklėse nurodyta, kad privalu tikrinti, ar tais atvejais, kai muitinės deklaracijoje nurodytos prekės, kurias iš Bendrijos muitų teritorijos galima išsiųsti tik su atitinkamų valstybės institucijų leidimais, šie leidimai yra pateikti (3.3 punktas); jeigu tokie leidimai nepateikti, AB „Lietuvos paštas" siuntos iš siuntėjo nepriima (4 punktas). Toks reguliavimas daikto savininkui leidžia manyti, kad, nustačius, jog siunčiamam daiktui reikalingas leidimas, kuris nepateiktas, daiktas bus jam tiesiog grąžintas ir šis privalės pasirūpinti atitinkamo leidimo gavimu."*[35]

Kontrabandos nusikaltimo sudėtis yra formalioji, todėl nusikaltimas laikomas baigtu nuo privalomų pateikti muitinei daiktų nepateikimo muitinės kontrolei ar jos išvengimo momento. LAT

[34] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus išplėstinės septynių teisėjų kolegijos 2015 m. vasario 24 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-7-60-788/2015 m.).
[35] *Ibid.*

senato 2003 m. gruodžio 29 d. nutarime Nr. 43 „*Dėl teismų praktikos kontrabandos bylose*" yra išskiriami tokie kontrabandos baigtumo momentai:

1) Kai privalomi pateikti muitinei daiktai gabenami ne per muitinių postus, nusikaltimas yra baigtas nuo tų daiktų patekimo į Lietuvos Respublikos valstybės pasienio juostos ribas momento;

2) Kai privalomi pateikti muitinei daiktai gabenami į Lietuvos Respublikos teritoriją per muitines, nusikaltimas yra baigtas nuo jų įvežimo į Lietuvos Respublikos teritoriją ir nepateikimo muitinės kontrolei ar kitokio jos išvengimo momento;

3) Kai privalomi pateikti muitinei daiktai gabenami iš Lietuvos Respublikos teritorijos per muitines, nusikaltimas yra baigtas nuo jų nepateikimo muitinės kontrolei ar kitokio jos išvengimo momento[36].

Diskutuotinas yra trečiasis LAT senato kontrabandos baigtumo momento išaiškinimas. Antai, jeigu kontrabandos dalykas yra gabenamas iš Lietuvos Respublikos teritorijos transporto priemone, slepiant vietose, apsunkinančiose jų aptikimą, ir transporto priemonė policijos pareigūnų yra sustabdoma patikrinti pasienio muitinės kontrolės posto teritorijoje, ar galima teigti, jog nusikalstama veika buvo baigta, kadangi būnant muitinės kontrolės posto teritorijoje asmuo nepateikė kontrabandos dalyko muitinės kontrolei ir to neketino daryti. Paprastai kontrabandos baigtumas sutampa su momentu, kai išaiškėja, kad privalomi pateikti muitinei daiktai nebuvo pateikti muitinės kontrolei, neatsižvelgiant į tai, ar pažeidėjui pavyko pergabenti daiktus per valstybės sieną[37]. Tačiau, autoriaus nuomone, tokie atvejai kaip pateiktame pavyzdyje turėtų būti laikomi kaip pasikėsinimas padaryti kontrabandos nusikaltimą. Kontrabandos dalyko slėpimas vietose, apsunkinančiose jo aptikimą, sietinas su muitinės teisės patikrinti gabenamus daiktus suvaržymu, t. y. tokiais atvejais kontrabandos baigtumo momentas turėtų būti siejamas su pareigos privalomų pateikti muitinės kontrolei daiktų neįvykdymo momento muitinio patikrinimo metu (pvz., kai daiktai aptinkami muitinės pareigūnų), o ne jų aptikimą prieš prasidedant muitiniam patikrinimui ir dar nepradėjus muitinės pareigūnams realizuoti savo teisės patikrinti gabenamus daiktus.

Fizinio asmens, trauktino baudžiamojon atsakomybėn už kontrabandos nusikaltimą, amžius turi būti ne mažesnis kaip 16 metų. Atsakomybės subjektu yra ir juridinis asmuo, išskyrus valstybę,

[36] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2003 m. gruodžio 29 d. nutarimas Nr. 43 „Dėl teismų praktikos kontrabandos bylose". *Teismų praktika*. 2004, Nr. 20.
[37] Lietuvos apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. vasario 4 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-220-495/2015 m.).

savivaldybę, valstybės bei savivaldybės institucijas ir įstaigas, taip pat tarptautines viešąsias organizacijas.

Kontrabandos nusikalstamos veikos subjektyviuosius požymius sudaro asmens pakaltinamumas bei kaltė, jo veikos padarymo motyvai ir tikslai nusikaltimo kvalifikavimui reikšmės neturi. Šį nusikaltimą asmuo gali padaryti tik tiesiogine tyčia, t.y. asmuo supranta, kad neteisėtai gabena daiktus per valstybės sieną ir nori taip veikti.

Antai, baudžiamojoje byloje Š. A. buvo kaltinamas tuo, kad 2014 m. liepos 3 d., apie 14.20 val., vykdamas maršrutiniu autobusu „*MAZ*“ iš Baltarusijos Respublikos teritorijos į Lietuvos Respublikos teritoriją, nepateikdamas muitinės kontrolei, rankinėje, piniginėje ir paslėpęs avalynėje gabeno per Lietuvos Respublikos valstybės sieną – Vilniaus teritorinės muitinės Medininkų kelio postą, privalomus pateikti muitinei daiktus – 7 800 JAV dolerių ir 10 595 EUR, kurių bendra vertė viršijo 10 000 eurų dydžio sumą. Bylos duomenimis nustatyta, kad Š. A. per sieną gabenti pinigai buvo įgyti teisėtu būdu (paimtas kreditas), jų panaudojimo Lietuvoje tikslas – automobilių įsigijimas, taigi legali ūkinė – komercinė veikla. Kaltinamasis vežamų pinigų niekur neslėpė, juos visus pateikė pareigūnui pareikalavus. Nors dalis pinigų buvo rasta bate, tačiau tokią pinigų gabenimo specifiką, siekiant apsisaugoti nuo pinigų praradimo kelionės metu paaiškino pats kaltinamasis ir netikėti Š. A. parodymais teismas neturėjo pagrindo. Muitinės pareigūnas T. M. patvirtino, kad deklaracijos laikomos muitinės pareigūnų tarnybinėse patalpose ir asmenys, norėdami deklaruoti įvežamas prekes ar pinigus, deklaracijos turi paprašyti muitinės pareigūnų. Tai atitinka Š. A. parodymus, kad jis nematė jokių stendų su deklaracijų blankais. Be to, nepaneigti Š. A. parodymai, jog jis nežinojo grynųjų pinigų deklaravimo būtent tokios kelionės metu tvarkos, vežėsi didelę pinigų sumą, todėl bijojo perskaičiuoti su savimi turėtus pinigus matant kitiems asmenims, tikėjosi, jog muitinės pareigūnas, atliekantis jo patikrinimą, leis kitoje patalpoje susiskaičiuoti pinigus ir esant reikalui juos deklaruoti[38].

Šioje baudžiamojoje byloje nebuvo nustatyta, jog asmuo suvokia, kad jis neteisėtai per Lietuvos Respublikos valstybės sieną gabena muitinei privalomus pateikti daiktus, sąmoningai nepateikia daiktų kontrolei, žinodamas apie pareigą juos pateikti, ar kitaip sąmoningai vengia kontrolės. Taigi baudžiamojoje byloje nebuvo įrodyta asmens tiesioginė tyčia nedeklaruoti pinigų ir jis buvo išteisintas.

Juridinio asmens baudžiamosios atsakomybės sąlygos yra numatytos LR BK 20 straipsnyje. Juridinis asmuo atsako už fizinio asmens padarytas nusikalstamas veikas tik tuo atveju,

[38] Lietuvos apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. sausio 9 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-242-197/2015 m.).

jeigu nusikalstamą veiką juridinio asmens naudai arba interesais padarė fizinis asmuo, veikęs individualiai ar juridinio asmens vardu, jeigu jis, eidamas vadovaujančias pareigas juridiniame asmenyje, turėjo teisę atstovauti juridiniam asmeniui, arba priimti sprendimus juridinio asmens vardu, arba kontroliuoti juridinio asmens veiklą, taip pat jei dėl šio fizinio asmens nepakankamos priežiūros ar kontrolės, nusikalstamas veikas juridinio asmens naudai padarė juridinio asmens darbuotojas ar įgaliotas atstovas[39].

1.3 Muitinės apgaulė ir jos požymiai

Lietuvos Respublikai įstojus į Europos Sąjungą ir priklausant Europos Bendrijų muitų teritorijai, 2005 m. birželio 23 d. LR BK XXXI skyrius *inter alia* buvo papildytas 199¹ straipsniu, kuriame numatoma baudžiamoji atsakomybė už muitinės apgaulę:

„*1. Tas, kas iš Europos Sąjungos valstybės narės į Lietuvos Respubliką įvežė privalomus pateikti muitinei daiktus, kurių vertė viršija 250 MGL dydžio sumą, ir jų nepateikė Lietuvos Respublikos ar kitos Europos Sąjungos valstybės narės muitinės kontrolei ar kitaip šios kontrolės išvengė, baudžiamas bauda arba laisvės atėmimu iki aštuonerių metų.*“[40]

Ši baudžiamojo įstatymo norma, kuria nustatyta baudžiamoji atsakomybė už muitinės apgaulės nusikaltimą, yra blanketinė. Daiktų pateikimo muitinės kontrolei tvarka reglamentuojama tarptautinėmis LR Seimo ratifikuotomis sutartimis (Muitinės konvencija dėl tarptautinio krovinių gabenimo su TIR knygelėmis (1975 m. TIR konvencija)[41], Tarptautinio krovinių vežimo keliais sutarties konvencija (CMR)[42], Laikinojo įvežimo konvencija (Stambulo konvencija)[43] ir kt.), Europos Bendrijos muitinės kodeksu (nuo 2016 m. gegužės 1 d. – Sąjungos muitinės kodeksu[44]), Lietuvos Respublikos muitinės įstatymu bei kitais tarptautines sutartis, Bendrijos muitinės kodeksą ir Lietuvos Respublikos muitinės įstatymą įgyvendinančiais teisės aktais.

Pažymėtina, kad Bendrijos muitų teritoriją (nuo 2016 m. gegužės 1 d. – Sąjungos muitų teritoriją) sudaro valstybių narių teritorijos, išskyrus teritorijas, kurios pagal Bendrijos muitinės kodekso 3 str. nepriklauso Bendrijos muitų teritorijai, teritorijos, esančios už valstybių narių

[39] Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. *Valstybės žinios*. 2000, Nr. 89-2741.
[40] *Ibid*.
[41] Muitinės konvencija dėl tarptautinio krovinių gabenimo su TIR knygelėmis (1975 m. TIR konvencija). *Valstybės žinios.* 2000, Nr. 6-155.
[42] Tarptautinio krovinių vežimo keliais sutarties konvencija (CMR). *Valstybės žinios*. 1998, Nr. 107-2932.
[43] Laikinojo įvežimo konvencija (Stambulo konvencija). *Valstybės žinios*. 1997, Nr. 117-3015.
[44] Europos Parlamento ir Tarybos 2013 m. spalio 9 d. reglamentas (ES) 952/2013, kuriuo nustatomas Sąjungos muitinės kodeksas. [2013] L 269/1.

teritorijos ribų, atsižvelgiant į joms taikomas konvencijas ir sutartis, taip pat valstybių narių teritoriniai vandenys, vidaus jūrų vandenys ir oro erdvė[45].

Šio nusikaltimo dalykas yra į Lietuvos Respublikos teritoriją įvežti iš kitos Europos Sąjungos valstybės narės teritorijos (Bendrijos muitų teritorijos) daiktai, kurių vertė viršija 250 MGL dydžio sumą (mažesnės vertės muitinės apgaulės dalykui yra taikoma administracinė atsakomybė).

Muitinės apgaulės dalyku gali būti tik tie daiktai, kurie neturi Bendrijos prekių (nuo 2016 m. gegužės 1 d. – Sąjungos prekių) statuso ir pagal tranzito procedūrą yra privalomi pateikti Lietuvos Respublikos arba kitos Europos Sąjungos valstybės narės paskirties muitinės įstaigai.

Pagal Bendrijos muitinės kodekso 4 str. 8 punktą, Bendrijos prekių statuso neturinčios prekės yra laikomos tokios prekės, kurios nėra nurodytos Bendrijos muitinės kodekso 4 str. 7 punkte arba prekės, kurios, nepažeidžiant teisės aktuose nustatytos tvarkos, netekusios jų turimo Bendrijos prekių statuso, kai jos fiziškai išgabentos iš Bendrijos muitų teritorijos[46].

Baigiamojo darbo tyrimui yra svarbu apibrėžti, kas yra tranzito procedūra, kurią atliekant padaromos tiriamos nusikalstamos veikos.

Tranzitas (*lot. trans – „per“, ire – „eiti“*) yra suprantamas kaip krovinių gabenimas iš vienos valstybės į kitą per kurios nors vienos ar kelių kitų valstybių teritoriją. Muitų teisėje tranzitu paprastai yra laikomas bet koks muitinės prižiurimų prekių gabenimas iš vienos muitinės įstaigos į kitą. Šia muitinės procedūra sudaroma galimybė asmenims, gabenantiems prekes per tam tikrą teritoriją, nemokėti mokesčių, kuriuos reikėtų sumokėti įvežant į tą teritoriją arba iš jos išvežant[47]. Būtent ši mokesčių išvengimo galimybė ir skatina asmenis padaryti muitinės apgaulės nusikaltimą.

Europos Sąjungos tranzito sistemą sudaro trys pagrindinės tranzito rūšys:

- Bendrasis tranzitas;
- Bendrijos tranzitas;
- TIR tranzitas.

Bendroji tranzito procedūra taikoma prekėms, gabenamoms tarp Europos Sąjungos valstybių narių ir Europos laisvosios prekybos asociacijos (ELPA) šalių (Islandijos, Lichtenšteino, Norvegijos ir Šveicarijos), bei kitomis prie Bendrojo tranzito konvencijos prisijungusiomis valstybėmis. Ši procedūra taikoma vadovaujantis Europos Bendrijos ir ELPA šalių konvencija dėl

[45] Tarybos 1992 m. spalio 12 d. reglamentas (EEB) 2913/92, nustatantis Bendrijos muitinės kodeksą. [1992] OL L302.
[46] *Ibid*.
[47] Sarapinienė, S. Muitinės procedūrų taikymas tarptautinėje prekyboje. *Europos Sąjungos bendroji prekybos politika*. Vadovėlis. Vilnius: UAB „Baltijos kopija“, 2011, p. 316.

bendrosios tranzito procedūros. Ši konvencija taikoma gabenant prekes tranzitu visų rūšių transportu, išskyrus jūrų transportą.

Bendrijos tranzito procedūra taikoma vežant muitinės prižiūrimas prekes tarp Europos Sąjungos valstybių narių, taip pat iš Europos Sąjungos i Andorą ir San Mariną bei iš jų i Europos Sąjungos valstybes nares. Šios procedūros atlikimo tvarką reglamentuoja Bendrijos muitines kodeksas ir jo įgyvendinimo nuostatos.

TIR tranzito procedūra yra taikoma gabenant krovinius tarptautiniais maršrutais automobilių kelių transportu, kai kertama vienos ar kelių valstybių sienos. Ši procedūra yra vykdoma naudojant TIR knygeles, kurias išduoda ir jų naudojimą kontroliuoja garantinės vežėjų asociacijos, todėl kroviniai, gabenami pagal TIR procedūrą užplombuotomis autotransporto priemonėmis, tranzito šalių pasienio muitinėse paprastai netikrinami, kas labai paspartina tarptautinius vežimus[48].

Šiuo metu TIR konvencija jungia 68 susitariančiąsias šalis, įskaitant ir Europos Bendrija. Konvencijos galiojimo sritis apima visą Europą, dalį Šiaurės Afrikos, Artimųjų ir Vidurio Rytų, taip pat JAV, Kanadą, Čilę ir Urugvajų[49].

Muitinės apgaulės nusikaltimo pavojinga veika pasireiškia privalomų pateikti muitinei daiktų, įvežtų į Lietuvos Respublikos teritoriją, nepateikimu muitinei arba kitokiu muitinės kontrolės išvengimu.

Pirmuoju atveju, nepateikimu laikomas tranzitu gabenamų prekių neatgabenimas į Lietuvos Respublikos teritorijoje esančią paskirties muitinės įstaigą arba į bet kurią kitą muitinės nustatytą arba muitinei priimtiną vietą ir jų nepateikimas muitinės kontrolei.

Antruoju atveju, kitokiu muitinės kontrolės išvengimu laikytinas muitinės panaudotų prekių identifikavimo priemonių pažeidimas (pvz., plombų nuplėšimas ar kitoks jų pažeidimas), jeigu pažeidus šias priemones dalis gabenamų prekių yra iškraunamos ir dėl to nepateikiamos paskirties muitinės įstaigai. Taip pat prie kitokio muitinės kontrolės išvengimo priskiriama suklastotų, dokumentų, melagingai liudijančių, kad prekės jau buvo pateiktos muitinės kontrolei, pateikimas paskirties ar kitai muitinės įstaigai, taip išvengiant privalomos daiktų muitinės kontrolės[50].

[48] Sarapinienė, S., *supra* note 47, p. 323.
[49] *Ibid*.
[50] Mickevičius, D. 199[1] straipsnis. *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis (99-212 straipsniai)*. Vilnius: Registrų centras, 2009, p. 456.

Šio nusikaltimo sudėtis yra formalioji, t.y. nusikaltimas laikomas baigtu nuo veikos atlikimo momento, o nusikalstamos veikos padarinių atsiradimas baudžiamajai atsakomybei už muitinės apgaulę įtakos neturi.

Pagal komentuojamą straipsnį, fizinio asmens, trauktino baudžiamojon atsakomybėn, amžius turi būti ne mažesnis kaip 16 metų. Tačiau remiantis Bendrijos muitinės kodeksu, trauktinas baudžiamojon atsakomybėn gali būti ne bet koks asmuo, o specialus subjektas: tas, kuris vykdo tranzito procedūrą, arba prekių vežėjas, kuriam patikėtas prekių gabenimas, nors jis nėra tranzito procedūros vykdytojas, arba prekių gavėjas, kuris žino, jog prekės buvo gabenamos taikant Bendrijos tranzito procedūrą, tačiau nebuvo pateiktos muitinės kontrolei. Atsakomybės subjektu yra ir juridinis asmuo (apie juridinio asmens atsakomybę plačiau žr. 1.1 poskyrį).

Kaip ir kontrabandos nusikalstamoje veikoje, muitinės apgaulės subjektyviuosius požymius sudaro asmens pakaltinamumas bei kaltė, nusikaltimo padarymo motyvai ir tikslai veikos kvalifikavimui reikšmės neturi. Šį nusikaltimą asmuo gali padaryti tik tiesiogine tyčia, t.y. asmuo supranta, kad privalo pateikti įvežamus į Lietuvos Respublikos teritoriją didesnės nei 250 MGL vertės daiktus Lietuvos Respublikos ar kitos ES valstybės narės muitinės kontrolei, šios pareigos neįvykdo ir nori taip veikti.

1.4 Neteisėtas prekių ar produkcijos neišvežimas iš Lietuvos Respublikos ir jo požymiai

Baudžiamoji atsakomybė už neteisėtą prekių ar produkcijos neišvežimą iš Lietuvos Respublikos yra numatyta LR BK 200 straipsnyje:

„*1. Tas, kas neteisėtai neišvežė per Lietuvos Respublikos valstybės sieną prekių ar produkcijos, kurių vertė viršija 250 MGL dydžio sumą ir kurios pagal tranzito arba eksporto dokumentus turėjo būti išvežtos iš Lietuvos Respublikos, baudžiamas laisvės atėmimu iki septynerių metų.*“[51]

Kaip ir baudžiamojo įstatymo muitinės apgaulės norma, taip ir LR BK 200 straipsnio dispozicija yra blanketinė. Prekių bei produkcijos išvežimo iš Lietuvos Respublikos, taikant tranzito arba eksporto procedūrą, tvarka yra reglamentuojama tarptautinėmis LR Seimo ratifikuotomis sutartimis (Muitinės konvencija dėl tarptautinio krovinių gabenimo su TIR knygelėmis (1975 m. TIR konvencija), Tarptautinio krovinių vežimo keliais sutarties konvencija (CMR), Laikinojo įvežimo konvencija (Stambulo konvencija) ir kt.), Europos Bendrijos muitinės kodeksu (nuo 2016 m. gegužės 1 d. – Sąjungos muitinės kodeksu), Lietuvos Respublikos muitinės įstatymu bei kitais

[51] Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. *Valstybės žinios*. 2000, Nr. 89-2741.

tarptautines sutartis, Bendrijos muitinės kodeksą ir Lietuvos Respublikos muitinės įstatymą įgyvendinančiais teisės aktais.

Neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikaltimo dalykas yra prekės ar produkcija, kurias privaloma išvežti pagal eksporto ar tranzito dokumentus ir jų vertė yra didesnė nei 250 MGL.

Remiantis Lietuvos Respublikos muitinės įstatymu, prekės turėtų būti suprantamos kaip daiktai, įskaitant elektros energiją, galintys būti užsienio prekybos objektais. Tačiau produkcija nei muitinės įstatyme, nei Bendrijos muitinės kodekse nėra atskirai įvardijama ir vartojama bendru terminu – prekės. Anot G. Ivoškos, produkcija turėtų būti laikomi bet kokie daiktai, kurie yra pagaminti, tačiau dar nepateikti ir nepatekę į rinką[52].

Kaip ir kontrabandos nusikaltime, prekių ar produkcijos vertė yra nustatoma pagal prekių muitinę vertę. Kai neteisėtai neišvežamų iš Lietuvos Respublikos prekių ar produkcijos vertė yra mažesnė nei 250 MGL, tokiu atveju yra taikoma administracinė atsakomybė pagal ATPK 209³ str.

Eksportas, komentuojamo straipsnio prasme, yra suprantamas kaip prekių pardavimas užsienio pirkėjui ir jų išgabenimas į užsienio valstybės teritoriją. Eksporto muitinės procedūra yra taikoma Bendrijos prekes visam laikui išvežant iš Bendrijos muitų teritorijos arba į Bendrijos teritorijoje esančias trečiąsias ne fiskalines teritorijas (pvz., Kanarų salas). Eksporto procedūra yra taikoma ir tais atvejais, kai Bendrijos prekės yra išvežamos į Bendrijos muitų teritorijoje esančias laisvąsias zonas ir laisvuosius sandėlius arba tiekiamos kaip atsargos laivams ir orlaiviams, kurie gabendami keleivius ir (arba) krovinius tarptautiniu maršrutu išvyksta už Bendrijos muitų teritorijos ribų[53] (Apie tranzito procedūrą žr. 1.3 poskyryje).

Pateiksime neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos, taikant prekių eksporto procedūrą, nusikaltimo pavyzdį. Baudžiamojoje byloje R. L. buvo nuteistas pagal LR BK 200 straipsnio 1 dalį už tai, kad: 2006 m. rugsėjo 19 d. UAB „S“ sandėliuose, esančiuose Vilniuje, pasikrovė 11 820,31 eurų vertės prekių – įvairių krovininių automobilių dalių – ir tą pačią dieną Vilniaus teritorinės muitinės poste įformino eksporto procedūrą, pagal kurią šias prekes turėjo išvežti iš Lietuvos Respublikos į Baltarusijos Respubliką, bet tokio tikslo neturėjo ir šių prekių per Lietuvos Respublikos valstybės sieną nevežė. Palikęs prekes, siekdamas paslėpti šį nusikaltimą, ir iš anksto susitaręs su Vilniaus teritorinės muitinės kelio posto vyriausiuoju inspektoriumi P. Z., kad šis pažymės eksporto dokumentus pagal realiai neišvežtą krovinį, jis 2006 m. rugsėjo 20 d., apie 1.00 val., P. Z. pateikė eksporto dokumentus bei PVM sąskaitas faktūras, kad prekės yra išvežamos iš

[52] Ivoška, G., *supra* note 6, p. 92.
[53] Sarapinienė, S., *supra* note 47, p. 296.

Lietuvos Respublikos transporto priemone, tačiau vyko tuščias, be krovinio, ir neišvežė per Lietuvos Respublikos valstybės sieną prekių, kurių vertė viršija 250 MGL dydžio sumą ir kurios pagal eksporto dokumentus turėjo būti išvežtos iš Lietuvos Respublikos. Taip R. L., CMR važtaraštyje nurodytas kaip krovinio vežėjas, pažeidė 1992 m. spalio 12 d. Bendrijos muitinės kodekso, nustatyto Tarybos reglamentu Nr. 2913/32, 182d straipsnio 3 dalį (prisiėmęs atsakomybę dėl krovinio išvežimo ir bendrosios deklaracijos pateikimo, šios prievolės neįvykdė), 2004 m. balandžio 27 d. Lietuvos Respublikos muitinės įstatymo 46 straipsnio 1 dalies 1 punkto reikalavimus (nepateikė prekių muitinei), Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos direktoriaus 2004 m. balandžio 27 d. įsakymu Nr. 1B414 patvirtintos Bendrojo administracinio dokumento muitinio įforminimo instrukcijos 59 straipsnio 2 dalies reikalavimus (negabendamas eksportuojamų prekių pateikė muitinei eksporto dokumentus)[54]. Taigi šioje baudžiamojoje byloje asmuo buvo nuteistas pagal LR BK 200 str. 1 d. už tai, kad pažeisdamas eksporto procedūrą iš Lietuvos Respublikos neišvežė didesnės nei 250 MGL vertės prekių.

LR BK 200 str. įtvirtino nusikaltimo pavojinga veika pasireiškia prekių ar produkcijos neišvežimu, kuris gali būti padaromas:

1) Pažeidžiant nustatytą prekėms išvežti terminą ir jo nepratęsiant įstatymo nustatyta tvarka;

2) Neteisėtai iškraunant prekes arba produkciją Lietuvos Respublikos teritorijoje (sandėliuose, saugyklose ar pan.);

3) Realizuojant eksportuojamas arba tranzitu gabenamas prekes Lietuvos Respublikos teritorijoje[55].

Šio nusikaltimo sudėtis yra formalioji, t.y. nusikaltimas laikomas baigtu nuo veikos padarymo momento, kai asmuo tyčia nustatyta tvarka neįvykdo savo pareigos išvežti prekių ar produkcijos iš Lietuvos Respublikos, o nusikalstamos veikos padarinių atsiradimas kilti baudžiamajai atsakomybei įtakos neturi.

Kaip LAT baudžiamojoje byloje yra pažymėjęs, pareigos išvežti prekes ar produkciją iš Lietuvos Respublikos pagal tranzito ar eksporto dokumentus neįvykdymo momento konstatavimas priklauso nuo konkrečių nusikalstamos veikos padarymo aplinkybių. „*Turint galvoje, kad pareigos išvežti prekes ar produkciją iš Lietuvos Respublikos įvykdymo terminas gali būti tiksliai*

[54] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. gegužės 27 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-190/2008 m.).
[55] Aliukonienė, R. 200 straipsnis. *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis (99-212 straipsniai).* Vilnius: Registrų centras, 2009, p. 465.

nenustatytas, be to, įpareigotas asmuo turi galimybę šią pareigą norminių aktų nustatyta tvarka anuliuoti, apie prekių ar produkcijos neišvežimo nusikalstamą pobūdį sprendžiama pagal aplinkybes, rodančias, jog įpareigotas asmuo neketina nei oficialiai anuliuoti, nei vykdyti pagal tranzito arba eksporto dokumentus turimos pareigos. Tokiomis aplinkybėmis gali būti išvežti skirtų prekių ar produkcijos realizavimo Lietuvos Respublikos teritorijoje faktas, jų išvežimo fiktyvus įforminimas, suklastotų dokumentų, melagingai rodančių, kad prekės ar produkcija išvežtos, pagaminimas ar įgijimas, išvežti skirtų prekių ar produkcijos pagrobimo ar praradimo imitavimas, jų sunaikinimas, bandymas jas nelegaliai išvežti per valstybės sieną ir pan.“[56]

Fizinio asmens, trauktino baudžiamojon atsakomybėn, amžius turi būti ne mažesnis kaip 16 metų. Atsakomybės subjektu yra ir juridinis asmuo (apie tai plačiau žr. 1.1 poskyrį).

Neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikaltimo subjektyviuosius požymius sudaro asmens pakaltinamumas ir kaltė, nusikaltimo padarymo motyvai ir tikslai veikos kvalifikavimui reikšmės neturi. Šį nusikaltimą asmuo gali padaryti tik tiesiogine tyčia, t.y. asmuo supranta, kad iš Lietuvos Respublikos neteisėtai neišveža prekių ar produkcijos, kurios pagal tranzito arba eksporto dokumentus turėjo būti išvežtos iš Lietuvos Respublikos, ir nori taip veikti. Taigi vien prekių ar produkcijos išvežimo iš Lietuvos Respublikos muitinės procedūrų termino, kuomet prekės ar produkcija jau turėjo būti išvežtos iš valstybės teritorijos, praleidimo nepakanka laikyti LR BK 200 str. 1 d. numatytos nusikalstamos veikos padarymu, bet būtina įrodyti, kad asmuo supranta neteisėtai neišvežęs prekių ar produkcijos iš Lietuvos Respublikos ir nori taip veikti.

[56] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. gegužės 27 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-190/2008 m.).

2. KONTRABANDOS, MUITINĖS APGAULĖS BEI NETEISĖTO PREKIŲ AR PRODUKCIJOS NEIŠVEŽIMO IŠ LIETUVOS RESPUBLIKOS NUSIKALSTAMŲ VEIKŲ SUDĖTIES POŽYMIŲ ATRIBOJIMO PROBLEMOS

Kaip jau ne karta savo nutarimuose yra pabrėžęs Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, konstitucinis teisinės valstybės principas *inter alia* suponuoja – kad teisinių santykių subjektai galėtų žinoti, ko iš jų reikalauja teisė, įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi buti aiškus, suprantamas, nepriekaištingas, teisės aktų formuluotės turi buti tikslios, taip pat turi buti užtikrinami teisės sistemos nuoseklumas ir vidinė darna, teisės aktuose neturi būti nuostatų, vienu metu skirtingai reguliuojančių tuos pačius visuomeninius santykius[57].

Tačiau, autoriaus nuomone, šis teisinės valstybės principas įstatymų leidėjo bei kitų teisėkūros subjektų nebuvo tinkamai įgyvendintas, nustatant baudžiamąją atsakomybę už šiame baigiamajame darbe tiriamas nusikalstamas veikas. LR BK XXXI skyriuje atskirai kriminalizavus kontrabandos ir neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikalstamas veikas, taip pat 2005 m. birželio 23 d. LR BK papildžius nauju straipsniu, kuriame numatoma baudžiamoji atsakomybė už muitinės apgaule, atsirado tam tikros šių baudžiamojo įstatymo normų tarpusavio santykio problemos, kurios atskleidžia teisės sistemos nuoseklumo trūkumus.

Toliau baigiamajame darbe tiriamos priežastys, sukeliančios kontrabandos, muitinės apgaulės bei neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikalstamų veikų sudėčių atribojimo problemas bei šių nusikaltimų atribojimas.

2.1 Priežastys, sukeliančios kontrabandos, muitinės apgaulės bei neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikalstamų veikų sudėčių atribojimo problemas

Kontrabandos, muitinės apgaulės ir neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikalstamų veikų sudėties požymių atribojimo problemas lemiančias priežastis galima būtų išskirti į tris grupes: pačių nusikalstamų veikų panašumai, teisinio jų reglamentavimo trūkumai bei iš to kylantys teisės normų taikymo, tiriant ir kvalifikuojant nusikalstamas veikas, netikslumai.

Pačių nusikalstamų veikų, numatytų LR BK 199, 199[1] bei 200 str., panašumai visų pirma pasireiškia tuo, kad jomis įvykdoma muitinės apgaulė plačiąja prasme, t.y. padaromas muitinės

[57] Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2013 m. vasario 15 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos 2009 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo, Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto 2009 metų rodiklių patvirtinimo, Lietuvos Respublikos 2009 metų privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymų, su jais susijusių kai kurių įstatymų ir kitų teisės aktų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (bylos Nr. 28/2009). *Valstybės žinios.* 2013, Nr. 19-938.

įstatymų pažeidimas, kuriuo asmuo apgaulės būdu suklaidina muitinę ir taip visai ar iš dalies nesumoka importo ar eksporto muitų ir mokesčių, arba išvengia įstatymuose numatytų daiktų gabenimo draudimų ar apribojimų taikymo, arba gauna kokios nors naudos, nesuderinamos su muitinės įstatymais[58].

Kontrabandos, muitinės apgaulės bei neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikalstamos veikos yra priskiriamos prie sunkių nusikaltimų. LR BK 199 str. 1d. ir 199[1] str. 1d. numatytos analogiškos bausmės už šiuos nusikaltimus – bauda arba laisvės atėmimas iki aštuonerių metų (LR BK 200 str. – laisvės atėmimas iki 7 metų). Be to, už visas tris veikas yra numatyta ir administracinė atsakomybė, jei, atitinkamai, kontrabandos (išskyrus kilnojamąsias kultūros vertybes, antikvarinius daiktus bei LR BK 199str. 2d. nurodytus dalykus), muitinės apgaulės bei neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos dalykų vertė yra mažesnė nei 250 MGL.

Taip pat sutampa ir šių nusikalstamų veikų kai kurie subjektyvieji požymiai. Už bet kurį iš šių nusikaltimų baudžiamojon atsakomybėn trauktinas asmuo turi būti pakaltinamas bei veiką padaręs tiesiogine tyčia, o jo nusikaltimo padarymo motyvai ir tikslai veikos kvalifikavimui reikšmės neturi.

Kontrabandos, muitinės apgaulės ir neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikaltimų teisinio reglamentavimo bene didžiausias trūkumas yra LR BK 199[1] str., kuriuo nustatyta baudžiamoji atsakomybė už muitinės apgaulės nusikaltimą.

Kaip jau buvo minėta baigiamojo darbo pirmajame skyriuje, šio nusikaltimo dalyku gali būti tik tie daiktai, kurie pagal tranzito procedūrą yra privalomi pateikti Lietuvos Respublikos arba kitos Europos Sąjungos valstybės narės paskirties muitinės įstaigai. Tačiau komentuojamame straipsnyje tranzito procedūra tiesiogiai nėra minima, ji nustatyta Bendrijos muitinės kodeksu bei kitais teisės aktais.

Muitinės apgaulės nusikalstama veika gali būti padaroma nusikaltimo dalyko nepateikimu Lietuvos ar kitos ES valstybės muitinės kontrolei ar kitaip šios kontrolės išvengiant. Toks muitinės apgaulės reglamentavimas, kai kurių teisės mokslininkų nuomone, daro ją per daug panašią į kontrabandos nusikaltimą. Anot G. Ivoškos, Lietuvos Respublikoje įsigaliojus Bendrijos muitinės kodeksui, turėjo būti patobulinta LR BK 199 str. sudėtis, o ne kriminalizuota nauja pareiga. Autoriaus nuomone, vietoj baudžiamojo įstatymo papildymo nauju straipsniu, būtų pakakę patobulinti kontrabandos sudėtį ir ją išdėstyti taip:

[58] Nairobio tarptautinė konvencija dėl tarpusavio administracinės pagalbos užkertant kelią muitinės įstatymų pažeidimams, vykdant šių pažeidimų tyrimą ir su jais kovojant. *Valstybės žinios.* 2000, Nr. 94-2923.

„*199 straipsnis. Muitinės apgaulė*

Tas, kas įvežęs į Lietuvos Respublikos teritoriją arba išveždamas iš Lietuvos Respublikos teritorijos privalomus pateikti muitinei daiktus, kurių vertė viršija 250 MGL dydžio sumą, nepateikė jų muitinės kontrolei arba išvengė muitinės prižiūrimų prekių, esančių Lietuvos Respublikos teritorijoje, kontrolės“[59].

Teisės normų taikymo, tiriant ir kvalifikuojant nusikalstamas veikas, problemas galima būtų išskaidyti į nusikalstamų veikų ištyrimo problemas ir jų kvalifikavimo teismų praktikoje trūkumus.

Autoriaus nuomone, nusikalstamų veikų ištyrimo ikiteisminio tyrimo įstaigose problemas geriausiai atspindi neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikaltimas. Baudžiamosios bylos dėl šios veikos dažnai nėra ištiriamos iki galo, todėl jos nutraukiamos arba patraukti baudžiamojon atsakomybėn pavyksta tik vykdytojus, o nusikaltimus organizavę asmenys lieka neišaiškinti ar nenubausti[60].

Pagal Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos duomenis nuo 2010 m. sausio iki 2014 gruodžio mėnesio, ikiteisminio tyrimo įstaigose buvo užregistruota 62 (įskaitant iki 2010 m. sausio mėn. užregistruotas, bet dar netirtas veikas) neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikalstamų veikų atvejai. Tačiau per tiriamąjį laikotarpį buvo ištirtos tik 36 baudžiamosios bylos už šį nusikaltimą (žr. Lentelę Nr. 1), kas sudaro vos 58% šios nusikalstamos veikos ištyrimo lygį ikiteisminio tyrimo įstaigose per tiriamąjį laikotarpį.

[59] Ivoška, G., *supra* note 6, p. 75.
[60] Povilauskienė, D. *Teisė ir muitinės veikla*. Vadovėlis. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2006, p. 62.

Lentelė Nr. 1. Duomenys apie užregistruotus ir ištirtus nusikaltimus (LR BK 200 str.) ikiteisminio tyrimo įstaigose[61]

Laikotarpis	Nusikaltimų likutis ataskaitiniam laikotarpiui	Užregistruota nusikaltimų	Ištirta nusikaltimų	Ištirta nusikaltimų, %
2010m. sausio –gruodžio mėn.	24	15	14	93.3
2011 m. sausio –gruodžio mėn.	23	7	2	28.6
2012 m. sausio –gruodžio mėn.	29	11	7	63.6
2013 m. sausio –gruodžio mėn.	22	2	1	50
2014 m. sausio –gruodžio mėn.	8	3	12	400
Iš viso:		62[62]	36	58

Taip pat reiktų paminėti, jog neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikalstama veika pasižymi labai dideliu latentiškumu. Norint įrodyti šį nusikaltimą, paprastai būtina sulaikyti transporto priemonę neteisėto iškrovimo metu arba tuščią išvykstant iš Lietuvos Respublikos teritorijos. Į Lietuvos Respubliką įvažiuojančios transporto priemonės yra tikrinamos atidžiau nei išvažiuojančios, todėl prekių ar produkcijos neišvežimą sunku nustatyti, jei paskirties muitinės įstaigoje formaliai užbaigiama muitinės procedūra, neįsitikinus, kad transporto priemonėje yra krovinys[63].

Nusikalstamų veikų kvalifikavimo teismų praktikoje trūkumų aptarimui pasitelksime prieš tai aptartą muitinės apgaulės nusikalstamos veikos reglamentavimą. Kvalifikuojant nusikalstamą veiką pagal LR BK 199[1] str., dėl tokio muitinės apgaulės reglamentavimo, koks jis yra dabar, teismų praktikoje iškyla tam tikri teisės normų taikymo netikslumai. Antai, baudžiamojoje byloje A. R.

[61] Lentelė sudaryta magistranto, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos pateiktais duomenimis. [interaktyvus], [žiūrėta 2015-03-10]. <http://www.ird.lt/infusions/report_manager/report_manager.php>.
[62] Skaičius pateikiamas, įskaitant iki 2010 m. sausio mėn. užregistruotas, bet dar netirtas veikas.
[63] Povilauskienė, D., *supra* note 60, p. 62.

buvo nuteistas už tai, kad padarė nusikalstamas veikas, numatytas LR BK 199^1 str. 1 d. ir 199^2 str. 1 d. O būtent:

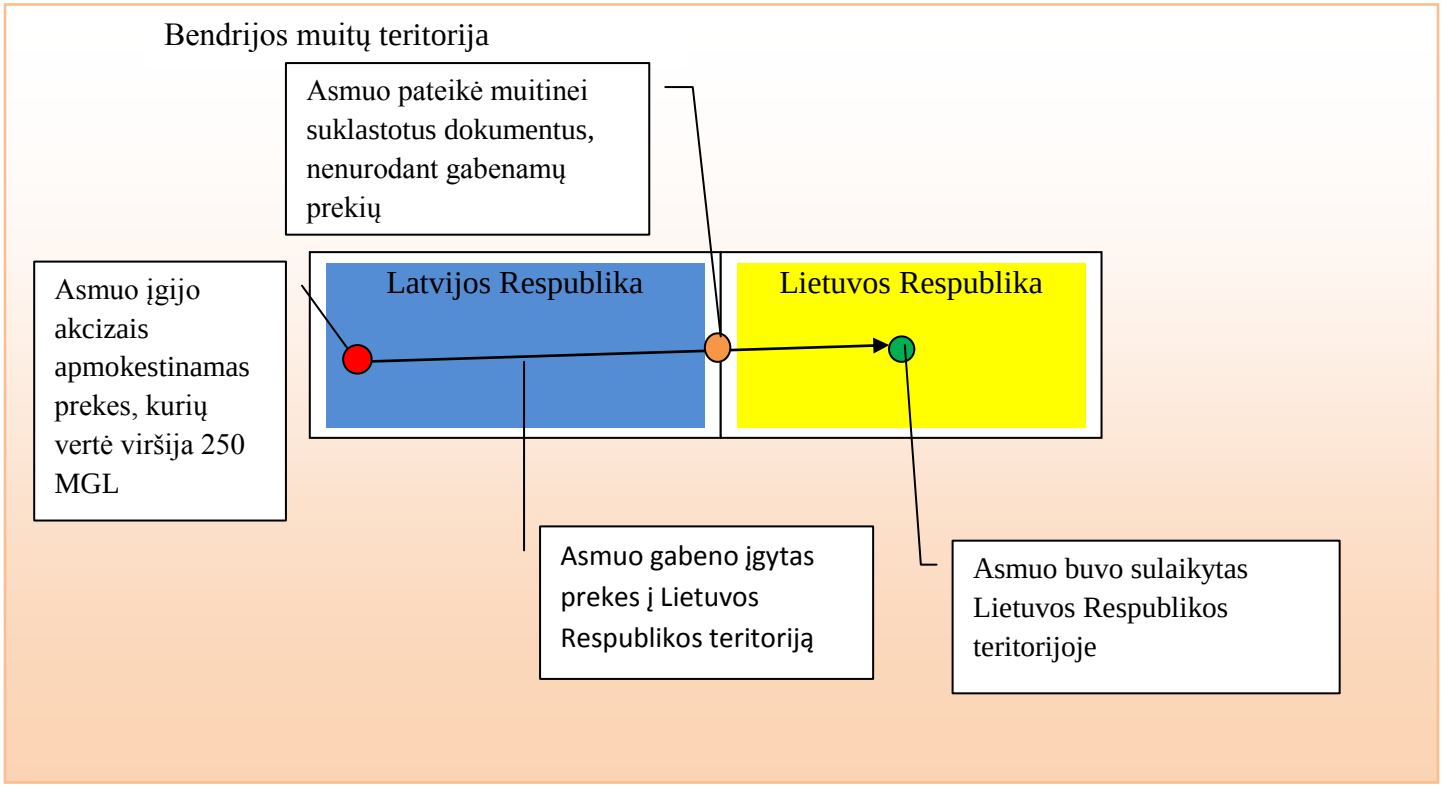
„A. R. 2006 m. kovo mėn., ikiteisminio tyrimo tiksliai nenustatytu laiku, Latvijos Respublikoje, Jakabpils mieste, nupirko 69510 pakelių cigarečių „Prima Nevo“ iš ikiteisminio tyrimo metu nenustatytų asmenų, kuriuos laikė Latvijos Respublikoje, Jakabpils mieste esančiame sandėlyje ir 2006 m. balandžio 5 d., apie 12.30 val. Rokiškio r., kelio Aknistės pasienio kontrolės punktas (Latvijos Respublika) – Juodupė 3 kilometre, krovininiu automobiliu Iveco 35-10, pažeisdamas nustatytą tvarką, t.y. 2004 m. gegužės 26 d. Ūkio ministro įsakymu Nr. 4-200 patvirtintų Fiziniams asmenims taikomų alkoholio produktų ir tabako gaminių gabenimo ir laikymo Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklių 2.1.1. p., gabeno akcizais apmokestinamas prekes – 69510 pakelių cigarečių „Prima Nevo“, nepaženklintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka Finansų ministro patvirtinto pavyzdžio specialiais ženklais – banderolėmis, bendros 154312,20 Lt vertės, viršijančios 250 MGL dydžio sumą.

Be to, A. R. 2006-04-05 apie 12.25 val. iš Europos Sąjungos valstybės narės Latvijos Respublikos į Lietuvos Respubliką per Aknistės (Latvijos Respublika) pasienio kontrolės punktą įvežė 69510 pakelių cigarečių „Prima Nevo“, bendros 154312,20 Lt vertės, suklastojęs muitinei pateiktinus krovinio dokumentus: 2006-04-05 tarptautinius krovinių transportavimo važtaraščius (CMR), 2006-04-05 kasos pajamų orderį, serija Nr. (duomenys neskelbtini), juose nurodydamas, kad iš Latvijos Respublikos SIA „DSE“ Latvijos Respublikoje į UAB „Elektrifikacijos darbai“ gabenamas 53 vnt. dėžių televizijos kabelio krovinys, išvengė 69510 pakelių cigarečių „Prima Nevo“ pateikimo muitinės kontrolei.“[64]

Pateiksime šioje byloje nustatytos nusikalstamos veikos schemą:

[64] Panevėžio apygardos teismo 2007 m. kovo 15 d. baudžiamasis įsakymas baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1-36-337/2007 m.).

Schema Nr. 1. Baudžiamojoje byloje Nr. 1-36-337/2007 nustatyta nusikalstama veika[65]

Autoriaus nuomone, šioje byloje buvo netinkamai pritaikytas baudžiamasis įstatymas. Nors A. R. nepateikė 69510 pakelių cigarečių „*Prima Nevo*“ muitinės kontrolei, tačiau tokia veika neatitinka visų muitinės apgaulės sudėties požymių. Daiktų, įvežtų į Lietuvos Respublikos teritoriją, nepateikimas muitinei pagal LR BK 199¹ str. yra tranzitu gabenamų prekių neatgabenimas į paskirties muitinės įstaigą arba į bet kurią kitą muitinės nustatytą arba muitinei priimtą vietą ir jų nepateikimas muitinės kontrolei, taip pažeidžiant išvykimo muitinei tranzito procedūros vykdytojo duotus įsipareigojimus dėl visų prekių pristatymo per nustatytą terminą į paskirties muitinės įstaigą, deramai prižiūrint, kad nebūtų pažeistos muitinės naudojamos prekių identifikavimo priemonės[66]. Iš pateiktos fabulos matyti, jog A. R. įsigijo trečiųjų šalių akcizais apmokestinamas prekes Bendrijos muitų teritorijoje (Latvijos Respublikoje) ir gabeno šias prekes teritorijos viduje. Taigi jis nevykdė tranzito procedūros, neturėjo pareigos pristatyti visas prekes per nustatytą terminą į paskirties muitinės įstaigą. Kvalifikuojant nuteistojo asmens padarytą veiką pagal LR BK 199¹ str., kaltinimas buvo grindžiamas muitinei pateiktinų krovinio dokumentų, tarptautinių krovinių transportavimo

[65] Schema sudaryta magistranto, remiantis Panevėžio apygardos teismo 2007 m. kovo 15 d. baudžiamuoju įsakymu baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1-36-337/2007 m.).
[66] Mickevičius, D., *supra* note 50, p. 456.

važtaraščių, suklastojimu. Tačiau vien dokumentų suklastojimas neužtraukia baudžiamosios atsakomybės už muitinės apgaulės nusikaltimą, nesant kitų būtinų nusikalstamos veikos sudėties požymių. Šioje byloje nuteistasis turėjo būti patrauktas baudžiamojon atsakomybėn už LR BK 199² bei 300 str. 1 d. numatytas veikas.

Analogiškoje baudžiamojoje byloje E. I. buvo nuteistas už tai, kad „*turėdamas tikslą realizuoti cigaretes su Baltarusijos Respublikos banderolėmis ir tokiu būdu gauti pajamų, 2011 m. liepos 13 d. apie 11.30 val. Latvijos Respublikoje, Rygos mieste, ikiteisminio tyrimo metu tiksliai nenustatytoje vietoje, iš ikiteisminio tyrimo metu nenustatyto asmens už 7000 EUR (pagal 2011 m. liepos 13 d. Lietuvos banko kursą – už 24 169,60 Lt) neteisėtai įgijo 11 970 pakelių (239 400 vienetų) cigarečių „Fest 7“ su Baltarusijos Respublikos banderolėmis, kurių vertė, įskaitant privalomus sumokėti mokesčius, – 86 934,50 Lt, ir 30 pakelių (600 vienetų) cigarečių „Fest“ su Baltarusijos Respublikos banderolėmis, kurių vertė, įskaitant privalomus sumokėti mokesčius, – 217,50 Lt, tai yra prekių, nepaženklintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka finansų ministro patvirtinto pavyzdžio specialiais ženklais – banderolėmis, kurių bendra vertė, įskaitant privalomus sumokėti mokesčius, – 87 152,00 Lt, ir jas tą pačią dieną jam (E. I.) priklausančiu automobiliu „Audi A6“, valstybinis Nr. (duomenys neskelbtini) kurį pats vairavo, bei S. P. automobiliu „F. F.“, valstybinis Nr. (duomenys neskelbtini) neteisėtai gabeno iš Latvijos Respublikos, Rygos miesto, į Lietuvos Respubliką, Vilniaus miestą, kol 2011 m. liepos 13 d. apie 15 val. Pasvalio rajone, (duomenys neskelbtini) kaime, magistralinio kelio A10 66 kilometre, apie 50 metrų nuo Lietuvos Respublikos valstybės sienos su Latvijos Respublika, sustabdę patikrinimui jų (E. I. ir S. P.) vairuojamus automobilius, minėtas cigaretes surado ir paėmė Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Pakrančių apsaugos rinktinės pareigūnai.*“[67]

Šioje byloje E. I. buvo pripažintas kaltu, padaręs nusikalstamą veiką, už kurią baudžiamoji atsakomybė yra numatyta LR BK 199², tačiau jam nebuvo inkriminuota muitinės apgaulė, nors, kaip ir prieš tai aptartame pavyzdyje, asmuo gabeno prekes iš Europos Sąjungos valstybės narės Latvijos Respublikos į Lietuvos Respubliką ir jų nepateikė muitinės kontrolei. Taigi komentuojamoje byloje, autoriaus nuomone, baudžiamasis įstatymas buvo pritaikytas tinkamai.

Apžvelgus priežastis, sukeliančias kontrabandos, muitinės apgaulės bei neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikalstamų veikų sudėčių atribojimo problemas,

[67] Lietuvos apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. vasario 6 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-130-307/2015 m.).

toliau tirsime kontrabandos atribojimą nuo muitinės apgaulės ir neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikalstamų veikų.

2.2 Kontrabandos atribojimas nuo muitinės apgaulės ir neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos

Kontrabandos ir muitinės apgaulės nusikalstamų veikų sudėties požymių atribojimas iš pažiūros neturėtų kelti didelių problemų. Antai, pagal LR BK 199 str. 1d. baudžiamoji atsakomybė kyla už materialių objektų, kurie pagal galiojančius teisės aktus privalomi pateikti muitiniam tikrinimui ir jų vertė viršija 250 MGL, neteisėtą gabenimą per Lietuvos Respublikos valstybės sieną ir jų nepateikimą muitinės kontrolei arba kitaip išvengiant šios kontrolės, kuomet šie daiktai yra gabenami į arba iš valstybės, esančios už Bendrijos muitų teritorijos ribų. Tuo tarpu pagal LR BK 199[1] baudžiamoji atsakomybė kyla tuomet, kai muitinės apgaulės dalykas yra gabenamas iš kitos ES valstybės narės, priklausančios Bendrijos muitų teritorijai, į Lietuvos Respubliką.

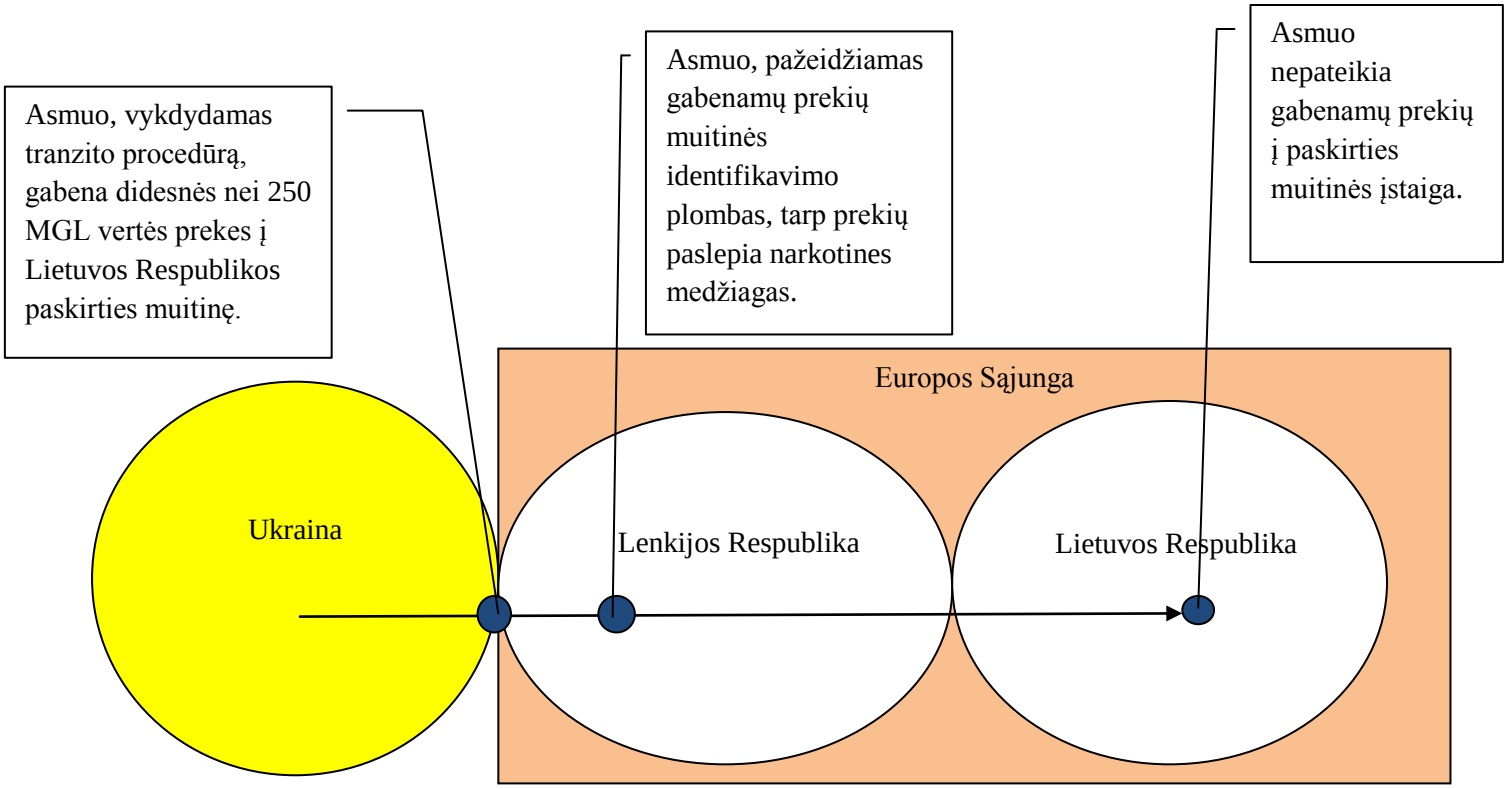
Taip pat Bendrijos muitinės kodekso 38 str. 1 d. yra nustatyta, jog asmuo, gabenantis į Bendriją prekes, įvežtas į Bendrijos muitų teritoriją, turi nedelsdamas, laikydamasis muitinės nustatyto maršruto ir vykdydamas jos nurodymus (jeigu jie duoti), šias prekes pristatyti į muitinės nustatytą muitinės įstaigą arba į bet kurią kitą muitinės nustatytą arba patvirtintą vietą, arba į laisvąją zoną, jeigu prekės tiesiogiai gabenamos į tokią zoną[68]. Taigi muitinės apgaulės atveju, priešingai nei kontrabandos, daiktų pateikimo pareiga muitinei suponuoja ne tos pareigos įvykdymą muitinės poste ties Lietuvos Respublikos valstybės siena, bet tos pareigos pagal tranzito procedūrą įvykdymą Lietuvos Respublikos teritorijoje esančioje paskirties muitinės įstaigoje arba bet kurioje kitoje muitinės nustatytoje arba muitinei priimtinoje vietoje.

Kvalifikuojant nusikalstamą veiką pagal LR BK 199 arba 199[1] str. galima susidurti su problema, kai padaryta nusikalstama veika turi tiek vienos, tiek kitos nusikalstamos veikos sudėties požymių. Antai, kaip reiktų kvalifikuoti nusikalstamą veiką, kai asmuo, vykdydamas tranzito procedūrą ir gabendamas didesnės nei 250 MGL vertės ne Bendrijos prekes iš Ukrainos per Lenkijos Respubliką į muitinės nustatytą paskirties muitinės įstaigą Lietuvos Respublikos teritorijoje, prieš įvažiuojant į Lietuvos Respubliką iš kitos Europos Sąjungos valstybės narės, pažeidžia gabenamų prekių muitinės identifikavimo plombas ir tarp prekių paslepia narkotines medžiagas, o atvykus į Lietuvos Respublikos teritoriją nepateikia krovinio į paskirties muitinę.

[68] Tarybos 1992 m. spalio 12 d. reglamentas (EEB) 2913/92, nustatantis Bendrijos muitinės kodeksą. [1992] OL L302.

Pateiksime tokios situacijos schema:

Schema Nr. 2. Nusikalstamos veikos modelis

Taigi tokioje situacijoje įvežimas į Lietuvos Respublikos teritoriją iš kitos Europos Sąjungos valstybės narės teritorijos (Bendrijos muitų teritorijos) prekių, kurių vertė viršija 250 MGL dydžio sumą ir kurios pagal tranzito procedūrą yra privalomos pateikti Lietuvos Respublikos arba kitos Europos Sąjungos valstybės narės paskirties muitinės įstaigai, jų neatgabenimas į Lietuvos Respublikos teritorijoje esančią paskirties muitinės įstaigą ir jų nepateikimas muitinės kontrolei atitinka muitinės apgaulės nusikaltimo sudėties požymius. Tačiau narkotinių, psichotropinių medžiagų arba narkotinių ar psichotropinių medžiagų pirmtakų (prekursorių) gabenimas iš kitos ES valstybės narės į Lietuvos Respubliką ir jų nepateikimas muitinės kontrolei nėra muitinės apgaulės nusikalstamos veikos sudėties požymis. Tokių medžiagų neteisėtas gabenimas per Lietuvos Respublikos valstybės sieną yra reglamentuojamas LR BK 199 str. 2 d., t.y. kaip kvalifikuotas kontrabandos nusikaltimo sudėties požymis. Dėl to tokia asmens veika turėtų būti kvalifikuojama iš sutapties pagal LR BK 199 str. 2 d., 199[1] str. 1 d. ir atitinkamą 259 arba 260 str. dalį.

Pažymėtina, jog jeigu asmuo muitinės apgaulės dalyką pristato Lietuvos Respublikos arba kitos Europos Sąjungos valstybės narės paskirties muitinės įstaigai kaip tai nurodyta muitinės dokumentuose ir narkotinės ar psichotropinės medžiagos aptinkamos muitinio patikrinimo metu, tai LR BK 199¹ str. 1 d. jam neinkriminuotina.

Kitas kontrabandos ir muitinės apgaulės nusikaltimų sudėties požymių atribojimo probleminis pavyzdys būtų tokie atvejai, kai ne Bendrijos prekės yra nelegaliai įvežamos į Bendrijos muitų teritoriją, kitą ES valstybę narę, ir iš šios į Lietuvos Respublikos teritoriją.

Antai, Panevėžio apygardos teismo baudžiamojoje byloje A. Š. buvo pripažintas kaltu padaręs nusikalstamas veikas, numatytas LR BK 199¹ ir LR BK 199² straipsniuose, o būtent:

A. Š. 2011-05-29 apie 10 val. iš Europos Sąjungos valstybės narės - Latvijos Respublikos į Lietuvos Respubliką per buvusį (duomenys neskelbtini) pasienio punktą, (duomenys neskelbtini) r., automobiliu „*Mercedes Benz 1844*“ su puspriekabe „*Schmitz SPR24*“, puspriekabėje įrengtoje slėptuvėje įvežė privalomus pateikti muitinei daiktus – Rusijos Federacijos banderolėmis paženklintus 16 864 pakelius cigarečių „*Saint George*“, kurių vertė 109 953 Lt (prekių vertė viršija 250 MGL dydžio sumą) ir jų nepateikė Lietuvos Respublikos ir Latvijos Respublikos muitinės kontrolei, bei, tęsdamas nusikalstamą veiką, pažeisdamas nustatytą tvarką, tai yra Lietuvos Respublikos Ūkio ministro 2004 m. gegužės 26 d. įsakymu Nr. 4-200 patvirtintų Fiziniams asmenims taikomų alkoholio produktų ir tabako gaminių gabenimo ir laikymo Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklių 2.1.1 punkto reikalavimą, jog Lietuvos Respublikos teritorijoje fiziniams asmenims draudžiama gabenti tabako gaminius, nepaženklintus Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka finansų ministro patvirtinto pavyzdžio specialiais ženklais – banderolėmis, minėtas cigaretes iki 10.40 val. neteisėtai gabeno nuo Lietuvos Respublikos valstybės sienos iki kelio (duomenys neskelbtini) 136-to kilometro, kur buvo sulaikytas Utenos apskrities vyriausiojo policijos komisariato pareigūnų.[69]

Taip pat reiktų paminėti, jog šioje baudžiamojoje byloje buvo nustatyta, kad privalomi pateikti muitinei daiktai, Rusijos Federacijos banderolėmis paženklinti cigarečių pakeliai, buvo pakrauti į puspriekabėje įrengtą slėptuvę Rusijos Federacijos teritorijoje.

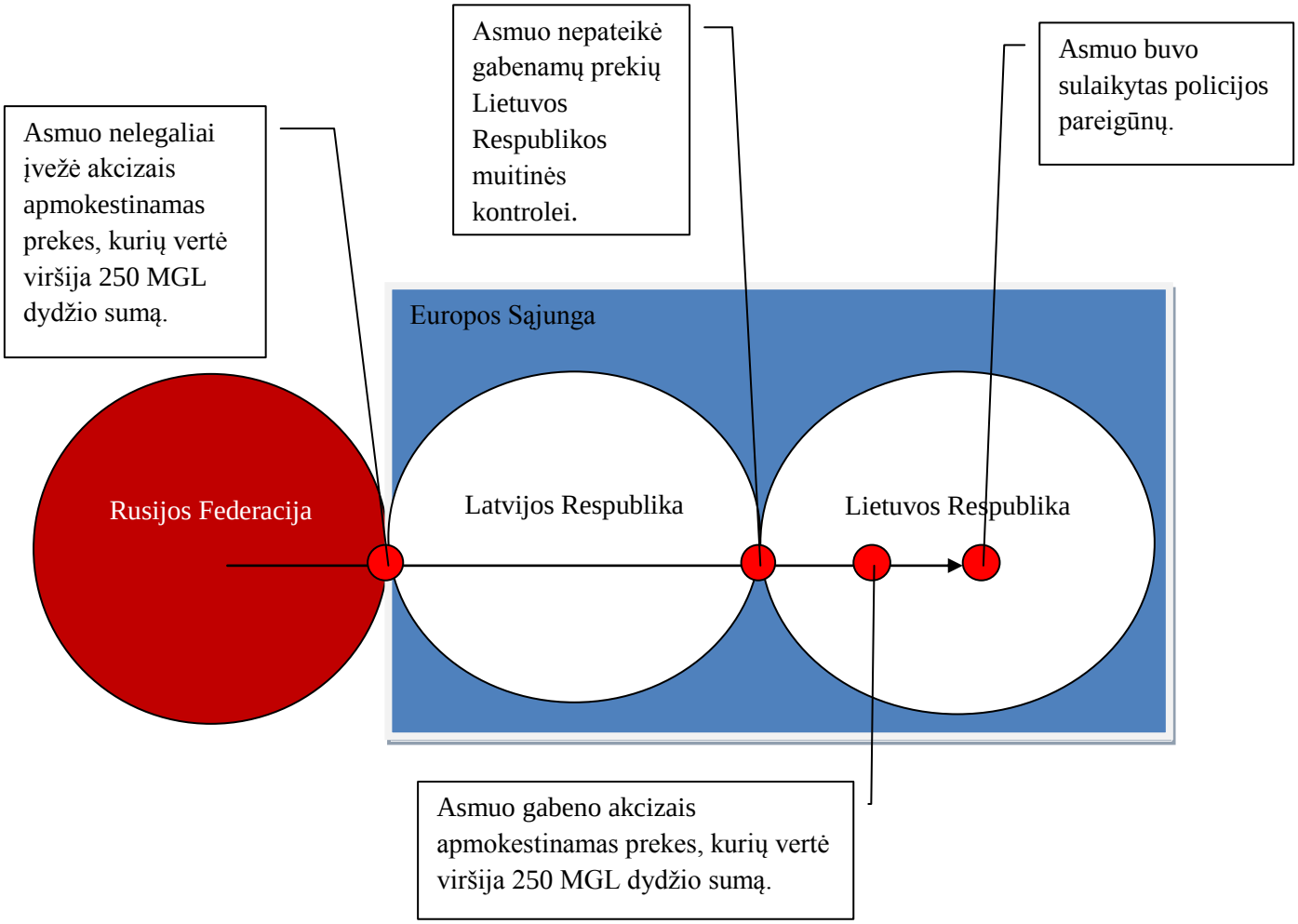
Panevėžio apygardos teismas konstatavo, kad šioje byloje surinktų įrodymų visetu neginčytinai įrodyta, kad A. Š. savo darbovietei priklausančiu automobiliu su puspriekabe, puspriekabėje įrengtoje slėptuvėje, iš Latvijos Respublikos į Lietuvos Respubliką įvežė privalomas pateikti muitinei akcizais apmokestinamas prekes, kurių vertė viršija 250 MGL sumą, jų nepateikė

[69] Panevėžio apygardos teismo 2012 m. sausio 25 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1-41-350/2012 m.).

muitinės kontrolei bei pažeisdamas nustatytą tvarką šias cigaretes gabeno Lietuvos Respublikos teritorijoje, dėl to A. Š. veika atitinka nusikaltimų, numatytų LR BK 199[1] str. 1d. ir 199[2] str. 1d. sudėties požymius ir ikiteisminio tyrimo metu asmens padaryta veika kvalifikuota teisingai.

Toliau pateiksime šioje byloje nustatytų padarytų nusikalstamų veikų modelį:

Schema Nr. 3. Baudžiamosios bylos Nr. 1-41-350/2012 nusikalstamų veikų modelis[70]

Autoriaus nuomone, šioje byloje buvo netinkamai pritaikytas baudžiamasis įstatymas. Kaip jau buvo minėta anksčiau, už muitinės apgaulės nusikalstamą veiką yra trauktini baudžiamojon atsakomybėn tie asmenys, kurie didesnės nei 250 MGL dydžio sumos ne Bendrijos prekes, kurios pagal tranzito procedūrą yra privalomos pateikti Lietuvos Respublikos arba kitos Europos Sąjungos valstybės narės paskirties muitinės įstaigai, įvežė į Lietuvos Respublikos teritoriją ir jų nepateikė

[70] Schema sudaryta magistranto, remiantis Panevėžio apygardos teismo 2012 m. sausio 25 d. nuosprendžiu baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1-41-350/2012 m.).

muitinei arba kitaip išvengė muitinės kontrolės. Tačiau šioje byloje teismas nekėlė klausimo, ar buvo vykdyta tranzito procedūra iš Rusijos Federacijos gabenant prekes, kurios neturi Bendrijos prekių statuso.

Pagal A. Š. duotus parodymus, jis, dirbdamas įmonės vairuotoju, 2010 m. gegužės mėnesio 27 dieną nuvežęs krovinį į Maskvą ir grįždamas atgal sustojo miestelyje (duomenys neskelbtini), esančiame (duomenys neskelbtini) apskrityje, kuris iš anksčiau pažįstamiems vyrams padavė savo automobilio raktelius, o jie jį lengvuoju automobiliu nuvežė į kažkokį butą miestelyje (duomenys neskelbtini). Apie 1-2 val. nakties jie atvažiavo į butą ir nuvežė jį iki jo sunkvežimio, kur jis pernakvojo, o 6-7 val. ryte išvažiavo link Rusijos – Latvijos pasienio. Sieną kirto kitos - gegužės 29-os dienos ryte apie 7-8 val. perėjimo punkte, eilėje prastovėjęs 18-20 valandų[71].

Taigi iš A. Š. parodymų bei kitų byloje nustatytų aplinkybių matyti, jog asmens veikoje buvo ne muitinės apgaulės, bet kontrabandos, įvykdytos Latvijos Respublikoje, nusikalstamos veikos požymių, t.y. A. Š. nevykdė tranzito procedūros iš Rusijos Federacijos gabenant prekes, kurios neturi Bendrijos prekių statuso. Jis automobiliu su puspriekabe, puspriekabėje įrengtoje slėptuvėje, iš Rusijos Federacijos į Latvijos Respubliką įvežė privalomas pateikti muitinei akcizais apmokestinamas prekes, kurių vertė viršija 250 MGL sumą ir jų nepateikė Latvijos Respublikos muitinės kontrolei. Tačiau Lietuvos Respublikai tapus Bendrijos muitų teritorijos dalimi, LR BK 199 str. 1d. taikoma tik tais atvejais, kuomet Bendrijos prekių statuso neturintys daiktai per Lietuvos Respublikos valstybės sieną yra gabenami ne iš ES valstybės narės teritorijos, bet iš trečiųjų šalių. Darytina išvada, kad šioje baudžiamojoje byloje teismas turėjo pasirinkti vieną iš šių dviejų sprendimų: A. Š. pripažinti kaltu padarius tik LR BK 199² str. 1 d. numatytą veiką, nesant kitų nusikalstamų veikų požymių pagal Lietuvos Respublikos baudžiamąjį įstatymą, arba perduoti šį asmenį teisti Latvijos Respublikoje pagal Latvijos baudžiamąjį įstatymą, šiai išdavus Europos arešto orderį.

Toliau atliksime kontrabandos ir neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikaltimų sudėties požymių atribojimo bei su atribojimu susijusių problemų teismų praktikoje tyrimą.

Kitaip nei kontrabandos nusikaltime, neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikaltimo dalykas yra tik tos prekės ar produkcija, kurias privaloma išvežti pagal eksporto ar tranzito dokumentus ir jų vertė yra didesnė nei 250 MGL, taigi LR BK 200 str. numatyta veika neapima visų kontrabandos būdu gabenamų dalykų.

[71] Panevėžio apygardos teismo 2012 m. sausio 25 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1-41-350/2012 m.).

Pagrindinis šių nusikalstamų veikų atribojimo požymis yra padarymo būdas. Pasak A. Abramavičiaus ir R. Aliukonienės, neteisėtas prekių ar produkcijos neišvežimas iš Lietuvos Respublikos nuo kontrabandos nusikaltimo skiriasi tuo, kad jis nėra susijęs su neteisėtu prekių ar produkcijos gabenimu per Lietuvos Respublikos valstybės sieną. LR BK 200 str. numatytos nusikalstamos veikos atveju, prekės ar produkcija per Lietuvos Respublikos valstybės sieną gabenamos teisėtai, tik po to, esant joms Lietuvos Respublikoje, pažeidžiama prekių ar produkcijos išvežimo iš Lietuvos Respublikos tvarka[72]. Tačiau su tokiu teisės mokslininkų pateiktu šių nusikalstamų veikų atribojimu negalima visiškai sutikti. Teigdami, jog prekės ar produkcija per Lietuvos Respublikos valstybės sieną gabenamos teisėtai ir tik po to, esant joms Lietuvos Respublikoje, pažeidžiama prekių ar produkcijos išvežimo iš Lietuvos Respublikos tvarka, reiktų manyti, kad jie turi omenyje tik tranzito procedūra gabenamas prekes ar produkciją. Tačiau ši nusikalstama veika gali būti padaroma pažeidžiant ir eksporto procedūrą, t.y. negabenant prekių ar produkcijos per Lietuvos Respublikos valstybės sieną.

Pasak G. Ivoškos, kontrabandos nusikalstama veika gali būti padaroma aktyviais ir pasyviais veiksmais (veikimo ir neveikimo momentas sutampa)[73]. Aktyvūs kontrabandos veiksmai pasireiškia neteisėtu daiktų gabenimu per Lietuvos Respublikos valstybės sieną. Tuo tarpu pasyvūs veiksmai sudaro įvairius pareigos pateikti daiktus muitinės kontrolei nevykdymo būdus (daiktų paslėpimas iš anksto tam paruoštose slėptuvėse, daiktų nedeklaravimas ir kt.). O neteisėtas prekių ar produkcijos neišvežimas iš Lietuvos Respublikos gali būti padaromas tik neveikimu, t.y. neišvežant prekių ar produkcijos (pažeidžiant nustatytą prekėms išvežti terminą ir jo nepratęsiant įstatymo nustatyta tvarka, neteisėtai iškraunant prekes arba produkciją Lietuvos Respublikos teritorijoje arba realizuojant eksportuojamas arba tranzitu gabenamas prekes Lietuvos Respublikos teritorijoje).

Nors šių nusikaltimų sudėties požymių skirtumai yra ganėtinai aiškūs, tačiau praktikoje galima susidurti su tokiais atvejais, kuomet padarytos nusikalstamos veikos sudėties požymiai atitinka tiek kontrabandos, tiek neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos požymius. Pavyzdžiui, Lietuvos apeliacinio teismo 2005 m. gruodžio 7 d. nuosprendžiu O. G. buvo pripažinta kalta ir nuteista už kontrabandos nusikaltimus. O būtent: O. G. nuteista už tai, kad 1996 m., būdama komercinės-turistinės firmos „*Ilies*“ savininkė, turėdama tikslą išvengti iš Kinijos į Lietuvą gabenamų prekių importo mokesčių mokėjimo, sukūrė Gariūnų turgaus prekeivių Kinijos Liaudies Respublikoje nupirktų plataus vartojimo prekių atgabenimo mechanizmą iš Kinijos

[72] Aliukonienė, R., *supra* note 55, p. 466; Abramavičius, A. Nusikaltimai ūkininkavimo tvarkai. *Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis.* Antroji knyga. Antrasis papildytas leidimas. Vilnius: Eugrimas, 2001, p. 413.
[73] Ivoška, G., *supra* note 6, p. 67.

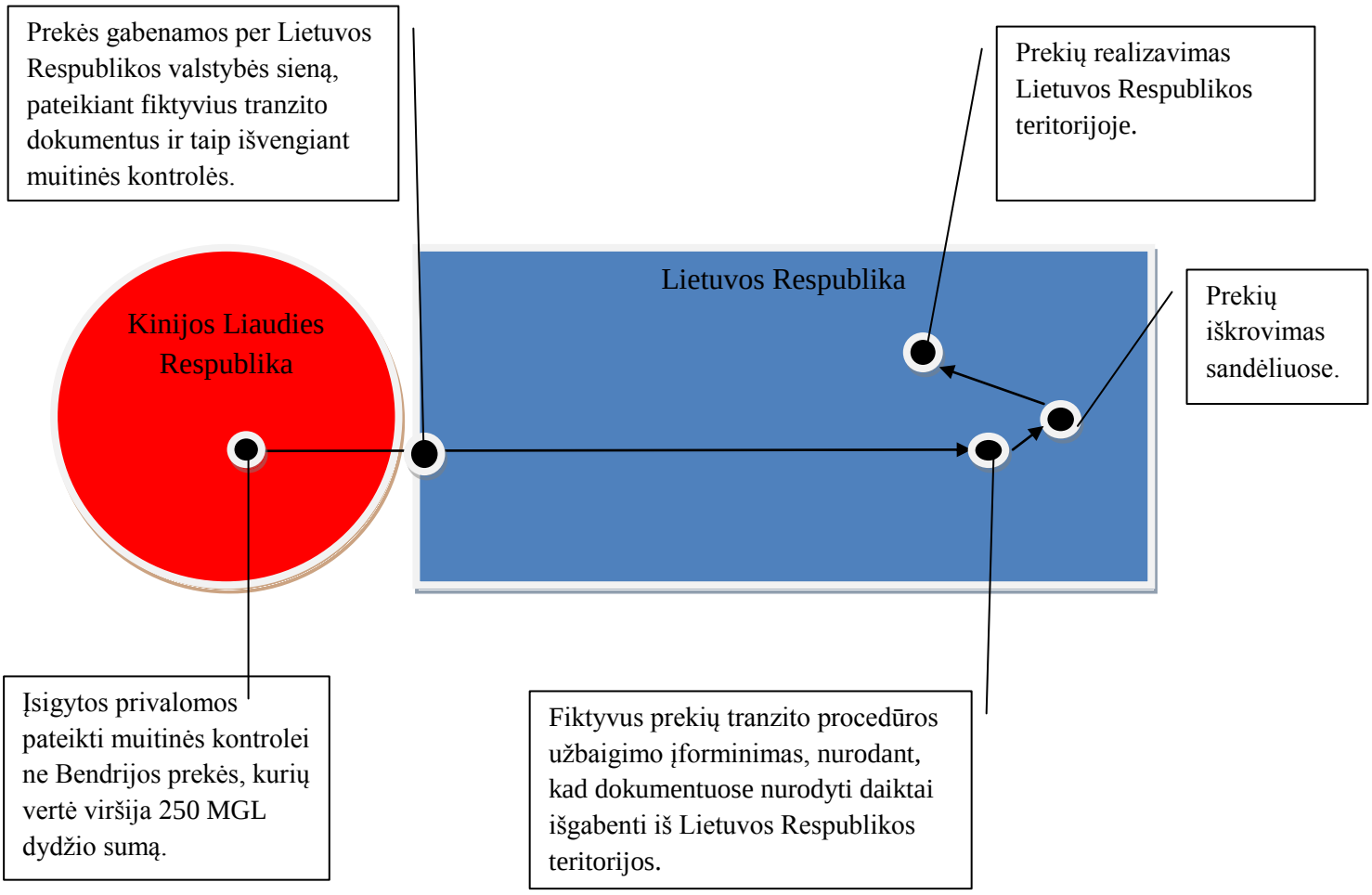
Liaudies Respublikos į Lietuvos Respublikos teritoriją, Vilniaus m., kitų uždarųjų akcinių bendrovių vardu pagal fiktyvaus tranzito krovinių gabenimo dokumentus. Jos suorganizuotos kontrabandos mechanizmas buvo toks: firmos „*Ilies*“ turistų įsigytos Kinijos Liaudies Respublikoje plataus vartojimo prekės, kurių vertė didesnė nei 250 MGL, buvo gabenamos per Lietuvos Respublikos valstybės sieną į Lietuvos Respubliką, krovinių gabenimo dokumentuose fiktyviai nurodant, jog prekės vežamos tranzitu per Lietuvą į Rusijos federaciją firmai „*Irbis*“ arba Ukrainos sporto klubui „*Lazurnoje more*". Pateikus fiktyvaus tranzito krovinių gabenimo dokumentus, Klaipėdos teritorinėje muitinėje buvo išvengiama muitinės importo procedūros kontrolės ir importo mokesčių sumokėjimo Lietuvos valstybei. Po to, su tikslu nuslėpti, kad plataus vartojimo prekės iš Kinijos Liaudies Respublikos į Lietuvą per Lietuvos Respublikos valstybės sieną buvo pergabentos, išvengiant muitinės importo procedūros kontrolės, krovinys buvo vežamas į Vilniaus vidinę teritorinę muitinę, fiktyvaus tranzito procedūros įforminimui. Iš ten plataus vartojimo prekės buvo vežamos į Naujojoje Vilnioje esančius sandėlius, perkraunamos ir išvežiojamos firmos „*Ilies*“ turistams – tikriesiems šių prekių savininkams. Tuo metu, šio fiktyvaus tranzitinio krovinio dokumentai buvo perduodami Medininkų pasienio policijos ir muitinės kontrolės punktų pareigūnams, kurie, suklastodami tranzito dokumentus, įformindavo fiktyvios tranzito procedūros užbaigimą, patvirtindami, neva dokumentuose nurodytas krovinys išvyko iš Lietuvos Respublikos teritorijos[74].

Byloje nustatytas privalomų pateikti muitinės kontrolei prekių, kurių vertė viršija 250 MGL dydžio sumą, gabenimas per Lietuvos Respublikos valstybės sieną, pateikiant fiktyvaus tranzito krovinių gabenimo dokumentus Klaipėdos teritorinėje muitinėje ir taip išvengiant muitinės importo procedūros kontrolės ir importo mokesčių sumokėjimo Lietuvos valstybei, atitinka kontrabandos nusikaltimo sudėties požymius. Tuo tarpu šių prekių fiktyvus tranzito procedūros užbaigimo įforminimas, kad dokumentuose nurodyti daiktai buvo išgabenti iš Lietuvos Respublikos teritorijos, Vilniaus vidinėje teritorinėje muitinėje ir iš ten prekių išgabenimas į Naujojoje Vilnioje esančius sandėlius, perkrovimas ir jų realizavimas Lietuvos Respublikos teritorijoje atitinka neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikaltimo sudėties požymius.

[74] Lietuvos apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2005 m. gruodžio 7 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-514/2005 m.).

Šią nusikalstamą veiką pavaizduosime schemoje:

Schema Nr. 4. Baudžiamojoje byloje Nr. 1A-514/2005 nustatytos nusikalstamos veikos modelis[75]

Autoriaus nuomone, šioje byloje buvo teisingai pritaikytas baudžiamasis įstatymas ir asmuo nuteistas už kontrabandos, bet ne neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikaltimo padarymą. Kaip konstatavo Lietuvos apeliacinio teismo teisėjų kolegija, tranzito dokumentai buvo suklastoti dar prieš kroviniams patenkant į Klaipėdos teritorinę muitinę, taigi nuo pat pradžios iki pabaigos visos atliktos tranzito procedūros buvo neteisėtos, o jas pagrindžiantys dokumentai suklastoti. O. G. siekė ne pažeisti prekių išvežimo iš Lietuvos

[75] Schema sudaryta magistranto, remiantis Lietuvos apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2005 m. gruodžio 7 d. nuosprendžiu baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-514/2005 m.).

Respublikos teritoriją tvarką, o kontrabandos būdu, panaudojant suklastotus tranzito dokumentus, įvežti šias prekes per Lietuvos Respublikos valstybės sieną į Lietuvos Respubliką, taip išvengiant prekių importo muitinės kontrolės procedūros. Kaip jau buvo minėta anksčiau, neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikaltimo atveju prekės ar produkcija per Lietuvos Respublikos valstybės sieną tranzitu gabenamos teisėtai ir tik po to, esant joms Lietuvos Respublikoje, pažeidžiama prekių ar produkcijos išvežimo iš Lietuvos Respublikos tvarka, taigi priešingai nei asmens padarytoje nusikalstamoje veikoje.

Apibendrinant šią baigiamojo darbo dalį, pateiksime pagrindinius kriterijus, atribojant kontrabandos nusikaltimą nuo muitinės apgaulės bei neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikalstamų veikų.

Visų pirma, galima būtų išskirti tokius kontrabandos ir muitinės apgaulės nusikaltimų sudėties požymių skirtumus:

1) Kontrabandos atveju, nusikaltimo dalykas yra gabenamas per Lietuvos Respublikos valstybės sieną iš ne Bendrijos muitų teritorijoje esančios valstybės (pvz., Rusijos Federacijos arba Baltarusijos Respublikos), tuo tarpu muitinės apgaulės atveju, nusikaltimo dalykas yra gabenamas iš kitos ES valstybės narės į Lietuvos Respublikos teritoriją.

2) Muitinės apgaulės atveju, priešingai nei kontrabandos, daiktų pateikimo pareiga muitinei suponuoja ne tos pareigos įvykdymą muitinės poste ties Lietuvos Respublikos valstybės siena, bet tos pareigos pagal tranzito procedūrą įvykdymą Lietuvos Respublikos teritorijoje esančioje paskirties muitinės įstaigoje arba bet kurioje kitoje muitinės nustatytoje arba muitinei priimtinoje vietoje.

3) Kontrabandos nusikalstamos veikos dalyką sudaro visi materialūs objektai, pagal galiojančius teisės aktus privalomi pateikti muitiniam tikrinimui, kurių vertė viršija 250 MGL, taip pat kilnojamosios kultūros vertybės, antikvariniai daiktai, šaunamieji ginklai, šaudmenys, sprogmenys, sprogstamosios, radioaktyviosios medžiagos ar kitos strateginės prekės, nuodingosios, stipriai veikiančios, narkotinės, psichotropinės medžiagos arba narkotinių ar psichotropinių medžiagų pirmtakai (prekursoriai), nepriklausomai nuo jų vertės, tuo tarpu muitinės apgaulės dalyką sudaro tik Bendrijos prekių statuso neturinčios prekės, kurios pagal tranzito procedūrą yra muitinės prižiūrimos.

Toliau pateiksime kontrabandos ir neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikalstamų veikų sudėties požymių pagrindinius skirtumus:

1) Kontrabandos nusikaltimą galima padaryti tiek aktyviais, tiek ir pasyviais veiksmais, tačiau neteisėtą prekių ar produkcijos neišvežimą iš Lietuvos Respublikos – tik pasyviais.

2) Neteisėtas prekių ar produkcijos neišvežimas iš Lietuvos Respublikos, priešingai nei kontrabanda, nėra susijęs su neteisėtu prekių ar produkcijos gabenimu per Lietuvos Respublikos valstybės sieną. Nors LR BK 200 str. numatytos nusikalstamos veikos atveju, prekės ar produkcija gali būti teisėtai gabenamos per Lietuvos Respublikos valstybės sieną pagal tranzito procedūrą, bet tik po to, esant joms Lietuvos Respublikoje, pažeidžiama prekių ar produkcijos išvežimo iš Lietuvos Respublikos tvarka.

3) Neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikaltimo dalykas yra tik tos prekės ar produkcija, kurias privaloma išvežti pagal eksporto ar tranzito dokumentus ir jų vertė yra didesnė nei 250 MGL, o kontrabandos dalyką sudaro visi materialūs objektai, pagal galiojančius teisės aktus privalomi pateikti muitiniam tikrinimui, kurių vertė viršija 250 MGL, taip pat kilnojamosios kultūros vertybės, antikvariniai daiktai, šaunamieji ginklai, šaudmenys, sprogmenys, sprogstamosios, radioaktyviosios medžiagos ar kitos strateginės prekės, nuodingosios, stipriai veikiančios, narkotinės, psichotropinės medžiagos arba narkotinių ar psichotropinių medžiagų pirmtakai (prekursoriai), nepriklausomai nuo jų vertės.

4) Jeigu tranzito dokumentai, pagal kuriuos prekės turėtų būti išvežtos iš Lietuvos Respublikos teritorijos į trečiąsias šalis, buvo suklastoti dar prieš įvežant didesnės nei 250 MGL vertės prekes ar produkciją į Lietuvos Respublikos teritoriją ir nuo pat gabenimo pradžios iki pabaigos visos atliktos tranzito procedūros buvo neteisėtos, tai tokia veika atitinka ne neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos, o kontrabandos nusikaltimo sudėties požymius, panaudojant suklastotus tranzito dokumentus ir įvežant šias prekes ar produkciją per Lietuvos Respublikos valstybės sieną į Lietuvos Respubliką, taip išvengiant prekių importo muitinės kontrolės procedūros.

2.3 Muitinės apgaulės ir neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos atribojimas

Šioje baigiamojo darbo dalyje tiriamas daugiausiai neaiškumų keliantis muitinės apgaulės ir neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikaltimų sudėties požymių atribojimas bei su juo susijusios problemos.

Kuomet nusikalstama veika pažeidžiama eksporto procedūros tvarka ir prekės ar produkcija, kurių vertė viršija 250 MGL dydžio sumą, nėra išvežamos iš Lietuvos Respublikos teritorijos, tai pakankamai aišku, pagal kurio baudžiamojo įstatymo straipsnio dispoziciją reikia

kvalifikuoti tokią veiką. Pavyzdžiui, baudžiamojoje byloje S. B. buvo nuteistas už tai, kad būdamas UAB „D“ direktoriumi, veikdamas kartu su V. S., turėdamas tikslą neišvežti per Lietuvos Respublikos valstybės sieną prekes – aukso luitus ir juvelyrinius dirbinius iš aukso, atvyko į V. teritorinės muitinės K. geležinkelio posto padalinį, kur susitiko su V. S. ir perdavė jam eksporto dokumentus, pagal kuriuos, prekės – 3 kg aukso luitų už 214 074 Lt, 5,365 kg juvelyrinių dirbinių iš aukso ir 0,7057 kg juvelyrinių dirbinių už 319 693 Lt, kurių bendra muitinė vertė, įskaitant privalomus sumokėti mokesčius, viršijo 250 MGL dydžio sumą ir sudarė 533 767 Lt, neva išvežamos iš Lietuvos Respublikos traukiniu, tačiau pačių prekių, kurios pagal eksporto dokumentus turėjo būti išvežtos iš Lietuvos Respublikos, V. S. nepateikė ir tokiu būdu jų neišvežė iš Lietuvos Respublikos, žinodamas, kad V. S. elektroninėje eksporto kontrolės sistemoje ECS ir elektroniniame žurnale elektroniniu būdu fiktyviai patvirtins eksporto procedūrų užbaigimą. Dėl to valstybei nebuvo sumokėta 6 608 Lt muito mokesčių ir 48 767 Lt PVM bei padaryta 55 375 Lt žala[76].

Šioje byloje S. B., be kitų nusikalstamų veikų, buvo pripažintas kaltu padaręs LR BK 200 str. 1 d. dispozicijoje numatytą nusikaltimą.

Nors byloje buvo apgauta muitinė plačiąja prasme, tačiau padaryta veika neatitinka visų muitinės apgaulės nusikaltimo sudėties požymių. Antai, skirtingai nei neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo nusikaltimo atveju, LR BK 199[1] str. 1 d. yra numatyta baudžiamoji atsakomybė tik už įvežamas iš kitos ES valstybės į Lietuvos Respubliką prekes, t. y. eksporto iš Lietuvos Respublikos procedūros pažeidimų atvejais ši baudžiamojo įstatymo norma nėra taikoma.

Kitas šių nusikalstamų veikų sudėties požymių skirtumas yra nusikaltimo dalykas. Kaip jau buvo minėta pirmajame baigiamojo darbo skyriuje, neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikaltimo dalykas yra prekės ar produkcija, kurias privaloma išvežti pagal eksporto ar tranzito dokumentus ir jų vertė yra didesnė nei 250 MGL. Tuo tarpu muitinės apgaulės nusikaltimo dalyką sudaro tik tie didesnės nei 250 MGL vertės daiktai, kurie neturi Bendrijos prekių statuso ir pagal tranzito procedūrą yra privalomi pateikti Lietuvos Respublikos arba kitos Europos Sąjungos valstybės narės paskirties muitinės įstaigai.

Pagrindinė muitinės apgaulės ir neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikalstamų veikų sudėties požymių atribojimo problema pasireiškia tuo, kad tiek vieno, tiek ir kito nusikaltimo sudėties požymiai numato baudžiamąją atsakomybę už tranzitu gabenamas prekes. Autorius kelia klausimą, ar nesidubliuotų šie baudžiamojo įstatymo straipsniai, kuomet prekės tranzitu gabenamos iš kitos ES valstybės narės į Lietuvos Respubliką, iš kurios turi

[76] Lietuvos apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. lapkričio 22 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-44/2013 m.).

būti išvežamos į kitą ES valstybę narę arba trečiąsias šalis, tačiau jos iškraunamos Lietuvos Respublikoje. Pateiksime tokios nusikalstamos veikos baudžiamosios bylos pavyzdį.

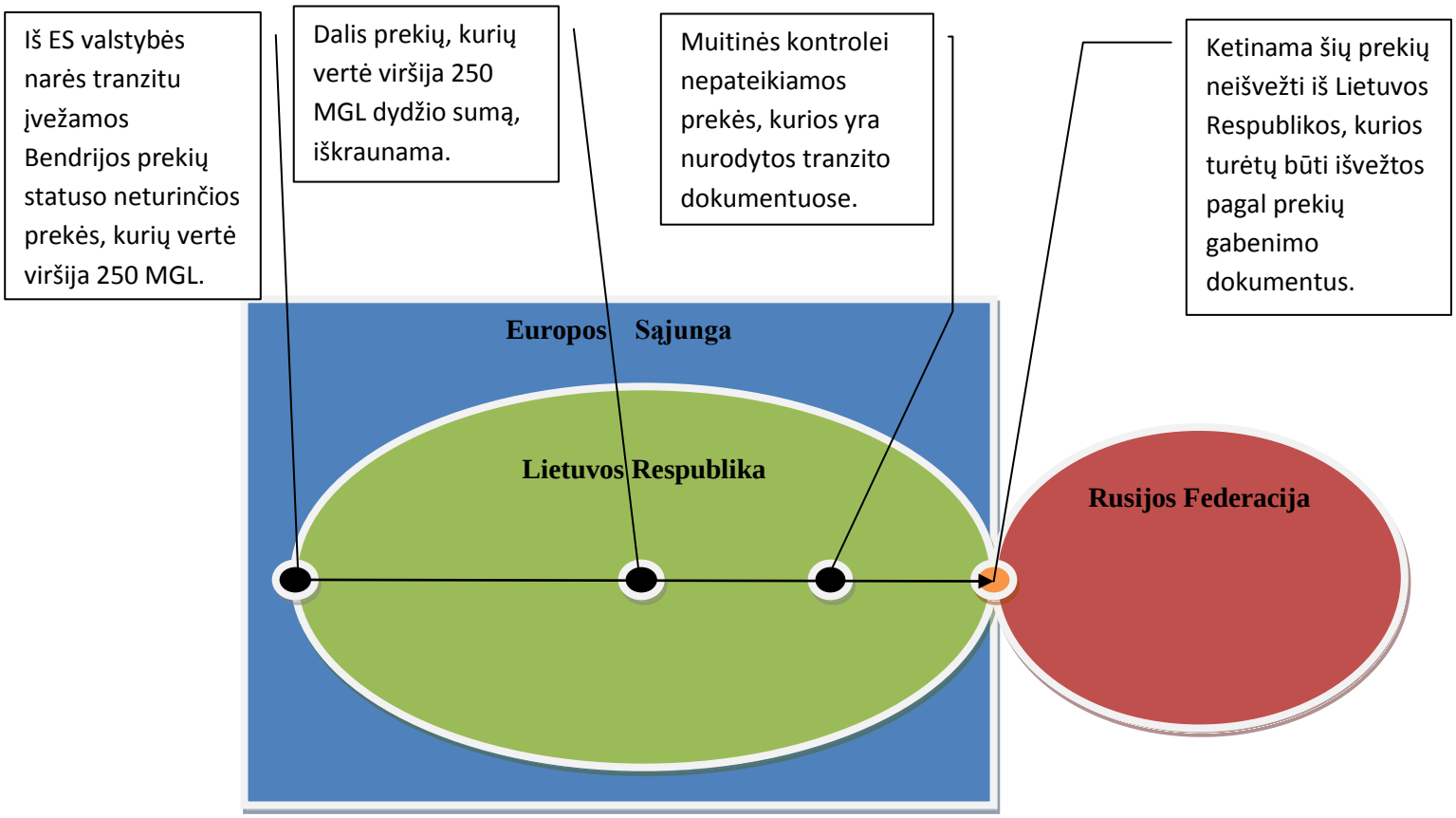
Vilniaus apygardos teismo baudžiamuoju įsakymu M. K. buvo pripažintas kaltu, padaręs nusikaltimą, numatytą LR BK 199[1] str. 1d. O būtent: M. K., veikdamas grupėje kartu su kitais ikiteisminio tyrimo metu nenustatytais asmenimis, šiems 2009-10-14 pagal tranzito muitinės procedūrą, MRN T1 deklaraciją Nr. 09DE360318275245M8 iš Europos Sąjungos valstybės narės – Vokietijos Federacinės Respublikos – į Lietuvos Respubliką įvežus Bendrijos prekių statuso neturinčias prekes – 3 000 l acetonitrilo, – ir padėjus šias prekes į Vilniaus teritorinės muitinės krovinių posto „Paneriai“ aptarnaujamą muitinės sandėlį, priklausantį UAB „*A*.“, kur minėtas krovinis buvo padėtas laikinam saugojimui pagal bendrąją deklaraciją 091014VR50025001, vykdydamas ikiteisminio tyrimo metu nenustatyto bendrininko nurodymus, 2009-10-29, pasitelkęs su šia nusikalstama veika nesusijusį L. U., pakrovė į šio vairuojamą automobilį „*Ford transit*“ dalį krovinio – 1 000 l acetonitrilo, kurio vertė sąskaitoje-faktūroje nurodyta 12 812,80 eurų, ir 2009-10-29 išgabeno minimą krovinį pagal T1 tranzito deklaraciją MRN Nr. 09LTVR5000114B1F34, kurioje gavėju buvo nurodyta UAB „*BT L*.“. Tą pačią dieną minimus 1 000 l acetonitrilo jis aikštelėje, esančioje prie pastato Metalo g.1A, Vilniuje, perdavė ikiteisminio tyrimo metu nenustatytam asmeniui, o į UAB „*BT LOGISTIKA*“, esančią Metalo g. 1A, Vilniuje, pristatė vietoj 1 000 l acetonitrilo į plastikines talpas jo paties pripilto vandens. Po to jis 2009-10-30, ryte, krovinį nugabeno į Vilniaus teritorinės muitinės krovinių postą „*Kirtimai*“, kur 2009-10-30 užregistravo krovinio atgabenimą pagal aukščiau nurodytą T1 deklaraciją ir pateikė muitinės pareigūnams ne tranzito deklaracijoje MRN Nr. 09LTVR5000114B1F34 nurodytą prekę (1 000 l acetonitrilo), o vandenį, bei, siekdamas išvengti didesnių mokesčių, pateikė suklastotą sąskaitą-faktūrą, kurioje nurodyta, kad 1 000 l acetonitrilo vertė yra 1 281,20 eurų, o šio krovinio gavėjas yra įmonė „*T*.“ ir 2009-11-03 prekes padėjo laikinam muitiniam saugojimui pagal bendrąją deklaraciją (BDK) Nr. 091103VR30002500. Tokiu būdu jis nepateikė Lietuvos Respublikos muitinės kontrolei privalomų pateikti muitinei 1 000 l acetonitrilo, kurio vertė viršija 250 MGL ir yra, įskaitant privalomus sumokėti mokesčius, 57 010 Lt. Byloje nustatyta, jog tranzito deklaracijoje nurodytos prekės vėliau turėjo būti išvežamos į Rusijos Federaciją[77].

Iš pažiūros M. K. padaryta nusikalstama veika atitinka tiek LR BK 199[1] str. 1 d., tiek 200 str. 1 d. numatyto nusikaltimo požymius (žr. schemą Nr. 5). Asmuo pagal tranzito muitinės procedūrą iš Europos Sąjungos valstybės narės į Lietuvos Respubliką įvežė Bendrijos prekių statuso

[77] Vilniaus apygardos teismo 2010 m. gegužės 11 d. baudžiamasis įsakymas baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1-196-172/2010 m.).

neturinčias prekes, dalį jų, kurių vertė viršija 250 MGL dydžio sumą, iškrovė ir taip jų nepateikė Lietuvos Respublikos muitinės kontrolei. Padaryta nusikalstama veika buvo nustatyta muitinio patikrinimo metu, nors buvo ketinama likusias prekes, neatitinkančias tranzito deklaracijos (t. y. be 1000 l acetonitrilo, kurio vertė viršija 250 MGL dydžio sumą), išvežti iš Bendrijos muitų teritorijos į Rusijos Federaciją.

Schema Nr. 5. Baudžiamojoje byloje Nr. 1-196-172/2010 nustatytos nusikalstamos veikos modelis[78]

Pagal Lietuvos Respublikos baudžiamąjį įstatymą tokia asmens veika turi tiek muitinės apgaulės, tiek neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikaltimų sudėties požymių ir jas atriboti remiantis vien LR BK yra sudėtinga. Tačiau, kaip jau buvo minėta baigiamojo darbo pirmojoje dalyje, abi analizuojamos LR BK normos yra blanketinės ir kvalifikuojant veikas pagal šiuos straipsnius neužtenka remtis vien Lietuvos Respublikos įstatymais.

[78] Schema sudaryta magistranto, remiantis Vilniaus apygardos teismo 2010 m. gegužės 11 d. baudžiamuoju įsakymu baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1-196-172/2010 m.).

Pagal Bendrijos muitinės kodekso 37 straipsnį, į Bendrijos muitų teritoriją įvežtos prekės nuo jų įvežimo momento yra muitinės prižiūrimos tiek laiko, kiek, atitinkamais atvejais, reikia jų muitiniam statusui nustatyti, o ne Bendrijos prekių atveju, nepažeidžiant Bendrijos muitinės kodekso 82 straipsnio 1 dalies, – tol, kol pakeičiamas prekių muitinis statusas, jos įvežamos į laisvąją zoną, padedamos i laisvąjį sandėlį, reeksportuojamos ar sunaikinamos vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso 182 straipsniu[79]. Taigi nuo tranzito procedūros pradžios, kai asmuo, gabenantis į Bendriją prekes, įvežtas į Bendrijos muitų teritoriją, turi nedelsdamas, laikydamasis muitinės nustatyto maršruto ir vykdydamas jos nurodymus, šias prekes pristatyti į muitinės nustatytą muitinės įstaigą arba į bet kurią kitą muitinės nustatytą arba patvirtintą vietą, yra taikoma atitinkama muitinės priežiūra visą tranzito procedūros laikotarpį, o gabenamos prekės gali buti muitinės tikrinamos vadovaujantis galiojančiomis tranzito procedūros nuostatomis.

Kaip matyti iš pateiktos baudžiamosios bylos, atgabentos prekės turėjo būti pateiktos paskirties muitinės kontrolei, taigi joms vis dar buvo taikoma muitinės priežiūra pagal tranzito procedūrą, kuri dėl padarytos nusikalstamos veikos nebuvo užbaigta teisės aktų nustatyta tvarka. O dėl šios neužbaigtos tranzito procedūros Lietuvos Respublikos vidaus muitinėje ir neatliktų tolimesnių tranzito ar eksporto dokumentų įforminimo veiksmų, Bendrijos prekių statuso neturinčių prekių nebuvo privaloma išvežti iš Lietuvos Respublikos į trečiąsias šalis. Taigi padaryta nusikalstama veika neatitinka visų neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikaltimo sudėties požymių ir buvo teisingai kvalifikuota kaip muitinės apgaulė.

Norint Bendrijos prekių statuso neturinčias prekes išvežti iš Lietuvos Respublikos teritorijos į trečiąsias šalis, iš pradžių reiktų užbaigti tranzito procedūrą, kuria šios prekės buvo gabenamos iš kitos Europos Sąjungos valstybės narės į Lietuvos Respublikos teritorijoje esančią paskirties muitinę, ir įforminti reeksporto procedūrą. Po šių veiksmų gabenamos prekės įgautų privalomų išvežti iš Lietuvos Respublikos prekių statusą ir jos būtų muitinės prižiūrimos iki jų išgabenimo iš Lietuvos Respublikos muitų teritorijos ribos su trečiąja šalimi (Rusijos Federacijos pasienio), tokį statusą turinčių prekių neišgabenimas iš Lietuvos Respublikos teritorijos sudarytų LR BK 200 str. 1 d. numatytą nusikaltimą.

Reiktų pažymėti, jog Lietuvos Respublikos baudžiamojo įstatymo neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo straipsnio dispozicijoje nurodyti tik tranzito ir eksporto dokumentai, pagal kuriuos prekės arba produkcija yra gabenamos per Lietuvos Respublikos teritoriją iš trečiųjų šalių į kitas Europos Sąjungos valstybes nares arba į kitas šalis eksportuojamos prekės arba produkcija iš

[79] Tarybos 1992 m. spalio 12 d. reglamentas (EEB) 2913/92, nustatantis Bendrijos muitinės kodeksą. [1992] OL L302.

Lietuvos Respublikos. Tačiau pagal Bendrijos muitinės kodeksą, Bendrijos prekių statuso neturinčioms prekėms, kurios turi būti išvežamos iš Lietuvos Respublikos teritorijos į trečiąsias šalis, turi būti taikoma ne tranzito procedūra, kokia ji yra nustatyta Bendrijos muitinės kodekso III antraštinėje dalyje, bet reeksporto procedūra. Galima manyti, jog šiuo metu LR BK 200 str. 1 d. nurodyti tranzito dokumentai yra vartojami bendrine prasme, t. y. kaip tranzito ir reeksporto dokumentai, bet tam, kad pašalinti iš to kylančius nusikalstamų veikų atribojimo netikslumus, būtina šią straipsnio dispoziciją patikslinti.

Baigiant šį baigiamojo darbo poskyrį, pateiksime pagrindinius muitinės apgaulės ir neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikaltimų sudėties požymių skirtumus:

1) Muitinės apgaulės nusikaltimas gali būti padaromas pažeidžiant tik muitinės tranzito procedūrą, tuo tarpu neteisėtas prekių ar produkcijos neišvežimas iš Lietuvos Respublikos – tranzito, eksporto ir reeksporto muitinės procedūras;

2) Pagal šiuo metu galiojantį LR BK, neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikaltimo dalykas yra prekės ar produkcija, kurias privaloma išvežti pagal eksporto ar tranzito dokumentus ir jų vertė yra didesnė nei 250 MGL, o muitinės apgaulės nusikaltimo dalyką sudaro tik tie didesnės nei 250 MGL vertės daiktai, kurie neturi Bendrijos prekių statuso ir pagal tranzito procedūrą yra privalomi pateikti Lietuvos Respublikos arba kitos Europos Sąjungos valstybės narės paskirties muitinės įstaigai;

3) Kai nuo tranzito procedūros pradžios iš trečiųjų šalių į Bendriją gabenamoms Bendrijos prekių statuso neturinčioms prekėms, kurių vertė viršija 250 MGL dydžio sumą, yra taikoma atitinkama muitinės priežiūra visą tranzito procedūros laikotarpį, kol šias prekes gabenantis asmuo nedelsdamas, laikydamasis muitinės nustatyto maršruto ir vykdydamas jos nurodymus, prekes pristatys į muitinės nustatytą muitinės įstaigą arba į bet kurią kitą muitinės nustatytą arba patvirtintą vietą, ir pažeidžiama tranzito procedūros tvarka nepateikiant prekių muitinės kontrolei ar kitaip jos išvengiant – taikoma muitinės apgaulės nusikaltimo norma. Kai tranzito procedūra yra užbaigiama Lietuvos Respublikos paskirties muitinėje ir pradedama šių prekių reeksporto procedūra į trečiąsias šalis, tai reeksporto procedūros pažeidimo neišvežant prekių iš Lietuvos Respublikos teritorijos atveju yra taikoma neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos teritorijos nusikaltimo norma.

3. NORMŲ, REGLAMENTUOJANČIŲ BAUDŽIAMĄJĄ ATSAKOMYBĘ UŽ ŠIAS VEIKAS, TOBULINIMO GALIMYBĖS

Remiantis tiriamų nusikalstamų veikų atribojimo problemomis, Lietuvos Respublikos ir kai kurių kitų ES valstybių narių teisės aktais, Lietuvos Respublikos įstatymų projektais bei teisės mokslininkų vertinimais, šioje baigiamojo darbo dalyje tiriami normų, kuriomis numatyta baudžiamoji atsakomybė už kontrabandos, muitinės apgaulės ir neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikaltimus, dabartinio reglamentavimo Lietuvos Respublikos baudžiamajame įstatyme trūkumai bei pateikiami siūlymai tobulinant šias Lietuvos Respublikos baudžiamojo įstatymo normas.

Visų pirma reiktų paminėti, kad 2010 metais Lietuvos Respublikos Teisingumo ministerija, vadovaujama R. Šimašiaus, parengė Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso, administracinių teisės pažeidimų kodekso bei operatyvinės veiklos įstatymo pataisas, susijusias su šiame baigiamajame darbe tiriamais nusikaltimais, kurių įstatymų pakeitimų projektai yra pateikti svarstymui Lietuvos Respublikos Seime.

Įstatymo projekte Nr. XIP-2697[80] siūloma pakeisti LR BK 199, 199¹ ir 200 straipsnius taip, kad šių straipsnių pirmosiose dalyse būtų numatyta baudžiamoji atsakomybė ne už sunkius, o už apysunkius kontrabandos, muitinės apgaulės bei neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikaltimus, t.y. vietoj dabartinėse šių straipsnių pirmosiose dalyse nurodyto nusikaltimų dalyko, kurio vertė viršija 250 MGL dydžio sumą, įvesti nusikaltimų dalyką, kurio vertė viršija 50 MGL, bet neviršija 200 MGL dydžio sumos, ir atitinkamai pakeisti numatytas sankcijas už šias nusikalstamas veikas į baudą arba laisvės atėmimą iki 4 metų. Taip pat šiame įstatymo projekte siūloma baudžiamąją atsakomybę už sunkius kontrabandos, muitinės apgaulės ir neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo nusikaltimus numatyti šių straipsnių antrosiose dalyse: kai šių nusikaltimų dalyko vertė viršija 200 MGL dydžio sumą ir už tai numatyti laisvės atėmimo iki 8 metų sankciją.

Toks pakeitimų siūlymas yra grindžiamas tokiais motyvais:

1) Išaugę kontrabandos ir nelegalaus disponavimo akcizais apmokestinamomis prekėmis mastai, taip pat dabartinės teisinės atsakomybės poveikio priemonės nebeįgyvendina nei bendrosios, nei specialiosios prevencijos funkcijų, o represinė funkcija nėra proporcinga šiomis veikomis padaromos žalos mastui.

[80] Baudžiamojo kodekso 199, 199(1), 199(2) ir 200 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projektas. Nr. XIP-2697.

2) Dabartinis teisinis reguliavimas nėra sistemingas, o atotrūkis tarp administracinės ir baudžiamosios atsakomybės nėra tolygus atitinkamų teisės pažeidimų pavojingumo skirtumui.

3) Dalis kontrabandininkų apskritai neviršija gabenamų prekių vertės, už kurią numatyta baudžiamoji atsakomybė, nes bijo terminuoto laisvės atėmimo bausmės, teistumo ir kitų baudžiamosios atsakomybės poveikio priemonių. Taigi baudžiamoji atsakomybė – labiau atgrasanti ir efektyvesnė teisinės atsakomybės priemonė kontrabandos bylose nei administracinė atsakomybė.

4) Dabartinė baudžiamosios atsakomybės riba, nuo kurios ji taikoma, - 250 MGL - yra pakankamai didelė, kad asmenys iš vieno tokio krovinio gautų nemažą pelną, ir jiems apsimokėtų vežti vien kontrabandą, kurios vertė yra administracinės atsakomybės ribose. Manytina, kad išplėtus baudžiamosios atsakomybės taikymo sritį ir pradėjus taikyti baudžiamąją atsakomybę ne nuo 250, o nuo 50 MGL, tai pasitarnautų kaip veiksminga prevencinė priemonė, kovojant su kontrabanda.

5) Šiuo pakeitimu būtų sugriežtinama teisinė atsakomybė, bet išbalansuojama organizuotų kontrabandos grupuočių veikla tuo aspektu, kad dažniausiai tiek kontrabandinių prekių vertė, tiek autotransporto priemonių ar slėptuvių, skirtų kontrabandai gabenti ir slėpti, paruošimas yra orientuotas į 250 MGL dydžio ribą, siekiant išvengti baudžiamosios atsakomybės, o labiausiai – terminuoto laisvės atėmimo bausmės ir teistumo[81].

Autoriaus nuomone, nors įstatymo pakeitimo projekto rengėjų tikslai ir motyvai atrodytų kilnūs, tačiau tokie pakeitimai ne pagerintų, bet dar labiau pablogintų esamą situaciją.

Teisingas yra aiškinamojo rašto teiginys, jog dabartinis teisinis reguliavimas nėra sistemingas, o atotrūkis tarp administracinės ir baudžiamosios atsakomybės nėra tolygus atitinkamų teisės pažeidimų pavojingumo skirtumui esant vieninteliam skiriamajam bruožui tarp tapačių kontrabandos, muitinės apgaulės bei neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikalstamų veikų – 250 MGL dydžio vertės ribai. Kaip jau buvo minėta baigiamajame darbe, LR BK 199, 199[1] ir 200 straipsniai numato baudžiamąją atsakomybę už sunkius nusikaltimus, taigi tarp šių sunkių nusikalstamų veikų ir administracinių teisės pažeidimų yra net trijų nusikaltimų kategorijų (apysunkio, nesunkaus nusikaltimo ir baudžiamojo nusižengimo) atotrūkis. Tačiau, magistranto nuomone, šios ribos nuleidimas iki 50 MGL dydžio sumos, taip įvedant į baudžiamąjį įstatymą apysunkį nusikaltimą už šias veikas, tą atotrūkį ne sumažintų, bet

[81] Aiškinamasis raštas dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 199, 199[1], 199[2] ir 200 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo, Lietuvos Respublikos administracinės teisės pažeidimų kodekso 163[2], 177, 177[2] ir 210 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 158 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos Operatyvinės veiklos įstatymo 9 straipsnio pakeitimo įstatymo projektų Nr. XIP-2697.

padidintų, kadangi už mažesnės vertės gabenamus daiktus iškart būtų taikoma baudžiamoji atsakomybė.

Kaip yra pažymėjęs Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, „*Siekiant užkirsti kelią neteisėtoms veikoms ne visuomet yra tikslinga tokią veiką pripažinti nusikaltimu, taikyti pačią griežčiausią priemonę - kriminalinę bausmę. Todėl kiekvieną kartą, kai reikia spręsti, pripažinti veika nusikaltimu ar kitokiu teisės pažeidimu, labai svarbu įvertinti, kokių rezultatų galima pasiekti kitomis, nesusijusiomis su kriminalinių bausmių taikymu, priemonėmis (administracinėmis, drausminėmis, civilinėmis sankcijomis ar visuomenės poveikio priemonėmis ir pan.)“*[82]. Taigi kriminalinė bausmė turėtų būti ne pirmutinė priemonė numatant sankcijas už asmens padarytus įstatymo pažeidimus, bet kraštutinė, kai norimų rezultatų asmens atžvilgiu negalima pasiekti kitomis priemonėmis.

Antai, administracinėje byloje O. K. buvo nubaustas pagal ATPK 210 str. 1 d. už tai, kad nepateikdamas muitinės kontrolei, kontrabandos būdu iš Rusijos Federacijos per Lietuvos Respublikos valstybės sieną įvežė 13,42 kg neapdoroto gintaro, kurio vertė apie 2550 eurų (59 MGL)[83]. Byloje taip pat nurodyta, jog asmuo prisipažino padaręs šią veiką ir nuoširdžiai gailėjosi, byloje nenustatyta jokių sunkinančių aplinkybių, jis pirmą kartą padarė muitinės taisyklių pažeidimą, rūpinosi kartu su juo gyvenančia neįgalia motina, dirbo mokykloje budinčiu sargu, o jo gaunama alga buvo nedidelė. Šiam asmeniui teismas paskyrė 3445,80 eurų baudą su gabenamo dalyko bei automobilio konfiskavimu. Autoriaus nuomone, padaryta veika buvo teisingai kvalifikuota pagal ATPK 210 str. 1 d., asmeniui buvo pritaikytos itin griežtos administracinio poveikio priemonės ir jų pilnai pakako nubausti už padarytą veiką. Tačiau tokios veikos, kurios dalykas viršija 50 MGL, pripažinimas nusikalstama veika būtų aiškiai neproporcingas padarytos veikos pavojingumo laipsniui.

Aiškinamajame rašte taip pat teigiama, kad pakeičiant administracinės teisės pažeidimų ir nusikaltimų ribą už šias veikas, būtų išbalansuojama organizuotų kontrabandos grupuočių veikla tuo aspektu, kad dažniausiai tiek kontrabandinių prekių vertė, tiek autotransporto priemonių ar slėptuvių, skirtų kontrabandai gabenti ir slėpti, paruošimas yra orientuotas į 250 MGL dydžio ribą, siekiant išvengti baudžiamosios atsakomybės. Reiktų sutikti su teiginiu, jog iš tiesų dažnai organizuotos grupuotės orientuojasi į 250 MGL dydžio ribą, tačiau kontrabandos bylose paprastai

[82] Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. lapkričio 13 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 50 straipsnio atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (bylos Nr. 4/97). *Valstybės žinios*. 1997, Nr. 104-2645.

[83] Klaipėdos apygardos teismo 2014 m. birželio 3 d. nutartis administracinės teisės pažeidimo byloje (bylos Nr. ATP-368-361/2014 m.).

kaltinamieji būna eiliniai vykdytojai (vairuotojai, valtininkai, plaukikai, nešikai), susigundę „tyrimo nenustatytų asmenų“ pasiūlytu uždarbiu, kuris nė iš tolo neprilygsta iš kontrabandos dalyko gaunamam pelnui, ir vykdę jų nurodymus. Daugeliu atvejų būtent juos, o ne kontrabandos verslo organizatorius prislegia taikomų priemonių našta[84].

Kritikuotinas ir įstatymo projekto siūlymas už sunkius kontrabandos, muitinės apgaulės ir neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikaltimus atsisakyti alternatyvios bausmės – baudos. LAT išvadoje dėl šio įstatymo projekto pažymima, jog „*jeigu šios alternatyvos bus atsisakyta, tai už atitinkamus nusikaltimus teismai, paprastai, privalės skirti laisvės atėmimo bausmę ir negalės taikyti bausmės vykdymo atidėjimo (išimtis – nepilnamečiams paskirta ne didesnė kaip ketveri metai laisvės atėmimo bausmė). Kitaip tariant, bus sudarytos prielaidos didėti laisvės atėmimo bausmę atliekančių asmenų skaičiui, kuris jau ir taip kelis kartus didesnis nei Vakarų Europos valstybėse. Be to, tokia baudžiamoji politika skatintų BK 54 straipsnio 3 dalies taikymą*“[85].

Siekiant pašalinti įstatymo projekto trūkumus, 2014 m. vasario 25 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė pateikė kitą šio įstatymo projekto variantą[86], kuriame buvo pakeistos apysunkių ir sunkių kontrabandos, muitinės apgaulės bei neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikaltimų atribojimo ribos, numatant atitinkamai apysunkių nusikaltimų gabenamų daiktų vertę nuo 150 iki 250 MGL dydžio sumos, o sunkių nuo 250 MGL dydžio sumos. Taip pat po minėtos LAT kritikos buvo sugražinta alternatyvi bausmė laisvės atėmimui už sunkius LR BK 199, 199¹ ir 200 straipsniuose numatytus nusikaltimus – bauda. Toks šio įstatymo projekto keitimas pagerino situacija lyginant su ta, kokia būtų buvusi priėmus ankstesnius baudžiamojo įstatymo keitimo pasiūlymus.

Skatintinas Lietuvos Respublikos baudžiamojo įstatymo normų tobulinimas, tačiau darytina išvada, kad toks įstatymo projekto rengėjų pasirinktas kelias nėra tinkamas teisės normų reglamentavimo problemų sprendimo variantas. Magistranto nuomone, tobulinant kontrabandos, muitinės apgaulės bei neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikaltimų normas reiktų ne tik paskirti tinkamas sankcijas šių dienų realijoms, bet ir keisti LR BK

[84] Bikelis, S. Permąstant sankcijas už kontrabandą: proporcingumo problema (I). Proporcingumo principas ir bausmės už kontrabandą. *Teisės problemos*. 2012, 4(78): p. 6.
[85] Pagrindinio komiteto išvada Baudžiamojo kodekso 199, 199(1), 199(2) ir 200 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projektui Nr. XIP-2697.
[86] Baudžiamojo kodekso 199, 199(1), 199(2) ir 200 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projektas. Nr. XIP-2697(2).

straipsnių, numatančių baudžiamąją atsakomybę už šias veikas, dispozicijas, taip pašalinant nusikalstamų veikų kvalifikavimo netikslumus.

Anot Teisės instituto specialistų, teismų praktikoje už šiuos nusikaltimus paprastai nėra skiriamos griežtesnės nei 4 metų laisvės atėmimo bausmės, o 5 metų ar ilgesnio termino laisvės atėmimo bausmės neviršija net 1 procento[87]. Taip pat reiktų pažymėti, jog Lietuvos Respublika yra vienintelė tarp kaimyninių ES valstybių narių, kurios baudžiamajame įstatyme yra numatyta laisvės atėmimo iki 8 metų sankcija už tapačias veikas, kurios nėra padarytos organizuotoje grupėje. Antai, Latvijos baudžiamajame įstatyme už atitinkamus kontrabandos, muitinės apgaulės bei neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo nusikaltimus yra numatytos tokios alternatyvios sankcijos: bauda, viešieji darbai, areštas arba laisvės atėmimas iki 1 metų. Estijos baudžiamajame įstatyme – bauda arba laisvės atėmimas iki 3 metų. Tuo tarpu Slovakijoje už importo, eksporto arba tranzito atitinkamus nusikaltimus numatyta laisvės atėmimo iki 2 metų sankcija (esant dideliam mastui – nuo 6 mėnesių iki 3 metų laisvės atėmimo bausmė)[88]. Autoriaus nuomone, pasirėmus šių valstybių pavyzdžiu ir sumažinus LR BK numatytas sankcijas už atitinkamus kontrabandos, muitinės apgaulės bei neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikaltimus, būtų sumažintas atotrūkis tarp administracinės ir baudžiamosios atsakomybės. Šio tikslo galima būtų pasiekti remiantis modeliu: administracinis teisės pažeidimas – nesunkus nusikaltimas – apysunkis nusikaltimas – sunkus nusikaltimas. Pavyzdžiui, vietoj pataisytame įstatymo projekte siūlomų apysunkių nusikaltimų įvedimo, kai gabenamų nusikaltimų dalyko vertė yra tarp 150 ir 250 MGL dydžio sumos, šias veikas priskirti prie nesunkių nusikaltimų sumažinant sankcijas už jų padarymą, atitinkamai pakeisti įstatymo projekto siūlomų straipsnių antrąsias dalis į apysunkius nusikaltimus. Taip pat siūlytina atskirai numatyti baudžiamąją atsakomybę už sunkius LR BK 199, 199[1] ir 200 straipsniuose numatytus nusikaltimus, kai nusikalstamos veikos padaromos organizuotoje grupėje. Atskiras šių nusikaltimų padarymo organizuotoje grupėje reglamentavimas išspręstų tiek anksčiau minėtų eilinių vykdytojų, kurie nėra susiję su organizuotomis grupėmis, baudžiamosios atsakomybės problemas, tiek pačių organizuotos grupės narių baudžiamumo problemas. Būtent tokios praktikos laikosi aptartos užsienio valstybės.

Pakeitus sankcijas už kontrabandos, muitinės apgaulės bei neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikaltimus, kitas baudžiamojo įstatymo normų tobulinimo

[87] Ivoška, G., *supra* note 3, p. 44.
[88] Užsienio valstybių baudžiamieji įstatymai anglų kalba legislationline.org internetinėje svetainėje. [interaktyvus], [žiūrėta 2015-03-22]. <http://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes>.

etapas būtų keisti LR BK straipsnių, numatančių baudžiamąją atsakomybę už šias veikas, dispozicijas, pašalinant jų netikslumus bei taip išsprendžiant kvalifikavimo problemas.

Pirmiausiai analizuotinas LR BK 199[1] straipsnis. Tobulinant dabartinį muitinės apgaulės nusikaltimo reglamentavimą Lietuvos Respublikos baudžiamajame įstatyme, magistranto nuomone, galimi trys LR BK 199[1] straipsnio keitimo variantai:

1) Pirmasis, pats paprasčiausias, būtų tikslinti pačią šio straipsnio dispoziciją, nurodant, jog muitinės apgaulės dalykas yra tik tie daiktai, kurie neturi Bendrijos prekių (nuo 2016 m. gegužės 1 d. – Sąjungos prekių) statuso ir pagal tranzito procedūrą privalomi pateikti Lietuvos Respublikos arba kitos Europos Sąjungos valstybės narės muitinės kontrolei ir ją išdėstyti taip:

„Tas, kas iš Europos Sąjungos valstybės narės į Lietuvos Respubliką įvežė pagal tranzito procedūrą privalomus pateikti muitinei Bendrijos prekių statuso neturinčius daiktus, kurių vertė viršija 250 MGL dydžio sumą, ir neįvykdė nustatytos pareigos pateikti Lietuvos Respublikos ar kitos Europos Sąjungos valstybės narės muitinės kontrolei ar kitaip šios kontrolės išvengė“.

Tokiu būdu butų išsprendžiamos kai kurios kvalifikavimo problemos bei supaprastintas atribojimas nuo panašių veikų. Tačiau realių baudžiamųjų bylų, kuriose būtų teisingai kvalifikuota veika pagal LR BK 199[1] straipsnį yra vos kelios, tad šis straipsnis ne tik kelia neaiškumų kvalifikuojant veikas dėl tokios jo dabartinės dispozicijos, bet kartu ir be reikalo perpildo Lietuvos Respublikos baudžiamąjį įstatymą. Anksčiau minėtų valstybių baudžiamuosiuose įstatymuose ši veika nėra išskirta į atskirą straipsnį, tokia įstatymų leidybos praktika, autoriaus nuomone, turėjo būti taikoma ir Lietuvos Respublikoje, įsigaliojus Bendrijos muitinės kodeksui.

2) Antrasis muitinės apgaulės nusikaltimo reglamentavimo tobulinimo variantas būtų šios nusikalstamos veikos ir kontrabandos nusikaltimo apjungimas į vieną baudžiamojo įstatymo normą.

Kaip jau buvo minėta baigiamojo darbo antrojoje dalyje, kai kurių baudžiamosios teisės mokslininkų nuomone, Lietuvos Respublikoje įsigaliojus Bendrijos muitinės kodeksui, vietoj baudžiamojo įstatymo papildymo nauju straipsniu, būtų pakakę patobulinti kontrabandos sudėtį.

Toks kontrabandos normos sudėties keitimas buvo grindžiamas tuo, kad baudžiamosios atsakomybės už privalomų pateikti muitinei daiktų nepateikimą ar kitokį muitinės kontrolės išvengimą reglamentavimas turėtų būti siejamas ne su kontrabandos dalyko gabenimo per Lietuvos Respublikos valstybės sieną momentu, o su jų nepateikimo muitinei ar kitokio jos išvengimo momentu, tuomet ši norma apimtų ir muitinės apgaulės nusikalstamą veiką[89]. Tačiau, magistranto

[89] Ivoška, G., *supra* note 6, p. 75.

nuomone, toks šių veikų reglamentavimas keltų kontrabandos baigtumo momento neaiškumų, kuomet nusikaltimo dalykas gabenamas ne per muitinės pasienio postus, bet kertant Lietuvos Respublikos valstybės sieną tam neskirtose vietose.

3) Trečiasis baudžiamosios atsakomybės už muitinės apgaulės nusikalstamą veiką reglamentavimo tobulinimo variantas būtų apjungti LR BK 199[1] ir 200 str. normas.

Abejomis šiuose straipsniuose numatytomis nusikalstamomis veikomis yra įvykdoma muitinės apgaulė plačiąja prasme, abiejų nusikaltimų tikslas yra išvengti mokesčių mokėjimo, bet didžiausias šių veikų panašumas, skatinantis apjungti šias normas, yra tai, jog tiek muitinės apgaulės, tiek neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos atveju gabenami daiktai pagal tranzito, eksporto ar reeksporto dokumentus yra prižiūrimi muitinės kontrolės, t. y. būtent gabenamų prekių muitinės kontrolės priežiūros pažeidimu pasireiškia abu nusikaltimai. Dėl to siūlytina pašalinti LR BK 199[1] straipsnį ir LR BK 200 str. dispoziciją išdėstyti taip:

„Tas, kas iš Europos Sąjungos valstybės narės į Lietuvos Respubliką įvežė privalomus pateikti muitinei daiktus, kurių vertė viršija 250 MGL dydžio sumą, ir neįvykdė nustatytos pareigos juos pateikti Lietuvos Respublikos ar kitos Europos Sąjungos valstybės narės muitinės kontrolei ar kitaip šios kontrolės išvengė arba neteisėtai neįvykdė nustatytos pareigos išvežti per Lietuvos Respublikos valstybės sieną tokios pačios vertės prekių ar produkcijos, kurios turėjo būti išvežtos iš Lietuvos Respublikos, ir taip pažeidė tranzito, eksporto ar reeksporto dokumentuose numatytą muitinės priežiūros tvarką“.

Autoriaus nuomone, būtent trečiasis LR BK 199[1] straipsnio keitimo variantas būtų tinkamiausias. Tokiu nusikalstamos veikos reglamentavimu būtų pašalinti ne tik muitinės apgaulės nusikaltimo normos neaiškumai, bet ir antrojoje baigiamojo darbo dalyje aptarti baudžiamosios atsakomybės už neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikalstamą veiką reglamentavimo trūkumai.

Remiantis tuo, kas ištirta šioje baigiamojo darbo dalyje, siūlome tobulinti kontrabandos, muitinės apgaulės ir neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos baudžiamojo įstatymo normas ir jas išdėstyti taip:

„**199 straipsnis. Kontrabanda**

1. Tas, kas per Lietuvos Respublikos valstybės sieną gabendamas privalomus pateikti muitinei daiktus, kurių vertė viršija 150 MGL, bet neviršija 250 MGL dydžio sumos, nepateikė jų muitinės kontrolei ar kitaip šios kontrolės išvengė arba neturėdamas leidimo per Lietuvos

Respublikos valstybės sieną gabeno tokios pačios vertės kilnojamąsias kultūros vertybes ar antikvarinius daiktus,

baudžiamas viešaisiais darbais, bauda, areštu arba laisvės atėmimu iki trejų metų.

2. Tas, kas per Lietuvos Respublikos valstybės sieną gabendamas privalomus pateikti muitinei daiktus, kurių vertė viršija 250 MGL dydžio sumą, nepateikė jų muitinės kontrolei ar kitaip šios kontrolės išvengė arba neturėdamas leidimo per Lietuvos Respublikos valstybės sieną gabeno tokios pačios vertės kilnojamąsias kultūros vertybes ar antikvarinius daiktus,

baudžiamas bauda arba laisvės atėmimu iki šešerių metų.

3. Tas, kas nepateikdamas muitinės kontrolei ar kitaip jos išvengdamas arba neturėdamas leidimo per Lietuvos Respublikos valstybės sieną gabeno šaunamuosius ginklus, šaudmenis, sprogmenis, sprogstamąsias, radioaktyviąsias medžiagas ar kitas strategines prekes, nuodingąsias, stipriai veikiančias, narkotines, psichotropines medžiagas arba narkotinių ar psichotropinių medžiagų pirmtakus (prekursorius),

baudžiamas bauda arba laisvės atėmimu iki aštuonių metų.

4. Tas, kas padarė nusikalstamas veikas, numatytas šio straipsnio 1, 2, ar 3 dalyje, veikdamas organizuotoje grupėje,

baudžiamas laisvės atėmimu nuo trejų iki dešimties metų.

4. Už šiame straipsnyje numatytas veikas atsako ir juridinis asmuo.

199[1] straipsnis. Neteko galios

200 straipsnis. Muitinės apgaulė

1. Tas, kas iš Europos Sąjungos valstybės narės į Lietuvos Respubliką įvežė privalomus pateikti muitinei daiktus, kurių vertė viršija 150 MGL, bet neviršija 250 MGL dydžio sumos, ir neįvykdė nustatytos pareigos juos pateikti Lietuvos Respublikos ar kitos Europos Sąjungos valstybės narės muitinės kontrolei ar kitaip šios kontrolės išvengė arba neteisėtai neįvykdė nustatytos pareigos išvežti per Lietuvos Respublikos valstybės sieną tokios pačios vertės prekių ar produkcijos, kurios turėjo būti išvežtos iš Lietuvos Respublikos, ir taip pažeidė tranzito, eksporto ar reeksporto dokumentuose numatytą muitinės priežiūros tvarką,

baudžiamas viešaisiais darbais, bauda, areštu arba laisvės atėmimu iki trejų metų.

2. Tas, kas iš Europos Sąjungos valstybės narės į Lietuvos Respubliką įvežė privalomus pateikti muitinei daiktus, kurių vertė viršija 250 MGL dydžio sumą, ir neįvykdė nustatytos pareigos

juos pateikti Lietuvos Respublikos ar kitos Europos Sąjungos valstybės narės muitinės kontrolei ar kitaip šios kontrolės išvengė arba neteisėtai neįvykdė nustatytos pareigos išvežti per Lietuvos Respublikos valstybės sieną tokios pačios vertės prekių ar produkcijos, kurios turėjo būti išvežtos iš Lietuvos Respublikos, ir taip pažeidė tranzito, eksporto ar reeksporto dokumentuose numatytą muitinės priežiūros tvarką,

baudžiamas bauda arba laisvės atėmimu iki šešerių metų.

3. Tas, kas padarė nusikalstamas veikas, numatytas šio straipsnio 1, 2, ar 3 dalyje, veikdamas organizuotoje grupėje,

baudžiamas laisvės atėmimu nuo trejų iki dešimties metų.

4. Už šiame straipsnyje numatytas veikas atsako ir juridinis asmuo.”

IŠVADOS

1. Apibendrinant atliktą kontrabandos, muitinės apgaulės bei neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikalstamų veikų svarbiausių sudėties požymių tyrimą, galima daryti tokias išvadas:

1.1. LR BK 199 str. norma saugoma pagrindinė vertybė yra prekių bei kitų daiktų gabenimo per valstybės sieną tvarka, papildomo įstatymo ginamos vertybės – finansų sistema, visuomenės saugumas, žmonių sveikata ir gyvybė.

1.2. LR baudžiamojo įstatymo muitinės apgaulės straipsniu pagrindinė saugoma vertybė yra daiktų, įvežtų į Lietuvos Respubliką iš kitos Europos Sąjungos valstybės narės teritorijos, pateikimo Europos Sąjungos narės muitinės kontrolei tvarka (papildomos vertybės – ekonominė tvarka ir finansų sistema).

1.3. Pagrindinė LR BK 200 straipsnio saugoma vertybė yra prekių ar produkcijos, privalomos išvežti pagal tranzito arba eksporto dokumentus per Lietuvos Respublikos valstybės sieną, išvežimo tvarka, papildomos – ekonominė tvarka bei finansų sistema.

1.4. Remiantis Lietuvos Respublikos bei Europos Sąjungos teisės aktais, baudžiamoji atsakomybė už nedeklaruotų grynųjų pinigų gabenimą per Lietuvos Respublikos valstybės sieną pagal LR BK 199 str. 1 d. turėtų kilti tik tada, kai gabenamų pinigų suma viršija 10 000 eurų, t. y. kvalifikuojant nusikalstamą veiką pagal LR BK 199 str. 1 d., kuomet gabenami nedeklaruoti grynieji pinigai, turėtų būti taikoma ne šiame straipsnyje numatyta 250 MGL gabenamų daiktų vertės riba, bet 10 000 eurų riba.

1.5. Baudžiamoji atsakomybė už kilnojamų kultūros vertybių arba antikvarinių daiktų kontrabandą gali kilti tik esant šiems kriterijams:

a) Asmuo gabena per Lietuvos Respublikos valstybės sieną kilnojamas kultūros vertybes arba antikvarinius daiktus;

b) Asmuo neturi šių daiktų gabenimui reikalingo leidimo;

c) Asmuo veikia tiesiogine tyčia, t. y. jis suvokia, kad gabenami daiktai turi kultūrinę vertę, dėl kurios jiems taikoma valstybinė apsauga, ir kad jis veikia priešingai šios apsaugos tikslams – išsaugoti tokias kultūros vertybes dabarties ir ateities kartoms.

1.6. Muitinės apgaulės dalyku gali būti tik tie daiktai, kurie neturi Bendrijos prekių (nuo 2016 m. gegužės 1 d. – Sąjungos prekių) statuso ir pagal tranzito procedūrą yra privalomi pateikti Lietuvos Respublikos arba kitos Europos Sąjungos valstybės narės paskirties muitinės įstaigai.

1.7. Vien prekių ar produkcijos išvežimo iš Lietuvos Respublikos muitinės procedūrų termino, kuomet prekės ar produkcija jau turėjo būti išvežtos iš valstybės teritorijos, praleidimo nepakanka laikyti LR BK 200 str. 1 d. numatytos nusikalstamos veikos padarymu, bet būtina įrodyti, kad asmuo supranta neteisėtai neišvežęs prekių ar produkcijos iš Lietuvos Respublikos ir nori taip veikti.

2. Lietuvos Respublikos teismų praktikoje kvalifikuojant nusikalstamas veikas pagal LR BK 199[1] straipsnį, neretai buvo klaidingai pritaikytas baudžiamasis įstatymas, kuomet Bendrijos prekių statuso neturinčios prekės iš kitos ES valstybės narės buvo įvežtos į Lietuvos Respublikos teritoriją ne taikant tranzito procedūrą, kuomet šios prekės būna prižiūrimos visą jų gabenimo į paskirties muitinę laikotarpį, bet šias prekes įsigijus arba įvežus jas kontrabandos būdu kitoje ES valstybėje narėje.

3. Jeigu tranzito dokumentai, pagal kuriuos prekės turėtų būti išvežtos iš Lietuvos Respublikos teritorijos į trečiąsias šalis, buvo suklastoti dar prieš įvežant didesnės nei 250 MGL vertės prekes ar produkciją iš trečiųjų šalių į Lietuvos Respublikos teritoriją ir nuo pat gabenimo pradžios iki pabaigos visos atliktos tranzito procedūros buvo neteisėtos, tai tokia veika atitinka ne neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos, o kontrabandos nusikaltimo sudėties požymius, panaudojant suklastotus tranzito dokumentus ir įvežant šias prekes ar produkciją per Lietuvos Respublikos valstybės sieną į Lietuvos Respubliką, taip išvengiant prekių importo muitinės kontrolės procedūros.

4. Kai nuo tranzito procedūros pradžios iš trečiųjų šalių į Bendriją (per kitą ES valstybę narę ir Lietuvos Respublikos teritoriją) gabenamoms Bendrijos prekių statuso neturinčioms prekėms, kurių vertė viršija 250 MGL dydžio sumą, yra taikoma atitinkama muitinės priežiūra visą tranzito procedūros laikotarpį, kol šias prekes gabenantis asmuo nedelsdamas, laikydamasis muitinės nustatyto maršruto ir vykdydamas jos nurodymus, prekes pristatys į muitinės nustatytą muitinės įstaigą arba į bet kurią kitą muitinės nustatytą arba patvirtintą vietą, ir pažeidžiama tranzito procedūros tvarka nepateikiant prekių muitinės kontrolei ar kitaip jos išvengiant – turi būti taikoma muitinės apgaulės nusikaltimo norma. Kai tranzito procedūra yra užbaigiama Lietuvos Respublikos paskirties muitinėje ir pradedama šių prekių reeksporto procedūra į trečiąsias šalis, tai reeksporto procedūros pažeidimo neišvežant prekių iš Lietuvos Respublikos teritorijos atveju turi būti taikoma neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos teritorijos nusikaltimo norma.

PASIŪLYMAI

Siekiant pašalinti Lietuvos Respublikos baudžiamojo įstatymo normų, numatančių baudžiamąją atsakomybę už kontrabandos, muitinės apgaulės ir neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo nusikaltimus, reglamentavimo ir jų taikymo kvalifikuojant veikas trūkumus, siūlytume pakeisti Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso XXXI skyriaus atitinkamus straipsnius ir juos išdėstyti taip:

„**199 straipsnis. Kontrabanda**

1. Tas, kas per Lietuvos Respublikos valstybės sieną gabendamas privalomus pateikti muitinei daiktus, kurių vertė viršija 150 MGL, bet neviršija 250 MGL dydžio sumos, nepateikė jų muitinės kontrolei ar kitaip šios kontrolės išvengė arba neturėdamas leidimo per Lietuvos Respublikos valstybės sieną gabeno tokios pačios vertės kilnojamąsias kultūros vertybes ar antikvarinius daiktus,

baudžiamas viešaisiais darbais, bauda, areštu arba laisvės atėmimu iki trejų metų.

2. Tas, kas per Lietuvos Respublikos valstybės sieną gabendamas privalomus pateikti muitinei daiktus, kurių vertė viršija 250 MGL dydžio sumą, nepateikė jų muitinės kontrolei ar kitaip šios kontrolės išvengė arba neturėdamas leidimo per Lietuvos Respublikos valstybės sieną gabeno tokios pačios vertės kilnojamąsias kultūros vertybes ar antikvarinius daiktus,

baudžiamas bauda arba laisvės atėmimu iki šešerių metų.

3. Tas, kas nepateikdamas muitinės kontrolei ar kitaip jos išvengdamas arba neturėdamas leidimo per Lietuvos Respublikos valstybės sieną gabeno šaunamuosius ginklus, šaudmenis, sprogmenis, sprogstamąsias, radioaktyviąsias medžiagas ar kitas strategines prekes, nuodingąsias, stipriai veikiančias, narkotines, psichotropines medžiagas arba narkotinių ar psichotropinių medžiagų pirmtakus (prekursorius),

baudžiamas bauda arba laisvės atėmimu iki aštuonių metų.

4. Tas, kas padarė nusikalstamas veikas, numatytas šio straipsnio 1, 2, ar 3 dalyje, veikdamas organizuotoje grupėje,

baudžiamas laisvės atėmimu nuo trejų iki dešimties metų.

4. Už šiame straipsnyje numatytas veikas atsako ir juridinis asmuo.

199^{1} straipsnis. Neteko galios

200 straipsnis. Muitinės apgaulė

1. Tas, kas iš Europos Sąjungos valstybės narės į Lietuvos Respubliką įvežė privalomus pateikti muitinei daiktus, kurių vertė viršija 150 MGL, bet neviršija 250 MGL dydžio sumos, ir neįvykdė nustatytos pareigos juos pateikti Lietuvos Respublikos ar kitos Europos Sąjungos valstybės narės muitinės kontrolei ar kitaip šios kontrolės išvengė arba neteisėtai neįvykdė nustatytos pareigos išvežti per Lietuvos Respublikos valstybės sieną tokios pačios vertės prekių ar produkcijos, kurios turėjo būti išvežtos iš Lietuvos Respublikos, ir taip pažeidė tranzito, eksporto ar reeksporto dokumentuose numatytą muitinės priežiūros tvarką,

baudžiamas viešaisiais darbais, bauda, areštu arba laisvės atėmimu iki trejų metų.

2. Tas, kas iš Europos Sąjungos valstybės narės į Lietuvos Respubliką įvežė privalomus pateikti muitinei daiktus, kurių vertė viršija 250 MGL dydžio sumą, ir neįvykdė nustatytos pareigos juos pateikti Lietuvos Respublikos ar kitos Europos Sąjungos valstybės narės muitinės kontrolei ar kitaip šios kontrolės išvengė arba neteisėtai neįvykdė nustatytos pareigos išvežti per Lietuvos Respublikos valstybės sieną tokios pačios vertės prekių ar produkcijos, kurios turėjo būti išvežtos iš Lietuvos Respublikos, ir taip pažeidė tranzito, eksporto ar reeksporto dokumentuose numatytą muitinės priežiūros tvarką,

baudžiamas bauda arba laisvės atėmimu iki šešerių metų.

3. Tas, kas padarė nusikalstamas veikas, numatytas šio straipsnio 1, 2, ar 3 dalyje, veikdamas organizuotoje grupėje,

baudžiamas laisvės atėmimu nuo trejų iki dešimties metų.

4. Už šiame straipsnyje numatytas veikas atsako ir juridinis asmuo.”

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Lietuvos Respublikos įstatymai bei kiti norminiai teisės aktai:

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija. *Valstybės žinios.* 1992, Nr. 33-1014.
2. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas. *Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos ir Vyriausybės žinios*. 1985, Nr. 1-1.
3. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. *Valstybės žinios.* 2000, Nr. 89-2741.
4. Lietuvos Respublikos ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymo pakeitimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2010, Nr. 142-7261.
5. Lietuvos Respublikos kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymas. *Valstybės žinios.* 1996, Nr. I-1179.
6. Lietuvos Respublikos muitinės įstatymas. *Valstybės žinios.* 2004, Nr. 73-2517.
7. Lietuvos Respublikos narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolės įstatymas. *Valstybės žinios*. 1998, Nr. 8-161.
8. Lietuvos Respublikos nuodingųjų medžiagų kontrolės įstatymas. *Valstybės žinios.* 2001, Nr. 64-2330.
9. Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymas. *Valstybės žinios.* 1997, Nr. 64-1502.
10. Lietuvos Respublikos radiacinės saugos įstatymas. *Valstybės žinios*. 1999, Nr. 11-239.
11. Lietuvos Respublikos sprogmenų apyvartos kontrolės įstatymo pakeitimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2012, Nr. 81-4220.
12. Lietuvos Respublikos strateginių prekių kontrolės įstatymas. *Valstybės žinios*. 1995, Nr. 61-1533.
13. Lietuvos Respublikos valstybės sienos ir jos apsaugos įstatymas. *Valstybės žinios*. 2000, Nr. 42-1192.
14. Administracinių teisės pažeidimų kodekso 163(2), 177, 177(2) ir 210 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas. Nr. XIP-2698.
15. Baudžiamojo kodekso 199, 199(1), 199(2) ir 200 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projektas. Nr. XIP-2697.
16. Baudžiamojo kodekso 199, 199(1), 199(2) ir 200 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projektas. Nr. XIP-2697(2).

17. Operatyvinės veiklos įstatymo 9 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas. Nr. XIP-2700.

Tarptautiniai ir ES teisės aktai:

18. Laikinojo įvežimo konvencija (Stambulo konvencija). *Valstybės žinios*. 1997, Nr. 117-3015.
19. Muitinės konvencija dėl tarptautinio krovinių gabenimo su TIR knygelėmis (1975 m. TIR konvencija). *Valstybės žinios.* 2000, Nr. 6-155.
20. Nairobio tarptautinė konvencija dėl tarpusavio administracinės pagalbos užkertant kelią muitinės įstatymų pažeidimams, vykdant šių pažeidimų tyrimą ir su jais kovojant. *Valstybės žinios.* 2000, Nr. 94-2923.
21. Tarptautinio krovinių vežimo keliais sutarties konvencija (CMR). *Valstybės žinios*. 1998, Nr. 107-2932.
22. 1988 m. Jungtinių Tautų Organizacijos konvencija dėl kovos su neteisėta narkotinių priemonių ir psichotropinių medžiagų apyvarta. *Valstybės žinios*. 1998, Nr. 38-1004.
23. Europos Parlamento ir Tarybos 2005 m. spalio 26 d. reglamentas (EB) 1889/2005 dėl grynųjų pinigų, įvežamų į Bendriją ir išvežamų iš jos, kontrolės. [2005] L 309/9.
24. Europos Parlamento ir Tarybos 2013 m. spalio 9 d. reglamentas (ES) 952/2013, kuriuo nustatomas Sąjungos muitinės kodeksas. [2013] L269/1.
25. Tarybos 1992 spalio 12 d. reglamentas (EEB) 2913/92, nustatantis Bendrijos muitinės kodeksą. [1992] OL L302.
26. Tarybos 2009 m. gegužės 5 d. reglamentas (EB) 428/2009, nustatantis Bendrijos dvejopo naudojimo prekių eksporto, persiuntimo, susijusių tarpininkavimo paslaugų ir tranzito kontrolės režimą. [2009] L 134/1.

Lietuvos teismų praktika:

27. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. lapkričio 13 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 50 straipsnio atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (bylos Nr. 4/97). *Valstybės žinios.* 1997, Nr. 104-2645.
28. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2013 m. vasario 15 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos 2009 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių

rodiklių patvirtinimo, Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto 2009 metų rodiklių patvirtinimo, Lietuvos Respublikos 2009 metų privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymų, su jais susijusių kai kurių įstatymų ir kitų teisės aktų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (bylos Nr. 28/2009). *Valstybės žinios.* 2013, Nr. 19-938.

29. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2003 m. gruodžio 29 d. nutarimas Nr. 43 „Dėl teismų praktikos kontrabandos bylose”. *Teismų praktika*. 2004, Nr. 20.
30. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus išplėstinės septynių teisėjų kolegijos 2015 m. vasario 24 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-7-60-788/2015 m.).
31. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 gegužės 27 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-190/2008 m.).
32. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 birželio 26 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-382/2012 m.).
33. Lietuvos apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2005 m. gruodžio 7 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-514/2005 m.).
34. Lietuvos apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. lapkričio 22 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-44/2013 m.).
35. Lietuvos apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. sausio 9 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-242-197/2015 m.).
36. Lietuvos apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. vasario 4 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-220-495/2015 m.).
37. Lietuvos apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. vasario 6 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-130-307/2015 m.).
38. Klaipėdos apygardos teismo 2014 m. birželio 3 d. nutartis administracinės teisės pažeidimo byloje (bylos Nr. ATP-368-361/2014 m.).
39. Panevėžio apygardos teismo 2007 m. kovo 15 d. baudžiamasis įsakymas baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1-36-337/2007 m.).
40. Panevėžio apygardos teismo 2012 m. sausio 25 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1-41-350/2012 m.).
41. Vilniaus apygardos teismo 2010 m. gegužės 11 d. baudžiamasis įsakymas baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1-196-172/2010 m.).

Mokslinė ir kita specialioji literatūra:

42. Abramavičius, A., *et al. Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis.* Antroji knyga. Antrasis papildytas leidimas. Vilnius: Eugrimas, 2001.
43. Abramavičius, A. Kai kurie baudžiamosios atsakomybės už nusikaltimus ūkininkavimo (verslo) tvarkai klausimai pagal naująjį Lietuvos Respublikos baudžiamąjį kodeksą. *Teisė: mokslo darbai.* 2003, 48: 7-14.
44. Abramavičius, A., *et al*. *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis (99-212 straipsniai).* Vilnius: VĮ Registrų centro Teisinės informacijos departamentas, 2009.
45. Abramavičius, A., *et al*. *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis (213-330 straipsniai).* Vilnius: VĮ Registrų centro Teisinės informacijos departamentas, 2010.
46. Baltrūnienė, J. Šarauskas, G. Kontrabandinių nusikalstamų veikų kriminalistinė charakteristika ir praktiniai šių nusikaltimų atskleidimo aspektai Lietuvoje. *Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka: mokslinių straipsnių rinkinys*. 2011, 6: 49-62.
47. Bikelis, S. Permąstant sankcijas už kontrabandą: proporcingumo problema (I). Proporcingumo principas ir bausmės už kontrabandą. *Teisės problemos*. 2012, 4(78): 5-24.
48. Ivoška, G. *Baudžiamosios atsakomybės už nusikalstamas veikas ekonomikai ir verslo tvarkai reglamentavimo Lietuvos Respublikos baudžiamaisiais įstatymais problemos*. Daktaro disertacija. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2006.
49. Ivoška, G. Baudžiamosios politikos kontrabandos ir muitinės apgaulės kontrolės srityje įgyvendinimo Lietuvos teisinėje sistemoje problemos. *Teisės problemos*. 2011, Nr. 2(72): 39-62.
50. Juodkaitė, D., Uscila, R. *Tarptautinės kontrabandos prevencijos organizavimas*. Mokslinis metodinis leidinys. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2000.
51. Povilauskienė, D. *Teisė ir muitinės veikla*. Vadovėlis. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2006.
52. Radžiukynas, J., *et al*. *Europos Sąjungos bendroji prekybos politika*. Vadovėlis. Vilnius: UAB „Baltijos kopija“, 2011.

Kiti šaltiniai:

53. Aiškinamasis raštas dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 199, 199¹, 199² ir 200 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo, Lietuvos Respublikos administracinės teisės pažeidimų kodekso 163², 177, 177² ir 210 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 158 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos Operatyvinės veiklos įstatymo 9 straipsnio pakeitimo įstatymo projektų Nr. XIP-2697.
54. Fedosiuk, O. *Baudžiamoji teisė (specialioji dalis): Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai ekonomikai ir verslo tvarkai. 1 dalis (BK 199 - 203 str.)*. Paskaitų tezės. [interaktyvus], [žiūrėta 2015-02-20]. <https://www.mruni.eu/mru_lt_dokumentai/katedros/baudziamosios_teises_katedra/paskaitos/Nusik_ekonom_1.ppt>.
55. Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos pateikiama nusikaltimų statistika. [interaktyvus], [žiūrėta 2015-03-10]. <http://www.ird.lt/infusions/report_manager/report_manager.php>.
56. Pagrindinio komiteto išvada Baudžiamojo kodekso 199, 199(1), 199(2) ir 200 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projektui Nr. XIP-2697.
57. Prekių muitinės vertės nustatymo tvarka ir tai reglamentuojantys teisės aktai Lietuvos Respublikos muitinės interneto svetainėje. [interaktyvus], [žiūrėta 2015-02-13]. <http://www.cust.lt/web/guest/697>.
58. Transcrime. European Outlook on the Illicit Trade in Tobacco Products. *Transcrime – Joint Research Centre on Transnational Crime* [interaktyvus]. Trentas: 2015, ISBN 978-88-8443-583-5 [žiūrėta 2015-02-24]. <http://www.transcrime.it/en/pubblicazioni/european-outlook-on-the-illicit-trade-in-tobacco-products/>.
59. Užsienio valstybių baudžiamieji įstatymai anglų kalba legislationline.org internetinėje svetainėje. [interaktyvus], [žiūrėta 2015-03-22]. <http://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes>.

ANOTACIJA LIETUVIŲ KALBA

Šio magistro baigiamojo darbo tikslas buvo atskleisti kontrabandos, muitinės apgaulės ir neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikalstamų veikų sudėties požymių atribojimo problemas bei šių nusikaltimų sudėties požymių reglamentavimo Lietuvos baudžiamajame įstatyme tinkamumą. Darbe buvo tiriami šių nusikaltimų sudėties požymiai, kuriuos atskleidus buvo nustatyti Lietuvos Respublikos baudžiamojo įstatymo netikslumai numatant baudžiamąją atsakomybę už kontrabandos, muitinės apgaulės bei neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikaltimus. Taip pat nustatytos iš šių nusikalstamų veikų sudėties požymių reglamentavimo netikslumų kylančios nusikaltimų atribojimo, kvalifikuojant veikas, problemos su kuriomis susiduriama teismų praktikoje.

Atlikto tyrimo metu nustatyta, jog siekiant pašalinti kontrabandos, muitinės apgaulės bei neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikaltimų sudėties požymių reglamentavimo Lietuvos Respublikos baudžiamajame įstatyme trūkumus ir iš to kylančias veikų kvalifikavimo problemas, būtina tobulinti atitinkamus baudžiamojo įstatymo straipsnius, numatančius baudžiamąją atsakomybę už šias veikas.

Reikšminiai žodžiai: *kontrabanda, muitinės kontrolės priežiūros pažeidimas, tranzitas, eksportas, reeksportas.*

ANOTACIJA ANGLŲ KALBA

Our aim was to reveal problems separating constituent elements of smuggling, customs fraud and illegal non-exportation of goods or production from the Republic of Lithuania criminal acts and the suitability of Lithuanian criminal law regulating these constituent elements. In this research the constituent elements of these crimes were analyzed, which resulted in discovering weaknesses of regulating criminal liability for smuggling, customs fraud and illegal non-exportation of goods or production from the Republic of Lithuania criminal acts in Lithuanian criminal law. Also because of discovered weaknesses main problems separating constituent elements of these crimes were identified in Lithuanian case law.

This research has shown that in order to eliminate weaknesses of Lithuanian criminal law regulating constituent elements of smuggling, customs fraud and illegal non-exportation of goods or production from the Republic of Lithuania criminal acts and resulting problems in separating constituent elements of these crimes, it is necessary to improve the relevant articles of the Lithuanian criminal code which regulate criminal liability for these acts.

Key words: *smuggling, customs control care violation, transit, export, re-export.*

SANTRAUKA LIETUVIŲ KALBA

Kontrabandos, muitinės apgaulės ir neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikalstamų veikų sudėtys ir jų atribojimas

Įvairiuose teisės mokslininkų darbuose yra atskleistos kai kurios kontrabandos, muitinės apgaulės ir neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos sudėčių požymių problemos, tų problemų įtaka nusikalstamų veikų sudėčių sisteminimui bei nusikalstamų veikų kvalifikavimui, tačiau lyg šiolei nėra skirta pakankamai dėmesio šių nusikaltimų sudėties požymių atribojimui, nors teismų praktikoje gali pasitaikyti atvejų, kai padaryta veika turi tiek vienos, tiek kitos nusikalstamos veikos požymių. Taip pat magistro baigiamajame darbe keliamas klausimas, ar šiuo metu galiojančio baudžiamojo kodekso straipsnių, numatančių atsakomybę už šiuos nusikaltimus, redakcija tebėra aktuali kvalifikuojant veikas pagal šiuos nusikaltimus.

Šio mokslinio darbo tikslas buvo atskleisti kontrabandos, muitinės apgaulės ir neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikalstamų veikų sudėties požymių atribojimo problemas bei šių nusikaltimų sudėties požymių reglamentavimo Lietuvos baudžiamajame įstatyme tinkamumą. Siekiant šių tikslų, pirmiausia buvo tiriami šių nusikaltimų sudėties požymiai, daug dėmesio skiriant šių nusikalstamų veikų dalykui, padarymo būdui bei subjektyviesiems požymiams. Atskleidus nusikaltimų sudėties požymius, magistro baigiamajame darbe buvo atribojami kontrabandos, muitinės apgaulės ir neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikalstamų veikų sudėčių požymiai ir nustatyti Lietuvos Respublikos baudžiamojo įstatymo netikslumai numatant baudžiamąją atsakomybę už kontrabandos, muitinės apgaulės bei neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikaltimus.

Taip pat nustatytos iš šių nusikalstamų veikų sudėties požymių reglamentavimo netikslumų kylančios nusikaltimų atribojimo, kvalifikuojant veikas, problemos su kuriomis susiduriama teismų praktikoje ir pateikti atitinkamų Lietuvos Respublikos baudžiamojo įstatymo straipsnių, numatančius baudžiamąją atsakomybę už šias veikas, tobulinimo pasiūlymai.

SANTRAUKA ANGLŲ KALBA

Constituent elements of smuggling, customs fraud and illegal non-exportation of goods or production from the Republic of Lithuania criminal acts and their separation

Summary

Various legal authors have disclosed certain problems of constituent elements of smuggling, customs fraud and illegal non-exportation of goods or production from the Republic of Lithuania criminal acts and their influence systemizing constituent elements of criminal acts and qualifying crimes. So far, however, there is not enough attention paid in separating constituent elements of those crimes, even though there may be situations in Lithuanian case law, where an offence has constituent elements of both one and the other criminal acts. Also research raises the question whether the existing Lithuanian criminal code articles regulating criminal liability for these crimes are still relevant qualifying criminal acts.

The goal of this Master's theses was to reveal main problems separating constituent elements of smuggling, customs fraud and illegal non-exportation of goods or production from the Republic of Lithuania criminal acts and the suitability of Lithuanian criminal law regulating these constituent elements. To achieve these objectives, first of all we analyzed the constituent elements of these crimes, paying main attention to the subject matter, ways to commit and subjective features of these crimes.

Second of all, after disclosure of constituent elements of smuggling, customs fraud and illegal non-exportation of goods or production from the Republic of Lithuania criminal acts research separated these constituent elements and determined weaknesses of regulating criminal liability for these crimes in Lithuanian criminal law.

Finally, because of discovered weaknesses the problems separating constituent elements of these crimes were identified in Lithuanian case law and the suggestions for improvement of Lithuanian criminal code articles regulating criminal liability for these crimes were presented.

Forma patvirtinta Mykolo Romerio universiteto
Senato 2012 m. lapkričio 20 d. nutarimu Nr.1SN-10

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

2015-04-20
Vilnius

Aš, Mykolo Romerio universiteto (toliau – Universitetas),
Baudžiamosios teisės ir proceso instituto, baudžiamosios teisės ir kriminologijos programos
Studentas Kristupas Vasiliauskas

patvirtinu, kad šis magistro baigiamasis darbas

„Kontrabandos, muitinės apgaulės ir neteisėto prekių ar produkcijos neišvežimo iš Lietuvos Respublikos nusikalstamų veikų sudėtys ir jų atribojimas“:

1. Yra atliktas savarankiškai ir sąžiningai;
2. Nebuvo pristatytas ir gintas kitoje mokslo įstaigoje Lietuvoje ar užsienyje;
3. Yra parašytas remiantis akademinio rašymo principais ir susipažinus su rašto darbų metodiniais nurodymais.

Man žinoma, kad už sąžiningos konkurencijos principo pažeidimą – plagijavimą studentas gali būti šalinamas iš Universiteto kaip už akademinės etikos pažeidimą.

Kristupas Vasiliauskas